-COCAINA-

PITIGRILLI

PITIGRILLI

COCAINA

ROMAN

Traducere de
J. LEONARD și N. TRIPCOVICI

EDITURA TENZI

Coperta de : *Adrian Avram*

I.S.B.N. 973-9017-11-8

I

În internatul călugărilor Barnabiți, învățase să servească la liturghie, să vorbească latinește și să jure fals. Trei lucruri care poți avea nevoie dintr-o clipă într-alta. Dar, ieșind din internat, le uită pe toate trei.

A studiat medicina cîțiva ani; dar la examenul de patologie chirurgicală profesorul îi zise:

— Nu pot să-ți permit să dai examenul cu monoclul la ochi. Sau scoți monoclul, sau nu dai examenul.

— Ei bine, nu dau examenul, — răspunse Titu, sculîndu-se.

Și renunță la licență.

Mesteca bomboane de **chawing-gum**, pe care i le trimitea n unchi din America, drept avans asupra moștenirii, și ıma țigări proaste. Cînd îi plăcea o femeie, îi nota numele ıntr-o agendă, pe o coloană în care figurau și numele celor care îi plăcuseră înaintea ei; și, îndată ce se plictisea de amanta în curs, cerceta lista: acum e rîndul Lizetei. Și se ducea a Lizeta.

— Acum e rîndul tău: grăbește-te, căci Mariana își așteaptă rîndul.

Cînd întîlnea pe Mariana, îi zicea:

— Nu e încă rîndul tău; după Lizeta, vii tu. Neavînd nustăți, se obișnuise să-și răsucească sprîncenele.

— Pentru ce îți răsucești mereu sprîncenele ? — îl întreoase o domnișoară.

— Fiecare, — răspunse Titu, — își răsucește perii pe care ıi are după vîrstă și sex.

Domnișoara aceea îl crezu foarte spiritual și-l iubi.

Domnișoara aceea era o vecină și avea douăzeci de ani. Sunt lucruri care se întîmplă tuturor tinerilor, de ambele sexe, cînd au împlinit nousprezece și n-au intrat încă în al

douăzecișiunulea an. Dar, cînd au trecut de vîrsta aceea, se întorc și o privesc cu regret, ca pe o eră fabuloasă de care nu s-au bucurat îndeajuns.

Se numea Magdalena și, frecventa o școală de stenodactilografie, era fată cinstită. Mama, cînd mergeau duminica la plimbare, părea că apără cu pieptul ei virginitatea de douăzeci de ani a fiicei sale; tatăl, unul dintre acei oameni de modă veche care mai socotesc în galbeni și creițari, o aștepta în fiecare seară cu țigara de foi, stinsă, între buze, cu ochelarii pe frunte, și dacă întîrzia zece minute, începea un rechizitoriu împotriva bietei fete, spintecînd aerul cu centenarul ceasornic «C. F. Regulator».

El știa foarte bine că fetele încep cu întîrzieri de zece minute și sfîrșesc cu întîrzieri de cincisprezece zile și chiar mai mult. Toată morala sexuală nu tinde, de fapt, decît la înlăturarea — pentru fete — a întîrzierilor.

Principiile morale ale tatălui și ale mamei erau inflexibile. Într-o zi, Magdalena fu văzută sărutîndu-se cu Titu, studentul în medicină și vecinul de la parter, și din voinicul piept al mamei izbucniră și se răspîndiră, răsunînd pe scară, cele mai pitorești înjurături pe care le putea oferi zoologia comparată; apoi trecu la termenii medico-legali (degenerat, iresponsabil satir); și cînd epuiză repertoriul și plămînii, apucă fata de un braț și o îmbrînci în casă. În ziua următoare, Magdalena intră într-un institut de corecție pentru fete căzute sau în pericol de a cădea; aci rămase zece luni, pînă la majorat, fiindcă mama, săracă, dar cinstită, și tatăl, sărac, dar incenzurabil, nu puteau permite ca fata să apuce pe un drum greșit.

În institul de corecție, contactul cu colegele pervertite era neutralizat de vizita zilnică a unor doamne aristocrate, care trebuiau să arate pensionarelor pajiștele parfumate ale virtuții, cu vorba, cu prezența și cu pilda. Dar doamnele acelea uscate și mustăcioase, fără mamele și fără ovare, produceau binefăcătorul rezultat de a alarma pe bietele fete și de a orienta fantezia lor îndoielnică spre plăcerile viciului. E o eroare capitală a se încredința unor femei urîte și respingătoare caleidoscopul virtuții. Institutele de corecție ar trebui să invite pe cele mai strălucitoare *cocote* să viziteze (bineînțeles în schimbul unei recompense competente), pe internate și să le facă să creadă că au devenit atît de frumoase și de atrăgătoare numai datorită modestiei și castității.

Dimpotrivă, doamnele bătrîne, mustăcioase și credincioase, din aristocrație, ar putea fi întrebuințate cu folos spre a arăta internelor dezastrele la care duc desfrînarea și libertinajul.

Colegele mai vechi o învățară pe Magdalena să cunoască toate artele galanteriei, de la avortul artificial pînă la așanumitul *entolage*. Făcu cursul teoretic-preparator al prostituției: și cînd ieși, spre a se reîntoarce la căminul părintesc, iertă scumpilor părinți măsura corecțională și excesivă pe care o luaseră împotriva ei (spre binele ei) cu un an mai înainte.

Părinții, în schimb, îi iertară greșeala tinerească, dar îi explicară că cinstea lor nu se putea împăca niciodată cu vreo tranzacție cu bunele moravuri.

Scurt timp de la întoarcerea sa, Magdalena se numea Maud, fiindcă devenise amanta unui mare industriaș și a unui popă foarte bogat. Părinții săi, săraci, dar cinstiți, nu-i împiedecară cariera, cu atît mai mult cu cît mama era autorizată să se ducă în fiecare zi să ia vești despre sănătatea lui Maud și fărămiturile din bucătărie.

Tatăl, zicînd *nu, nu pot să primesc*, accepta însă biletele de bancă, se servea cu țigările industriașului și vinurile popii, din mantaua căruia știuse să-și croiască un minunat pardesiu pentru marile ocazii și spre a face vizite scumpei fiice. Și deoarece aceasta arunca ciorapii și ghetele încă noi, tatăl se însărcina să le vîndă, împărțind apoi cîștigul în două părți egale: una pentru sine și alta pentru nevastă.

Titu, cînd află că Magdalena fusese închisă într-un institut de corecție, se aruncă, din disperare, în tren și, după optsprezece ore, sosi la Paris.

În buzunar avea puține bilete de cîte o sută și nici o scrisoare de recomandare. Se duse imediat la un tipograf și comandă o sută de cărți de vizită pe care i le execută în aceeași zi.

Doct. prof. Titu Arnaudi.

Doct. prof. Titu Arnaudi.

Doct. prof. Titu Arnaudi ...

Citi toate cărțile de vizită, una cîte una. Cînd ajunse la ultima, era într-adevăr convins că e doctor și profesor; spre a convinge pe alții, trebuie, mai întîi de toate, să ne convingem pe noi înșine. Prima carte de vizită o trimise acelui pedant care îl împiedicase să-și ia licența prin stupida pretenție de a-și scoate monoclul.

La ce servesc licențele dacă o carte de vizită face cît o diplomă ?

Pe asfaltul bulevardului, unde se plimba în prada melancoliei primelor zile, privind în sus, ca și cînd ar fi căutat punctul cel mai potrivit ca să se spînzure, întîlni un prieten de școală.

— Îmi aduc foarte bine aminte de tine. Învățai datele istorice ca numerele de telefon ; încoronarea lui Carol Magnul : opt zero zero ; descoperirea Americii : patrusprezece nouă doi. De mult ești aci ? Unde mănînci ?

— La *Dîners de Paris* — răspunse celălalt. — Vino și tu. E un local foarte bun.

— Te duci în toate zilele ? — întrebă Titu.

— În toate zilele.

— Trebuie să fii foarte constant, dacă te duci în toate zilele la același birt !

— Aș. E suficient să faci cum fac eu.

— Și tu ce faci ?

— Fac pe chelnerul.

Titu Arnaudi se duse să mănînce la *Dîners de Paris*.

— Cum poți găsi o amantă în țara asta ? — întrebă el pe prietenul chelner.

— Oprești o femeie și îi oferi un aperitiv : ea acceptă ; îi oferi masă : ea nu refuză ; îi oferi un loc în patul tău, și, dacă nu are alte promisiuni, vine să se culce cu tine.

Ziua următoare, Titu se apropie de o domnișoară și îi oferi un aperitiv, apoi o masă și îi dădu în sfîrșit întîlnire pentru ziua următoare, în fața unui teatru.

— Voi lua bilete.

— Luați-le.

— Veți veni ?

— Sigur că da.

— Adevărat ?

— Fără glumă !

Domnișoara era frumoasă. Spusese că este *manechin* la o mare croitorie din cartierul Operei. Elegantă, vioaie, decorativă, avea toate înfățișările amantei ideale. În străinătate nu poți trăi fără amantă. Cine nu izbutește să-și facă o amantă este silit să se repatrieze după o lună.

Aceea era femeia care te face să uiți patria, să-ți schimbi reședința și să-ți renegi naționalitatea.

De îndată ce un om singur sosește într-o țară străină, are imediat simțul dezolant al singurătății. Gîndul se întoarce

la peisajul, la străzile, la zidurile pe care le-a lăsat. Dar dacă întîlnim o femeie gata să se dea, ea constituie, imediat, pentru noi, o nouă lume, o nouă patrie, dragostea ei, sinceră sau simulată, formează, în jurul nostru, un fel de capsulă protectoare. Este un fel de extrateritorialitate, un fel de drept de azil. Pentru emigrant, femeia este o bucată din țara sa în țară străină. Comisariatul emigrărilor ar trebui să înființeze, la granițe, un serviciu pentru distribuit femei emigranților singuratici.

Titu exultă. Își găsise femeia dorită și avea s-o vadă ziua următoare. Cu acea certitudine în inimă, sau, mai bine zis, pe buze, începu să colinde Parisul, privind vitrinele. Parisul îi plăcea. Femeia e o prismă de cristal prin care trebuie să privim lumea ca s-o găsim frumoasă.

Trei zile mai tîrziu, chelnerul întrebă pe Titu:

— Ți-ai găsit o amantă?

— Nici să nu-mi pomenești de ea ! — răspunse Titu. Pentru o femeie întîlnită la cafenea, luasem două bilete la *Pie qui chante*. Cu o jumătate de oră înainte de începerea spectacolului, mă postasem în fața teatrului, ca s-o aștept, după cum fusese vorba. La nouă, domnișoara nu venise încă. Biletele mă costau cincizeci de franci, virgulă, șaptezeci centime. Să intru singur? Locul gol de lîngă mine mi-ar fi amărît spectacolul. Să nu mă duc? Biletele din buzunar mi-ar fi oprit circulația sîngelui ... Atunci mă postai la poarta teatrului, ca să prind pe cineva care nu avea încă bilete.

Un domn bătrîn, cu nevastă și binoclu, mi le plătește fără vorbă și-mi întinde cinci franci mai mult: bacșiș. Mă luase drept un speculant.

Eu nu-i accept.

Bătrînul își închipuie că nu mă mulțumesc cu cinci franci și-mi întinde zece. Atunci eu, în franțuzeasca proastă pe care o gargarisesc, îi refuz cu gestul magnific al lui Curius Dentatus respingînd darurile samniților. Bătrînul îmi întinde douăzeci de franci scrîșnind din dantura falsă și făcîndu-mă hoț.

— Și tu? — întrebă prietenul chelner.

— Și eu m-am simțit jignit.

— I-ai aruncat banii în nas?

— Ei aș? Dacă ar fi fost cinci sau zece ! Dar douăzeci ... I-am pus în buzunar.

— Bravo. Și femeia?

— N-am mai văzut-o.

Dar de atunci, primele zile trecuseră și Titu se aclimatizase. Femeia agățată o clipă, îl făcuse să uite pe Magdalena. Și acum, după ce o uitase, nici nu-și mai amintea de ea. Stupid dar adevărat.

În inima noastră, femeile sunt ca niște afișe lipite pe ziduri. Ca să-l ascunzi pe cel dintîi, lipești altul care îl acoperă în întregime. Poate, la început, cînd pasta este încă proaspătă și hîrtia încă umedă, se va vedea vag, prin transparență, culoarea primului. Dar, după puțin timp, nu mai rămîne nici o urmă. Apoi, cînd smulgi pe cel mai recent, se desprind amîndouă, lăsînd amintirea și inima ta goale ca un zid.

În toate serile, chelnerul, de îndată ce era liber, ducea pe Titu să vadă Parisul.

— Colindînd orașul, găsești o ocupație, — zicea chelnerul, — și nu adresîndu-te intermediarilor și agenților. Dacă vrei să fii și tu chelner, îți găsesc imediat un post. Nu este o meserie grea. E de-ajuns să fii gentil cu clientul. Cînd ești la bucătărie, poți să scuipi în farfurie; dar farfuria trebuie prezentată cu un surîs și cu o plecăciune respectuoasă. Orice muncitor simte nevoia, din cînd în cînd, să-și dovedească lui însuși că nu este un servitor sau, cel puțin, că are o superioritate oarecare asupra persoanei servite. Ultimul funcționar dintr-un birou, supus unei ierarhii extrem de lungi, se răzbună asupra primului funcționar supus lui; cel mai nenorocit dintre portari, spre a nu avea senzația că este cel mai umil între umili, maltratează pe rîndaș; rîndașul înjură publicul. Cel mai jerpelit dintre oameni ocărăște pe copilul care îi iese în cale; copilul bate cîinele. Viața este o scară de lașități; avem nevoie să simțim că este cineva mai slab decît noi. Chelnerul scuipă în farfuria clientului ca să-și creeze iluzia că-și înjosește clientul care îl înjosește tutuindu-l și lăsîndu-i bacșișul. Poate că ție, încă îmbibat cu prejudecăți, ți se va părea respingător să servești; dar cu toții servim. Servește și președintele Curții de Casație; servește și marea curtezană care primește cinci mii de franci ca să lase să i se dezlege fundulițele cămășii; servește și omul de bursă care cu o singură convorbire la telefon face să-i intre în buzunar o jumătate de milion. Servesc și medicul, și artistul, și arhiepiscopul ... Vrei să vii cu mine? În cîteva zile te învăț să ții opt farfurii într-o mînă și să repeți numele a douăzeci și cinci de mîncăruri, bineînțeles, gîndindu-te la altceva.

Titu răspunse:

— Nu, mulțumesc. Cînd vreau să scuip, scuip pe jos.

Titu locuia într-un mic hotel din Montmartre, unde scara, ocupată pe jumătate de ascensorul cu aer comprimat, era atît de strîmtă încît, spre a duce bagajele la etajele de sus, trebuia să le ridice cu funii, din stradă, spre a le face să intre pe ferestre.

Era sătul de acel miros de săpun, tutun, năduşeală feminină, talpă militară, care se respiră în asemenea case.

Clădirea era atît de înaltă şi subţire, încît camerele ultimelor etaje vibrau ca limbile unui aparat seismografic; era de ajuns ca cineva să înjure, în stradă, cu puţină violenţă, pentru ca patul lui Titu, la treizeci de metri deasupra solului, să se clatine.

Aproape în toate serile, poliţia făcea cîte o razie şi vreo arestare în hotel. Clienţi stabili nu erau decît el şi un om misterios de vreo cincizeci de ani, invalid de un picior, pe care îl înlocuise cu unul de lemn, grosolan şi zgomotos. Acesta avea trăsăturile unui samsar de vite şi culoarea arsă a unui marinar. Nimeni nu ştia care-i era meseria. Proprietarul hotelului spunea: „Tot ceea ce ştiu este că la fiecare cinci zile îmi plăteşte cu mare punctualitate."

În fiecare seară, la ore tîrzii, se auzea piciorul său urcînd scările.

Toţi ceilalţi clienţi erau trecători, veneau doi cîte doi şi plecau după o jumătate de oră. Titu se obişnuise să audă, de patru sau cinci ori pe noapte, acelaşi zgomot; în cele două camere vecine se auzeau obişnuitele zgomote care însoţesc comerţul dragostei: o uşă care se deschide, lampa care se aprinde cu un zgomot sec, paşi prin cameră, o voce de bărbat, o voce de femeie, lampa care se stinge, zgomotul sărutărilor, respiraţia gîfîită, ritmată animalic, spălatul, voce de bărbat, voce de femeie, uşa care se închide, ca să se redeschidă, puţin mai tîrziu, şirul zgomotelor pe aceleaşi coordonate.

«Amorul — gîndea el, — este mereu la fel. Amorul care se dăruieşte, are mereu aceleaşi cuvinte: amorul care se vinde, are mereu aceleaşi formule!

— De unde eşti?

— Din Toulouse.

— Cum te cheamă?

— Margot.

— De mult ai apucat pe calea asta?

— De un an.

— Nu ești bolnavă ?
— Vai, cum poți să crezi ...
— Atunci dezbracă-te.

În camera cealaltă, în partea opusă, un alt bărbat, cu o altă femeie, ține același discurs:

— Cum te cheamă ?
— Louise.
— Pariziană ?
— Lyoneză.
— De mult ai ...
— Opt luni.
— Nu m-am culcat niciodată singură.
— Scoate-ți cămașa.

Camera sa avea ușI comune cu camerele vecine; curioși necunoscuți făcuseră, în uși, găuri la toate înălțimile, pentru toate staturile; alte mîini le astupaseră cu bile de hîrtie.

Vocile perechilor fortuite și provizorii, spălăturile succesive, îl excitau atît de mult, în primele zile, încît il făceau să petreacă ore îndelungate cu ochiul la observator, privind cu lăcomie în camera alăturată.

Însă spectacolul era mereu același.

Chiar și formele cele mai vicioase, manevrele de contrabandă, figurile excepționale, erau mereu aceleași. Fiecare bărbat credea că face ceva nou, ceva extravagant, și, în fond, nu făcea decît o repetare a unui gest pe care altul il făcuse, cu o jumătate de oră mai înainte, cu aceeași femeie sau cu alta, crezînd, și el, că aducea cine știe ce noutate în ceremonia animalității.

Într-o seară, intrară un tînăr japonez și o cocotă japoneză pe care o mai văzuse, cu cîteva seri mai înainte, pe bulevarde.

Tînărul japonez și tînăra compatrioată schimbară cîteva fraze în timp ce bărbatul își scotea haina. Titu auzi frazele orientale, compuse din silabe aproape independente, sacadate, ca țăcănitul unui aparat telegrafic. Bărbatul vorbea calm, probabil cu un surîs voalat pe buzele enigmatice.

— „Ce și-or fi zicînd ?" — se gîndi Titu. Și își răspunse: „El o întreabă dacă face pe « geisha » de mult timp, și ea îi răspunde că numai de cîteva luni, că, s-a născut la Yokohama și că se numește Haru sau primăvara, ori Umè, floare de cireș."

Montmartre, această mamelă care are norocul de a adăposti creierul Franței, după cum spuse Rodolphe Salis, tatăl ziarelor umoristice pariziene, Montmartre, sau, mai simplu,

« La Butte », acest deal dominat de « Moulin de la Galette », subliniat de bulevardele exterioare și țintuit de cele două mari piroane numite *Place Pigalle* și *Place Clichy*, Montmartre, moderna Babilonie, Antiochia electrizată, micul Bagdad, visul noctambulismului cosmopolit, colțul strălucitor asurzitor, uimitor, spre care se îndreaptă visul tuturor blazaților din lumea întreagă, unde cele mai experte concesionare ale amorului vin să arunce batista chiar și acelora care nu mai au ce să-și sufle, Montmartre Sfinxul, Meduza venală a multor otrăvuri și a multor filtre, atrage pe călător cu un miraj care întrece spațiul. Comediile, cărțile, ziarele, suflă în toată lumea parfumul din Montmartre: parfum literar, teatral, ziaristic, căruia fiecare artist i-a adăugat molecula sa. Montmartre răspîndește departe, în toate direcțiile, scînteierea cheliilor ilustre, decolteurilor ducale, giuvaerurilor regale, plastroanelor princiare, dinților ascuțiți ai devoratoarelor nesăturate. Fiecare dintre noi și-a închipuit, de departe, un Montmartre fictiv, rezemat pe un postament compus din numele cîtorva străzi, « moulins », « tabarins » și « restaurants » nocturne.

Și cînd sosim în Montmartre, simțim o deziluzie pe care nu întotdeauna îndrăznim s-o mărturisim, ca să nu avem aerul că sîntem niște ignoranți. Însă, fiecare am spus, în taină; „Asta e tot ?"

— Asta e tot ? — întrebă Titu Arnaudi pe prietenul chelner după ce vizitaseră localurile cele mai celebre și mai caracteristice. — Îți mărturisesc că mi s-au părut mai interesante Cartierul Latin și Montparnasse; aci, lumea se preface că se distrează; acolo, se preface că meditează; între unii și ceilalți prefer pe falșii contemplativi, fiindcă sînt mai puțin zgomotoși.

Titu găsise o sursă de cîștig.

— Ți-am spus-o, — îi răspunse prietenul chelner, cînd află noutatea, — ți-am mai spus că vei găsi cîștigul colindînd Parisul.

— Da, — răspunse Titu, —ai dreptate. Dar hoinărind prin Paris, am găsit cîștigul la New-York.

— Explică-mi șarada.

— Am un unchi în America ...

— Cum ? Există într-adevăr unchii din America ?

— ... director al unui mare ziar de dimineață, mi-a răspuns printr-o cablogramă că va publica, cu plăcere, arti-

colele pe care i le-am oferit. Parte din dărnicia unchiului, parte datorită cursului avantajos al dolarului, am șanse să-mi formez un venit frumușel. În primul articol voi vorbi despre cocaină și cocainomani.

Și chelnerul îl dusese în Monmartre, în căutarea tavernelor unde se întîlnesc adepții captivantului *coco*.

— Aci ? — întrebă Titu, pe pragul cafenelei.

— Aci, — îi răspunse prietenul, împingîndu-l. Cafeneaua avea o fațadă foarte tristă. În genere, cafenelele pariziene au un aspect trist: porțile și ferestrele au prea puțină sticlă și prea mult lemn. Și puțina lumină care ar putea să intre, este reținută, aproape toată, de marile inscripții de email indicînd numele băuturilor și prețurile otrăvurilor.

Pe cînd treceau pragul, fură ajunși de omul cu piciorul de lemn.

— Acesta locuiește în hotelul meu, — zise Titu, — și nu se știe ce meserie are.

— O meserie ? — răspunse prietenul. — Un comerț foarte rentabil. Vei vedea. Tot comerțul lui e în piciorul de lemn.

— O fi cerșetor.

— Aș !

— Un picior de lemn nu poate fi exploatat decît așa.

— Crezi ? Îl exploatează cu mult mai bine. Dar nu te grăbi: te vei convinge în curînd.

Patronul localului sta după tejghea și servea bere unui grup de șoferi de taximetre mirosind a tutun prost și a impermeabil umed. În spatele lui, pe rafturi de sticlă, scînteiau vesel sticlele de lichior, unite cu ghirlande de steguleț, pe care oglinda de pe perete le reflecta, dublate, pe oglinda de pe peretele din față.

Pe zinc, un vas mare, sferic, adăpostea mișcările flexibile ale cîtorva peștișori roșii, bolnavi de *spleen:* reverberațiile razelor de lumină și concurența luminii naturale cu cea artificială îi făceau să pară niște balauri chinezești în miniatură.

— Sunt unii oameni, — spuse Titu, bînd un pahar de Porto, — pe care o picătură de ploaie îi silește să stea în pat o lună de zile, pe cînd peștii, cu toate că-și petrec viața în apă, n-au habar de reumatism.

Un rîs metalic, strident, răsunător ca o tavă cu pahare care s-ar ciocni brusc.

— Treci dincolo, proasto ! — strigă patronul.

Şi fata cu ochiul sticlos şi cu faţa palidă se retrase doi sau trei paşi, ca şi cînd ar fi fost lovită, şi trecu în dosul draperiilor roşii care ascundeau intrarea unei alte încăperi.

— *Pas de petradici,* — adăogă patronul în argou; şi, înţelegînd că Titu era străin, îi traduse: — *pas de bruit.*

— Vorbeşti cu mine ?

— *A la móme,* — specifică patronul, — *à la poule* ...

După ce şoferii ieşiră, prietenul lui Titu murmură cîteva cuvinte patronului, care, drept răspuns, ridică draperiile înclinîndu-se umil:

— La dispoziţia dumneavoastră !

Titu şi prietenul trecură cum se intră în muzeele de reproduceri anatomice de ceară, numai pentru domni de la optsprezece ani în sus.

Intrarea lor fu primită cu oarecare neîncredere. O lumină murdară, gălbuie, cădea pe mesele acoperite cu postav verde, ca acelea care se întrebuinţează pentru jocuri de cărţi şi examene universitare. Camera nu era mare; un divan de jur împrejur, opt mese, un pian, cîteva ziare pătate de degete şi de lichioruri, o oglindă zgîriată de vîrfuri de diamant.

Titu examină mai întîi mediul; ar fi fost natural ca să observe mai întîi persoanele, dacă ar fi urmat imboldul normal al curiozităţii; procedă cu totul dimpotrivă, ca să nu inspire neîncredere, şi, ca să arate că este iniţiat în misterele alcaloidului, se aşeză cu o mişcare degajată pe divan.

Şi luă un ziar.

Trei femei îl priveau cu un fel de bănuială şi murmurară cîteva aprecieri, pe care Titu nu le auzi. Dar fata care, puţin mai înainte, comentase o frază a sa, cu un hohot zgomotos de rîs, se întoarse spre celelalte şi proclamă arătînd spre noul venit:

— *Pas bête le type.*

Titu examină femeile una cîte una; toate purtau fuste bine tăiate şi de stofă fină, dar neîngrijite: *organdi*-ul alb îngălbenise, garniturile de piele erau plesnite, mătasea tăiată, cordonul răsucit, şi ghetele, nu roase, dar deformate de umbletul neîngrijit; una avea gîtul murdar şi unghiile prezentau un contrast respingător între emailul trandafiriu şi murdăria neagră.

Femeile, una lîngă alta, lipite, cum dorm păsările în colivii înghemuite să se încălzească, îşi rezemau picioarele pe bara metalică, orizontală, a mesei; una dintre ele îşi pusese tocurile pe scaun, îndoind picioarele de-a lungul pulpelor, ca un

briceag de marinar, închis, și apăsa bărbia pe genunchi. Toate aveau ceva sticols în privire; buzele anemice, puternic fardate cu miniu, își trăiau viața artificială pe chipul palid.

Acele patru femei tăcute (sau amuțite de intrarea celor doi necunoscuți ?) păreau că așteaptă condamnarea pe care ar fi trebuit s-o pronunțe împotriva lor o Curte nevăzută, dar care trebuia să apară în orice clipă, dintre perdelele ușii; privirea uneia dintre ele, cea mai puțin adormită, se întorcea, într-adevăr, în discuția aceea, dinspre care, însă, nu intra nimeni.

Sub oglinda mare, doi bărbați slabi jucau, mecanic, zaruri, cu indiferența plictisită a funcționarilor bătrîni, salariați nu pentru lucrul pe care îl fac, ci pentru timpul pe care îl pierd în biroul prăfuit. Unul dintre ei avea gulerul hainei ridicat deasupra unui fular care înlocuia gulerul și cravata lipsă. Titu vedea numai umerii și ceafa celuilalt jucător; ceafa era acoperită de șuvițe de păr neîngrijit, care se încrucișau, la mijloc, formînd un fel de codiță. La o mișcare pe care o făcu omul, Titu îi văzu fața. Era una din acele fețe care se văd numai în zilele de grevă generală. O față lungă, slabă, aproape roasă; era un fel de schelet, ca acele capete de bou, descărnate, pe care arhitecții le numesc bucranii.

Fata care vorbise se sculă și se duse să spună ceva unuia dintre jucători; aplecîndu-se ca să-i vorbească, îi mîngîie fața cu urechea, dar bărbatul continuă să joace, nemișcat. Atunci ea îi ridică haina și îi scoase portțigaretul din buzunarul pantalonilor și, înapoindu-se între prietenele ei, ridică un picior pînă la nivelul umerilor și-l lăsă să cadă, cu un gest strengăresc, pe masă, provocînd un zăngănit de pahare.

— Vă distrează ? — îl întrebă ea pe Titu, care pînă atunci nu vorbise, — e puțină, foarte puțină veselie aci.

— Bag de seamă și eu. La morgă e mai multă.

— Du-te, atunci, la morgă, — răspunse fata, ofensată.

Dar omul care juca zaruri se întoarse și zise:

— Christine !

Prietenul lui Titu spuse:

— Probabil că ne-au luat drept doi agenți sau ceva asemănător.

Titu rîse, și se adresă femeii mai guralive:

— Prietenele dumitale și domnul care joacă trebuie să-și fi făcut o idee greșită despre noi. Am impresia că sînt, cu toții, cam jenați. Dar noi nu sîntem ceea ce credeți. Eu sînt

ziarist și colegul meu la fel. Precum vedeți, nici un pericol.

— Ziariști ? — interveni una dintre femeile tăcute. — Și ce căutați aci ?

— Ceea ce se face de obicei într-o cafenea.

— Și de ce ați preferat-o pe asta marilor cafenele de pe bulevarde ?

— Fiindcă aci pot găsi mai ușor ceea ce caut.

— Anume ?

— *Coco.*

Jucătorii lăsară zarurile și se apropiară de Titu. Unul dintre ei luă un scaun, se așeză călare pe el, cu pieptul rezemat de spetează, și, scoțînd din buzunar o cutiuță de argint o întinse, deschisă, lui Titu.

Cele patru femei se repeziră la el.

— Ah, canalie !

— Bădăran odios !

— Bestie !

— Egoist !

— Și spunea că nu mai are deloc.

— Și ne făcea să murim de dorul ei !

Una dintre ele întinse două degete, spre cutie, dar bărbatul o îndepărtă cu o lovitură dată cu repeziciune:

— Ține-ți laba acasă !

Femeile nu se liniștiră:

— Praful !

— Drogul !

— Coco !

Cu nările dilatate și ochii aprinși, se îngrămădeau avide spre cutiuța cu praf alb, cu furia cu care naufragiații își dispută un colț din șalupă.

Titu Arnaudi privi acel ansamblu de corpuri încolăcite de un singur dor, în jurul unei cutiuțe de metal, ca cele patru brațe ale unei meduze uriașe ce s-ar fi înfășurat pe o mică pradă misterioasă, care, dintr-o umilă substanță farmaceutică se ridică la demnitatea simbolului. Titu privi, dar nu văzu decît mîini crispate, chinuite de durere, mîini cu degetele osoase, palide, descărnate, care se contractau, strîngînd pumnul pînă ce unghiile pătrundeau în cărnuri ca să înăbușe un urlet sau să calmeze o dorință, să dea formă durerii sau să localizeze, în altă parte, martiriul.

Mîinile cocainomanilor nu pot fi uitate. Ele își trăiesc viața lor, o viață aparte, se pregătesc să moară înaintea restu-

lui trupului, sînt mereu în preajma unei convulsiuni stăpînite cu greutate

Ochii animați de chinul așteptării sau cerniți de lipsa otrăvii, au oi lumină sinistră, agonizantă, muribundă, pe cînd nările se diată monstruos, ca să aspire ipoteticile molecule de cocaină care ar putea să mai plutească în aer.

Mai înainte ca Titu să se fi putut servi, cele patru femei își afundară degetele în cutie și, cu un aer de cucernicie, se îndepărtară spre pereți, după cum cîinele care a furat un os se duce să-l roadă într-un colțișor îndepărtat.

Ducînd praful prețios la nările dilatate, priveau din cînd în cînd în jurul lor cu neîncredere.

Omul avar pînă la nebunie, femeia avidă de giuvaeruri pînă la delir, nu-și idolatrizează comorile cum își divinizează praful un cocainoman, Acea substanță albă, strălucitoare, amăruie, este ceva sacru pentru el; o cheamă cu numele cele mai dulci; îi vorbește cum se vorbește unei amante pe care o recucerim după ce am crezut-o pierdută pentru totdeauna; cutiuța cu otravă este sacră ca o moaște sfîntă, și el o crede demnă de un altar, de un mic templu. O pune pe masă și o privește, o cheamă, o mîngîie, o sărută, o strînge la piept și pe inimă.

Una dintre femei abia aspirase priza ei și se repezi la bărbatul care i-o oferise și, pe cînd el se pregătea să aspire rămășițele din cutie, ea îi apucă repede mîna și aspiră cu putere praful cristalin.

Omul, cu o smucitură vie, se liberă și aspiră voluptos restul. Atunci femeia îi luă capul între mîini (oh! degetele anemice încleștate ca niște gheare pe părul acela negru!) și, cu buzele umede, vibrante, palpitante, se aruncă pe gura lui și îi linse cu lăcomie buza superioară, îi vîrî cu patimă limba în nas spre a strînge cele cîteva molecule de praf care se opriseră în nări.

— Mă sufoci! — mugea omul cu capul dat pe spate, ținîndu-se cu brațele întinse de spetează; vinele gîtului se umflaseră, osul ioid se urca și cobora în mișcările neregulate ale contracțiilor deglutiției.

Femeia părea o mică fiară care, mai înainte de a devora, savurează parfumul cărnii încă neatins; părea un vampir frumos; părea că buzele ei se lipeau de fața omului în virtutea forței aspirante și pneumatice a gurii.

Cînd se dezlipi, ochii erau împăienjeniți ca ochii unei pisici căreia i se desfac, cu delicatețe, pleoapele în timpul

somnului; și în gura deschisă (buzele nu se uneau, ca și cînd ar fi fost paralizate) dinții rîdeau, ca dinții morților, pe masca mută.

Femeia se clătină și se duse să se așeze pe scaunul pianului, și lăsă să-i cadă capul pe braț și brațul pe claviatură. Din instrumente ieși o sonoritate distonantă.

Tînărul care se așezase pe scaun și oferise cocaina lui Titu, se sculă și făcu cîțiva pași prin cameră. Haina neagră atîrna pe umeri ca și cum ar fi fost rezemată de speteaza unui scaun; picioarele erau strîmbe ca niște cozi de cireși, împreunate. Prietenul său, un tînăr blond, bolnăvicios și spălăcit, luă loc pe scaun și se adresă lui Titu:

— Așa-i că fetele nu v-au lăsat să savurați bine priza? Sunt cu adevărat sălbatice. Regret că nu mai am ce să vă ofer, dar în curînd trebuie să vie șchiopul.

— Șchiopul?

— Nu-l cunoști?

— Cum de nu! — interveni prietenul chelner. Știi acela care stă în hotelul tău.

— Ei bine, el vine aci pe la ora asta. Nu iese niciodată mai înainte de cinci sau cinci și jumătate. În unele calendare instructive scrie: «soarele răsare la 5,45'27: soarele apune la 6,9'12»... Eu cred că șchiopul consultă calendarul cînd iese în oraș. Îndată după apusul soarelui începe să colinde agale drumurile, cu aerul omului care nu are nici o treabă, umblînd de-a lungul zidurilor; uneori se întîlnește cu oamenii suspecți, intră într-un bar sau într-un *bistrot*, sau, pur și simplu, într-un gang, și apoi ies două persoane care nu se cunosc, mai întîi una și apoi alta.

— Dar, adineaori, șchiopul intrase în sala de alături.

— Știu. Dar nu avea încă drogul. Trebuia să se întîlnească cu un student în farmacie. Va sosi peste puțin.

— Iată-l, — anunță omul cu picioare strîmbe.

Cele patru femei îi ieșiră înainte, fugind.

— Înapoi, șacalilor! — amenință șchiopul. — Calmați-vă, că de nu, nu scot nimic.

— Eu vreau cinci grame, — șuieră o fată.

— Eu opt, — gemu alta.

— Este îngrozitor, îngrozitor, îngrozitor, — gemu alta, — mai întîi mie, mai întîi mie, căci ți-am plătit de ieri.

Omul cu piciorul de lemn, mai înainte de a scoate marfa, examină pe Titu și zise, în semn de salutare:

— Oh! vecinul de la șaptezeci și unu!

— V-ați cunoscut la penitenciar? — întrebă prietenul.

— E numărul camerei mele.

Una dintre femei puse mîna pe umărul omului în negru:

— Ai parale?

— N-am un ban, — declară, hotărît, amantul.

— Cu atît mai rău, — răspunse ea. — Îmi voi cîntări brățara.

— Banii în mînă! — ordonă pe un ton glumeț, dar autoritar și hotărît, șchiopul. — Mai întîi banii și apoi paradisul.

Fata care ceruse cinci grame scoase din buzunar un bilet de cincizeci de franci.

— Dă-mi douăzeci și cinci, restul.

— N-am mărunți.

— Atunci dă-mi zece grame și păstrează-ți banii.

Negustorul puse banii în buzunarul pantalonului, și scoase o cutiuță de carton din nebănuitul depozit: piciorul de lemn.

— Ai crede că și-a tăiat piciorul dinadins, — zise Titu.

— Cît îmi dai pe brățara asta de aur? — întrebă femeia, întinzînd-o.

— Este o imitație! — răspunse șchiopul. Este aur de Napoli.

— Poate că ești tu din Napoli, pungașule! — se răsti femeia. — Dacă vrei bani în loc de brățară, îți voi plăti mîine.

— Creditul se refuză, — răspunse omul. Și, întinzîndu-i lui Titu o cutiuță, zise:

— Patru grame, douăzeci de franci.

Titu luă cutia, plăti și citi: *L'Universelle idole !*

Apoi se adresă femeii care ar fi sacrificat brățara.

— Îmi dați voie? — întrebă, oferindu-i cutiuța.

— Pentru mine?

— V-o ofer.

Fata nu ezită și apucă îndată cutia cu mîinile albe și slabe, apoi luă mîna care i-o oferea și o sărută cu frenezie.

— Ah, draga, scumpa, adorata mea dragă, paradisul vieții mele, amorul și lumina mea! — gemu ea ridicînd cutia la înălțimea frunții, ca și cînd ar fi îndeplinit un rit sacru. Cu un ac sfîșie banderola de hîrtie lipită pe margine și ridică încet, cu delicatețe, capacul.

Apoi se duse la o masă îndepărtată, îngenunchie pe jos, puse cutia pe masă, scoase din poșetă o minusculă cutie de

baga și o spatulă albă, asemănătoare celor întrebuințate de farmaciști la punerea prafurilor în buline. Și, cu o delicatețe nemărginită, oprindu-și respirația, trecu praful dintr-o cutie într-alta. Cînd cutia de carton se goli, o răsturnă în palmă, ciocăni pe fund și duse palma la nări, aspirînd cu putere. Tot cu aceleași precauții, scutură în sens orizontal cutia de baga spre a nivela praful.

Ca și cînd ar fi fost radium, luă, cu o mie de precauții, o priză și o duse la nas. Pieptul, aspirînd, se umflă și ochii se închiseră languros; mai luă o priză, o împinse în nări, le astupă cu degetul, și supuse puținul care mai rămăsese între deget și unghie.

Titu se lăudase, către omul slab, de marea sa dragoste pentru coco. Între oamenii vicioși, ți-e rușine că nu ești și tu vicios. În închisori, cel ce trebuie să ispășească o vină ușoară, o exagerează ca să nu fie mai prejos de ceilalți. Titu Arnaudi, deși nu simțise niciodată mirosul acelui praf, jură că-i este indispensabil ca să poată trăi.

Și cînd femeia i-l întinse să se servească, se servi.

Prăfulețul alb, pătrunzîndu-i în nas, îi dădu o senzație de aromă răcoritoare ca și cînd i s-ar fi volatilizat în nări uleiuri-esențe de thym și camfor. Cîteva fire de praf, pătrunzînd în gît, îi dădură impresia unei arsuri și îi lăsară un gust amar pe limbă.

— Încă!

Și Titu mai luă o priză. Apoi tăcu. Se izolă într-un fel de meditație. Ah, iată, iată, o senzație de frig în vîrful nasului, o paralizie în mijlocul feței; nasul e insensibil, nu mai există.

Omul cu piciorul-depozit continua să încaseze bani și să scoată cutiuțe; celelalte femei aspirau, în tăcere; bărbații comandară absint și răsturnară cutia întreagă într-un pahărel.

— De ce nu aspirați? — întrebă prietenul lui Titu.

Cel întrebat răspunse dînd capul pe spate ca să arate zgîrciul nazal distrus de un ulcer.

— Coco? — întrebă Titu.

— Da, — răspunse tînărul. — Întîi apare o cojiță care se îngroșă mereu, pînă ajunge cum o vezi.

— Și doctorii?

— Nu-i nimic de făcut!

— Cum se poate?

— Un singur mijloc: renunțarea la cocaină. Dar eu prefer să renunț la zgîrci.

Titu surîse.

Omul cu rana rîse și el. Rîse frenetic, rîse zgomotos. Titu, femeile, celălalt om, făcură cor.

Titu își pipăi, instructiv, nasul. I se părea că nu-l mai are, dar că, în același timp, era foarte greu.

Vidul îi părea apăsător.

Și rîse iar.

Rîseră și ceilalți.

— La revedere, domnilor, — zise șchiopul, îndreptîndu-se spre ușă.

— Mai stai! — strigă Titu, apucîndu-l de bastonul piciorului de lemn. — Rămîi cu noi, să bei un pahar.

Negustorul se așeză lîngă Titu, întinse piciorul de lemn sub masă și îndoi pe cel sănătos.

— Cîștigi mai mult așa decît cerșind? — întrebă tînărul galben și slab.

— Da, — recunoscu negustorul de otrăvuri, — dar să nu crezi că cerșitul este o afacere proastă! Totul atîrnă de vad. E drept că mișcă peste tot, dar sînt locuri unde merge mai strașnic. La ușile bordelurilor, de pildă, merge strună. Evident că nu tocmai atît de bine ca în fața bisericilor, dar totuși e foarte bine. Pe stradă, pe bulevarde, la colțurile cafenelelor, trece lumea, cu procentul ei de șmecheri și de proști; pe treptele bisericilor, procentul este mai mare; aproape toți sînt proști; nouăzeci la sută. La biserică merg și puștamale, pot spune chiar majoritatea; dar, cînd intră sau ies din casa lui Dumnezeu, nu vor să pară răi, și dau pomană.

Omul bău, puse paharul pe masă și mulțumi. Cînd ajunse pe prag, o femeie mai cumpără o cutie.

— La revedere!

El specula efectul plecării sale. Într-adevăr, ca și cînd ar fi dispărut salvatorul lor, celelalte femei îl înconjurară și-i dădură alți bani. Și Titu mai cumpără o cutie, o deschise și aspiră.

— La ce duce ziaristica! — zise prietenul chelner. — Ca să scrii studii asupra cocainomanilor, trebuie să te cocainizezi și tu...

— Ce vrei? — zise Titu. — S-ar putea să mi se întîmple ceva și mai rău. Pitagora, călătorind printre egipteni, a fost nevoit să se circumcidă ca să fie admis în misterele lor...

— La ce ziar scrii? — îl întrebă, pe un ton confidențial, omul palid.

— La un ziar din America, — răspunse Titu, — Și tu ce meserie ai?

— Nici una, — răspunse omul cu naturalețe, — lucrează Christine pentru mine. Dacă aș putea să lucrez fără multă oboseală, cum lucrează Christine, aș lucra și eu. Dar cum nu pot...

Prietenul lui Titu nu putu să-și ascundă mirarea de obrăznicia cu care își etala meseria de proxenet.

— Burghezul, — spuse tipul arătînd pe chelner, — e mirat. Dar ce găsește ciudat într-asta? Eu și Christine lucram într-o fabrică unde erau cinci sute de femei. Toate erau destinate tuberculozei, sau, cel puțin, anemiei. Patronul fabricii le exploata. Eu, neputîndu-le scoate pe toate, am scos-o pe Christine. Acum o exploatez eu. Nu văd întrucît sînt mai de disprețuit decît fabricantul care le exploatează pe toate. Cu atît mai mult cu cît munca pe care o facem acum este cu mult mai rentabilă, mai igienică și mai puțin obositoare. Se zice că pătează conștiința. Dar ce importanță are asta? De îndată ce nu murdărește mîinile...

— Cît e ceasul? — întrebă Titu, voind să plece.

— N-am ceas. Omul a scurtat zilele inventînd ceasornicul, și anii, inventînd calendarul; eu n-am, nici ceas, nici calendar.

— Calendarul meu e aci, — zise Christine, făcînd un gest impudic.

— Și nu greșește niciodată, — adăugă prietenul ei, rîzînd.

Titu se adresă prietenului, zicîndu-i în surdină:

— Primele lucruri pe care le distruge cocaina sînt voința și pudoarea.

— Dar ce pudoare vrei să mai distrugă la asemenea femei? Sînt mai stricate decît femeile cinstite!

II

Articolul despre fanaticii cocainei avusese un succes răsunător. Directorul ziarului american, chiar înaintea apariției cronicii, trimisese lui Titu un mandat telegrafic de o mie de franci. O mie de franci cumpănea cu convingerea că este un mare ziarist. Cu această convingere în *epigastru* (în epigastru se localizează mîndria, orgoliul și încrederea excesivă), se urcă în automobil, se duse la murdarul hotel din Montmartre, plăti, își luă lucrurile și trase la Hotel Napoleon, în *Place Vendôme*, unul dintre hotelurile cele mai elegante ale Parisului, și se instală la etajul al patrulea, într-o cămăruță cu fereastra spre curte și fără încălzire.

În aceeași după-amiază se prezentă directorului unui cotidian de mare tiraj: *L'Instant fuyant.*

Acesta era un om foarte elegant. Numai vechii profesori de gimnaziu nu pot să conceapă că poți fi în același timp inteligent și elegant. La degetul său scînteia un mare rubin ce părea un mic far. Părea unul dintre acele mici faruri pe care romancierii le compară cu rubinele mari.

— Da, cunosc pe unchiul dumneavoastră, — îi zise directorul legănîndu-se în sens longitudinal și transversal în fotoliul cu mișcare cardanică, cum e mișcarea pe care trebuie s-o aibă conștiința unui director de ziar ca să fie mereu dreaptă, în orice poziție s-ar afla corabia politică. — Și dacă aveți un temperament ziaristic ca al unchiului dumneavoastră, — adăuga jucîndu-se cu tocul, — veți face o carieră strălucită. Dar în Italia unde ați lucrat?

— La *Corriere della Sera.*

— Și erați?...

— Prim-redactor.

— Sunteți licențiat?

— În drept și medicină.

— Ce idei politice aveți?

— Nici una.

— Perfect. Ca să susții cu putere de convingere o opinie, trebuie să n-ai nici una. Dar dificultatea, adăugă directorul, vîrînd foarfecile într-un ziar englezesc, — este, vedeți dumneavoastră, că redacția mea este completă, și nu știu cu ce aș putea să vă însărcinez. În orice caz, îmi voi aduce aminte de dumneavoastră și veți fi chemat de îndată ce se va prezenta o ocazie. Unde locuiți?

Titu, calculînd efectul senzațional al răspunsului, lăsă să cadă cuvintele cu solemnitate:

— La Hôtel Napoleon.

Directorul, care se și grăbise să sune ca să dea ordin să fie însoțit pînă la poartă de aprod, și luase tocul spre a nota adresa pe un carnet, puse tocul pe masă, expediă pe aprod și propuse lui Titu:

— Vă angajez pentru o lună, cu o mie cinci sute de franci leafă. Mîine este zi-ntîi. Să începem de mîine. Venind la redacție, să veniți și la mine; vă voi prezenta colegilor. La revedere.

Și sună din nou.

Seara, Titu se duse din nou la cafaneaua ascunsă și murdară. Revăzu femeile distruse, revăzu oamenii decăzuți și șchiopul suspect.

Și din nou cumpără cocaină.

O priză, o bău amestecată cu absint. Simți că amețește, avu senzația tulbure că e dus acasă și întins în pat.

Inima se calmase, dar fantezia începea să zboare. Creierul său era ca o serbare de carnaval într-un balamuc; ochi închiși vedeau întunericul; un întuneric albastru în care se aprindeau, explodau scîntei reci. Fiecare dintre ele se împărțea în jumătate, și din fiecare jumătate se formau altele, care se subîmpărțeau la rîndul lor, prin cariocineză; una dintre aceste scîntei se lărgi în filamente, palpită cu mișcări amiboide, acoperi tot cîmpul său vizual, inundă tot întunericul. Ochii săi închiși se umplură cu lumină.

Și în această lumină se desemnă un cerc mobil, elastic, care se transformă în pătrat, apoi în dreptunghi, apoi în paralelipiped: un paralelipiped negru, cu o latură, două laturi, trei laturi de aur; o carte: *Biblia*!

„Geneza! Ce mai bufon e și Dumnezeu, ce umorist strașnic e și bunul Dumnezeu!...“ — gîndea Titu, în timp ce

inima îi bătea tare, în piept, ca într-o armonică. „Ce mai bufon, ce mai umorist e și bunul Dumnezeu!...“

Dumnezeu a spus:

să fie lumină
să fie cerul
să fie iarba
să fie pomii
să fie soarele
să fie stelele cînd se stinge gazul
să fie gazul cînd se sting stelele
să fie reptilele
să fie păsările
să fie animalele domestice
să fie animalele sălbatice pentru menajerii
să fie omul bărbat
să fie omul femeie...

Și, pe urmă, a sfătuit pe acești doi din urmă să facă copii, autorizîndu-i să domnească peste peștii mărilor, peste păsările aerului, peste animalele care umblă pe uscat. A fost de ajuns să spună să fie stelele, să fie crocodilii, să fie bibilicele, să fie șerpii cu clopoței, să fie ornitorincul și porcul mistreț, pentru ca, în chip automat, aceste animale să răsară în carne și oase, la pronunțarea numelui lor.

Dacă e așa, nu prea s-a obosit cînd a creat lumea.

Și cu toate acestea, a șaptea zi a simțit nevoia să se odihnească.

Ce *farseur* mai e și bunul Dumnezeu! Se prea poate să fi fabricat el toate bunătățile, cum sînt apele ca să ude iarba, iarba ca să hrănească animalele, animalele ca să hrănească omul, femeia să fie întreținută de bărbat, șarpele să-i plictisească pe amîndoi, trufele pentru pus în pateuri, soarele ca să usuce rufele, stelele să lumineze pe poeți, luna să servească de subiect cantonetelor napolitane. Dar, mi se pare ciudat că lucrurile acestea au răsărit din neant îndată ce au fost numite. Eu cred că Domnul ceresc era mare amator de jocuri de societate și că pregătise totul mai înainte; că, fiind un bun scamator, trebuia să aibă pregătit gata cutiile cu două funduri și paharele, și că în cele șase zile ale turneului său creator a făcut pe matadorul, creînd totul din nimic, ca să prostească pe burghezi.

Dar, în fond, totul era trucat.

Ca să dea omului viață, *i-a suflat în nări duhul vieții.*

Nu cred că a făcut aceasta ca să-i dea viață ci ca să-i pună în gură cîteva serii asortate de bacili. Într-adevăr, Adam a trăit numai 930 de ani, pe cînd ar fi putut, foarte bine, să trăiască mult mai mult.

Bunul Dumnezeu a început cu un gest magnific. Să creezi stele cu orbitele imense, soarele cu lumina eternă, nenumărate plante și animale. Ce e drept, nu făcuse economie. Dar, ca să confecționeze femeia, a avut zgîrcenia să fure o coastă de la Adam.

Ce mai umorist, și tatăl ceresc!

Știa, din experiență, că ori de cîte ori citești: *fumatul oprit*, îți vine pofta teribilă să fumezi. Căindu-se de darurile prea mari cu care îi înzestrase pe Adam și pe soția lui, vru să le ia înapoi fără să se facă de rușine, și apelă la șarpe, învățîndu-l să facă acea abilă pungășie (cu mărul), pe care o cunoaștem cu toții.

Șarpele era în înțelegere cu Dumnezeu.

Totul era o mașinație iscusită.

Fructul acelui fruct a fost acesta: că ochii lui Adam și Evei se deschiseră și băgară de seamă că erau goi; de aceea își cusură un costum pe măsură din frunze de viță. Dar cum puteau să bage de seamă că erau goi, dacă nu se văzuseră niciodată îmbrăcați?

Dimineața următoare, Domnul se duse să facă o vizită lui Adam, care, cavaler cum era, aruncă vina pe nevastă.

Domnul, cam laș, îi făcu să plătească scump mărul, inventînd durerile nașterii. Femeile care au uterul întors, pot deci să-i mulțumească lui Dumnezeu, deoarece știu că Domnul a spus atunci: vei naște cu dureri; pămîntul va produce spini; tu vei mînca pîinea cu sudoarea frunții tale și cu aceea a franzelarului tău, și o vei plăti scump, deoarece cursul dolarului e urcat.

Apoi îi goni din Eden, pe pragul căruia puse un pichet de gardă, cu spadele de flăcări. Pe acești polițiști i-a botezat Heruvimi. În fine, căsnicia lui Adam cu Eva a fost nenorocită, ca și toate căsniciile făcute prin intermediari.

Dar ceea ce nu pot să sufăr e că bunul Dumnezeu face pe prostul. Este atotștiutor, aranjează cele mai proaste combinații, și apoi se duce la Adam și-l întreabă cu o ingenuitate ipocrită:

— Ce-ai făcut cu mărul?

Și se duse la Cain, și-l întreabă:

— Ce-ai făcut cu frate-tău?

Dacă aș fi fost în locul lui Cain, i-aș fi tras un pumn în ochi.

Ochiul lui Dumnezeu.

Ochiul lui Dumnezeu care vede tot... și știe tot. Și poate știe că am comis un sacrilegiu. Și este chiar capabil să mă trăsnească.

Dar ce frig mi-e la picioare.

Totuși, dacă ar trebui să mor acum, aș fi fericit. Să mă omor, nu. Dar să mor pe nesimțite, asta da. Ce minunat lucru e moartea! Cu adevărat fericite sînt numai cadavrele în descompunere; și cu cît este mai înaintată descompunerea, cu atît sînt mai fericite. Dacă n-ar trebui să mor, aș vrea să rămîi, aci, inert ca un mineral, fără voință, fără inițiative, fără răzvrătiri; să las ca totul să se miște, cum vrea, în jurul meu; să las ca totul să se prăbușească și să nu mișc măcar un deget; să fac cum făceau odinioară femeile cinstite, care îmbătrîneau, se zbîrceau, se prăpădeau fără să se vopsească, fără să-și mînjească fața. Dar ce efect curios are cocaina! Frig la picioare, focuri de artificiu în creier, o cascadă de prostii, inima bate ca o mașină de cusut și mă simt resemnat la ideea că aș deveni inert. Și totuși, mi-ar place să stau în pat o zi, două, trei, pînă ce ar veni servitorii să bată la ușă; și apoi ar veni și patronul; și apoi poliția; și n-aș răspunde nimănui, i-aș lăsa să mă scuture, i-aș lăsa să mă ducă unde ar voi, cum ar voi... ce efect curios are cocaina, coco, încîntătoarea coco!..."

Inima continua să bată cu tărie; și, din pricina ei, prin subordonare, tremura tot corpul; vibra tremura, trepida ca un automobil oprit, dar cu motorul aprins.

Dar acțiunea deprimantă și exaltatoare a cocainei începea să scadă. Titu își revenea în fire.

Și adormi.

Se trezi tîrziu. Dar Titu nu băgă de seamă, pentru că soarele este mereu sus, la Paris; atît de sus, încît nu se vede niciodată.

La zece trebuia să fie la ziar. Directorul, vîrîndu-i în ochi mustățile sale inflexibile de dresor de circ, îi spusese: „Să vii la mine să te văd".

Va trebui deci să mă rad, să mă vadă cu barba proaspătă.

În picioare, în fața oglinzii, Titu se rădea, gîndind:

„Ce plictisitoare e viața! Ce lucru inutil! Să te scoli în fiecare dimineață, să te razi, să vorbești, să vezi lume, să

privești limbile ceasului, care se întorc neobosite, să mănînci. Să mănînci bucăți de cadavru; să mănînci fructe moarte; ba, ceva mai rău, alterate de fierturâ; să culegi fructele atît de frumoase, și să le faci să treacă prin corpul tău. Să înghiți lucruri moarte, așteptînd să mori și tu. Să creezi lucruri noi, ca să le uzezi și apoi să le distrugi, pentru ca din distrugerea lor să se nască alte noutăți. Tot ceea ce ne înconjoară e mort; ici, colo, cîte un semn de viață, dar tot restul este mort; lîna costumului meu e moartă, perla care împodobește gîtul unei femei tinere e cosciugul unui vierme... Să trebuiască să ne silim să părem diferiți de majoritatea oamenilor. Și totuși, și noi care căutăm să fim diferiți de ceilalți, și facem mari ocoluri să nu mergem pe drumul mare, la un moment dat ne trezim în același punct unde au sosit toți mediocrii care au parcurs strada principală. Viața este un arc de la A la B. Nu este o linie dreaptă decît pentru cei care se nasc morți sau pentru creștinii din naștere. Pentru oamenii puțini mai inteligenți, curba este ușoară; pentru cei foarte inteligenți, curba este maximă; pentru cei săraci cu duhul, este aproape rectilinie; ei ajung la B printr-o curbă ușoară. Cerebralii, excentricii, bizarii, care caută noutăți, atitudini în afara normalului, ajung încet, dar fatal, la punctul către care s-a îndreptat imediat, fără ezitări, lumea măruntă. Singura deosebire între cel simplu și cel excentric e amploarea arcului. Acela care și-a bătut joc de căsătorie, fiind însetat de libertate și de aventuri, într-o zi va invidia pe acela care și-a lua îndată o nevastă și și-a fabricat o ceată de copii; acela care și-a creat o viață strălucitoare de neprevăzut, alternată de mizerie și de bogăție, de abundență și de foame, într-o bună zi va regreta că nu s-a făcut funcționar la stat. Cred că, în fond, marea actriță invidiază pe buna gospodină care își spală plozii; cred că marele om politic care croiește istoria, regretă că nu s-a făcut învățător sau șef de gară.

Numai mediocritatea e cu adevărat fericită. Perfect este funcționarul care se rade o zi da și alta nu; călătorește în clasa a doua; aspiră la purgatoriu; se mulțumește cu o zestre de cincizeci de mii de franci, locuiește la etajul al treilea, a fost subofițer, poartă manșete separate de cămașă și la manșete are butoni de argint aurit.

Fie lăudată mediocritatea!

Și atunci de ce mă duc să iau un loc la un ziar, cu speranța tainică de a deveni cineva? Aș! În fond, nu sper ni-

mic. Eu n-am idealuri. Am însă o barbă foarte aspră și lama asta nu mai taie. Acum e destul. Sper că directorul ziarului nu mă va îmbrățișa sau săruta. O să fiu un funcționar umil, un foarte umil funcționar. Nu voi cere niciodată să fiu idolul maselor. Masa iubește pe cine o distrează și o servește. Dar, ca să o distrezi, trebuie s-o iubești. Eu nu iubesc pe nimeni, și cu atît mai puțin masa, fiindcă masele sunt ca femeile: trădează pe acei care le iubesc".

Titu se aplecă deasupra lavoarului și-și clăti fața. Senzația de frig îi clarifică ideile.

„Ce pesimism imbecil! Imbecil și mincinos. Eu vreau să reușesc și voi reuși."

Coborî repede scările, și cînd fu pe prag, trimise un *boy* să ia un taxi.

Directorul ziarului era în sala de arme și făcea scrimă cu criticul teatral. Dar, pestre trei sferturi de oră se înapoie în biroul său.

Între timp, Titu își scosese pardesiul și pălăria. Acesta e gestul inițial care indică luarea în primire a unui birou.

— Dumneata ești noul redactor? — îi ieși înainte, cu mîna dreaptă întinsă, un domn în negru (haine și păr), plin de linii drepte (cărare, dungă la pantaloni, umeri), care părea făcut cu echerul și tuș negru. — Eu sunt Ménier, secretarul de redacție. Poftiți, vă rog.

Și-l urmă prin trei săli imense, tapisate cu stofe și marmură și mobilate cu birouri ușoare și sofale enorme, din acelea care se lipesc, mîngîietoare, de toate sinuozitățile și proeminențele. Diferența de calibru dintre fragilele birouri și monumentalele sofale era o dreaptă recunoaștere a superfluității muncii față de drepturile lenii și odihnei. După ce traversară cele trei săli, ajunseră înaintea barului american.

Barmanul, îmbrăcat în pînză albă, era ocupat cu pregătirea unor băuturi foarte complicate, pentru trei sau patru redactori care erau așezați, sau, mai bine zis, cățărați pe scaunele înalte și zvelte.

— Două *cocktailuri*, — comandă secretarul de redacție.

Barmanul, cu preciziunea plină de importanță a unui chimist în laborator, vărsă trei lichioruri diferite într-un recipient de sticlă, îl umplu cu gheață pisată, mai turnă trei picături de cine știe ce din trei sticluțe diferite, amestecă

totul, vîrî marginile a două pahare într-o lămîie, le presără cu praf de zahăr, și vărsă lichidul în pahare.

Omul cu trăsăturile negre și geometrice, lustruit, sobru, solemn ca înmormîntarea unui milionar, privea pe furiș pe italian, ca să-i vadă mirarea înaintea unei atît de minunate amestecături. Francezii, și mai ales parizienii, cînd au de-aface cu un italian, își închipuie că-i dezvăluie cine știe ce orizonturi nebănuite, și se pregătesc să-l vadă mirîndu-se cum s-au mirat sălbaticii din America de Nord cînd Cristofor Columb le-a arătat chibriturile și pilulele de Nevralgie. Chiar și cocotele pariziene, cînd se dezbracă în fața unui italian, se așteaptă să-l vadă vîrîndu-și mîna în păr aflînd că femeile nu sînt făcute ca bărbații. Titu gîndea:

„Dar și în țara mea, cocktailul se prepară tot așa. Dacă tu ai fi băut toate cocktailurile pe care le-am înghițit eu, azi ai fi bolnav de *delirum tremens*.

— Vă prezint pe doctorul***, însărcinat cu politica germană, pe profesorul***, redactorul nostru pentru chestiunile rusești. Domnul***, cronicarul medical.

Și, arătînd pe Titu:

— Domnul Titu Arnaudi.

— Titu Arnaudi, — pronunță cel interesat.

— Titu Arnaudi, noul redactor.

Cei trei domni, din numele cărora Titu reținuse numai terminațiunile... *ein* pentru neamț..., *off* pentru rus și... *ier* pentru medic) săriră de pe scaunele lor și strînseră mîna noului coleg.

— Și acum vă duc la biroul pe care vi l-am destinat, — zise secretarul de redacție. — Și vă voi prezenta și un compatriot, redactorul politicii italiene. E un băiat încîntător.

Titu puse paharul pe masă, strînse mîna neamțului, rusului și doctorului, care se urcară din nou pe scaunele acelea înalte.

Barul dădea într-o sală cu două biliarde; dincolo de sala biliardelor era restaurantul pentru redactori și prietenii lor.

Trecură printr-un gang; trei sau patru servitori se sculară la trecerea lor; părea coridorul unui hotel; uși pe amîndouă părțile; nu lipseau decît ghetele pe podea și pantalonii agățați de clanțe. Trecînd prin fața ușilor, se auzeau, pe alocuri, țăcănitul mașinilor de scris, soneriile telefoanelor și voci femeiești.

Secretarul bătu la o ușă:

— Intrați ! — răspunse o voce.

Pe o canapea înfloreau nenumărate perne; și pe perne era trîntit un om. Un picior coborî încet pe parchet și pe picior se ridică Pietro Nocera.

— Oh, Titu Arnaudi ?

— Uite ! Pietro Nocera !

— Tu la Paris ?

— De o lună. Și tu ?

— De un an. Ești în trecere ?

— Aș !

— Rămîi la Paris ?

— Mai bine; rămîn la ziarul acesta.

Și mai înainte ca Pietro Nocera să-și fi revenit din surpriza extraordinară, secretarul de redacție adăugă:

— Veți lua loc în camera alăturată. Voi pune să se deschidă ușa comună, astfel că dacă voiți să vorbiți, nici nu veți fi nevoiți să ieșiți pe sală.

— Dar cum ai nimerit aci ?

— O să-ți povestesc. Și tu ?

— Și eu o să-ți povestesc.

— Ești invitat undeva la masă ?

— Deloc.

— Avem un restaurant în redacție.

— Am văzut.

— Atunci iei masa cu mine.

— Dar îți dai seama de greutatea vorbelor ce le spui ?

— Foarte bine.

— Atunci primesc.

— O să te fac să mănînci niște stridii care mai păstrează parfumul oceanului.

Secretarul de redacție ieși ca să lase celor doi prieteni libertatea deplină de a da expansiune puterilor sentimentale.

Pietro Nocera telefonă la bar:

— Două *Turin*.

Și, adresîndu-se lui Titu:

— Îți ofer *vermut*, pentru culoarea locală. Șezi aici, în fața mea, să te privesc. Ești puțin schimbat, dar chipul de copil ți-a rămas. Cum ai venit la Paris ? Și mătușa aia a ta, știi cea bătrînă ?

— Să nu vorbim de porcării la masă.

— Te-ai făcut și tu ziarist ?

— Precum vezi.

— Dar cum ?

— Foarte simplu; fac pe ziaristul cum aș face pe operatorul cinematografic, pe scamatorul sau matelotul pe o corabie.

— Ai dreptate, — aprobă Pietro Nocera. — Te refugiezi în ziaristică, cum te-ai refugia în teatru după ce ai făcut meseriile cele mai disparate și mai disperate; pe popa, pe dentistul, pe agentul de asigurări; unii se îndrăgostesc de ziaristică pentru că au văzut, de departe, laturile ei mai luminoase sau pe reprezentanții ei mai norocoși, după cum, la teatru, se îndrăgostesc de meseria de actor pentru că le-au plăcut ceea ce făcea Otello. Și au spus: o să-l joc și eu pe Otello.

În realitate, vor avea rolul servitorului care nu vorbește.

Și în ziaristică sunt atîția servitori care nu vorbesc !

Noi nu sîntem ființe care trăim în viață. Noi suntem la marginea vieții; trebuie să susținem o opinie pe care n-o avem și s-o impunem publicului; să tratăm chestiuni pe care nu le cunoșteam și să le vulgarizăm pentru public; noi nu putem să avem o idee proprie: trebuie să avem ideile directorului ziarului; dar nici directorul celui mai mare ziar nu are dreptul să gîndească cu creierul său; cînd este chemat de consiliul de administrație, trebuie să-și înăbușească părerile proprii, dacă le are, și să susție părerile acționarilor.

Dar dacă ai ști ce mizerie se ascunde după culmile acestei scene strălucitoare ! Ai văzut multe săli, multe covoare, multe lămpi; barul, sala de scrimă, restaurantul; ce mediu boieresc ! Cîți prostănaci vociferează pe sălile acestea, și cîți megalomani se laudă cu succese pe care nu le-au avut niciodată !

Cel ce trăiește în afara mediului acesta, își închipuie că ziaristul este o ființă privilegiată, pentru că are bilete la teatre, pentru că miniștrii îi dau întîietate față de prefecții și senatorii care fac anticameră, și pentru că marii artiști îl tutuiesc. Dar publicul nu știe că toată lumea asta îl disprețuiește, în fundul sufletului ei, deși, în aparență, se poartă cordial cu el. De la portarul de spital care dă informații cronicarului asupra unui accident de tramvai, și pînă la președintele Republicii care acordă un interviu reporterului parlamentar, toți au cea mai rea părere despre ziarist. Și se poartă bine cu el, fiindcă tuturora le e teamă de șantaj; îi acordă cu plăcere toate informațiile pe care le cere, și, uneori, i le dau scrise sau i le dictează textual, fiindcă știu că este de o ignoranță îngrozitoare și se tem ca nu cumva să le atribuie cine

știe ce enormitate. Marele muzicant sau dramaturgul la modă, sau actorul cel mai aplaudat se poartă, într-adevăr, foarte bine cu criticul ziarului, un individ între 18 și 25 ani, care a intrat la ziar cum am intrat și eu, cum ai intrat și tu, cum s-ar fi dedat comerțului de ulei de pește sau contabilității unui circ ecvestru. Viața ziaristică l-a pus în contact cu literați, actori, pictori, sculptori, muzicanți. Tot frecîndu-se de ei, i-a rămas în minte un vocabular redus, dar arhisuficient ca să scrie o coloană de bîrfeli asupra unui om de geniu sau de elogii privitoare la un imbecil.

Prin aceasta nu vreau să spun că ziaristica este o mașină tipografică pusă în serviciul iresponsabilității și al incompetenței; în orice redacție sînt doi sau trei inteligenți, doi sau trei oameni cinstiți, și, cîteodată, unul sau doi care au, în același timp, și creier și conștiință.

În acest serai în care te-ai adăpostit de un sfert de oră, vei găsi ființe admirabile: directorul, primul-redactor, criticul teatral, un critic foarte sever și comediograf ....

— Aplaudat ?

— Niciodată, primul stenograf, redactorul neamț. Dar ceilalți... Lume superficială care are în cap un catalog sumar de cărți necitite, și care vorbește, vorbește întruna cu fraze pregătite, fără nici o noimă; cînd îi auzi, ai impresia că ai în mînă un maldăr de ziare, și citești un rînd de aci, altul de colo, fără să existe vreo legătură între ele. Mai sînt și alții care nu vorbesc niciodată. Și totuși, par niște mari gînditori, fiindcă umblă cu capul în pămînt, ca și cînd ar fi hipnotizați de asfalt examinează orice scuipat, crezînd că găsesc un diamant; îi crezi absorbiți de cine știe ce probleme, dar nu se gîndesc la nimic; sînt ca niște cai de birje, care par împietriți de problemele îngrozitoare, în timp ce în creierul lor este un vid absolut. Cred însă că o să-ți placă ziarul acesta. Toți, aci, sînt cam bolnavi de *la ce bun ?* și de puțin îmi pasă și nu este ca în alte părți, unde cei vechi disprețuesc pe cei noi, cum cucoanele măritate își bat joc de domnișoarele care își caută soți.

În timp ce Pietro Nocera vorbea, Tito examina biroul. O fereastră mare cu geamuri opace, un birou, pe el cîteva ziare, foi de hîrtie și o foarfecă enormă, o călimară, gumă arabică, o lampă aprinsă, o scrumieră cu nenumărate chibrituri. Un telefon, pe un perete un raft cu cîteva cărți. Totul era îmbibat de atmosfera plăcută, în care urmele unei activități fictive se sileau să ascundă urmele lenei.

— Biroul tău e la fel cu acesta — zise Pietro Nocera. — Sunt toate asemeni cabinelor unui transatlantic.

Cineva bătu la ușă; un servitor intră.

— Cheam-o înăuntru — zise Pietro servitorului; și adresîndu-se lui Titu: — E o amantă trecătoare. Tu du-te dincolo și ia-ți în primire biroul. După o oră, te chem eu.

— Dar cum ? primești femei aci în birou ?

— Și unde ai vrea să le primesc, provincialule ? în biroul tău ?

Titu ieși.

Femeia intră.

III

Există un fel de francmasonerie a cocainomanilor. Se recunosc după niște semne pe care le cunosc numai ei; au lojile lor, mai democratice sau mai aristocratice, nu interesează, și se conduc reciproc dintr-o lojă într-alta, din cabareturile din Montmartre la vilele de la Porte Maillot, din birturile din Cartierul Latin în tavernele din Montparnasse. În cîteva luni, Titu cunoscu toate cafenelele legate de istorie prin legende; teatrele de pe *Butte Sacrée*, barurile, sălile subterane, care, de la cinci după-masă și pînă în zori, răsună de muzicile care conduc dansurile lascive; frecventă toate aceste locuri semitolerate și semiclandestine, punctele de întîlnire ale cocainomanilor, care formează marea majoritate a clienților obișnuiți. Cunoscu lumea care furnică în jurul Universității; femeiuști între cincisprezece și treizeci și cinci de ani, care au romantica profesie de prietene ale studenților; prietene care nu încurcă, care se mulțumesc cu jumătate cameră, cu jumătate pat, cu o masă pe zi; se prinde de student printr-un capriciu de o oră, dar ora trece, capriciul continuă, se prelungește, se transformă, și trece un an, trec doi, trece prima tinerețe și prietena rămîne, aproape credincioasă, aproape îndrăgostită; și apoi tînărul își ia licența și o părăsește; și ea plînge, poate serios, e disperată, poate într-adevăr, și, spre a se consola, se atașează de un alt băiat, mai tînăr decît acela care a plecat, mai tînăr decît ea, și-l va însoți în tot timpul universității, regulîndu-i nebuniile și înțelepciunea; îl va însoți prin camere mobilate, noi pentru el dar cunoscute de ea, prin cafenele unde se joacă biliard și table, și prin nenumăratele restaurante, sau mai bine zis birturi de cartier, unde, cu cinci franci, au iluzia deplină că au luat masa în doi.

Și într-o zi, un student în farmacie va oferi prietenului, în glumă, puțin praf alb, furat din laboratorul Universității; celălalt va accepta, tot în glumă, nu însă cu plăcere, deoarece prima priză este neplăcută; apoi nu se va mai putea lipsi de ea, și va aluneca cu mintea tulbure, spre decădere, spre mizerie. Tovarășa care îl urmează prin diferitele camere mobilate, va începe și ea, surîzînd cum a surîs la prima pudră și la primul fard, și apoi ...

Și apoi, femeiuștile acestea se întîlnesc, se chiamă una pe alta, se recunosc, se înțeleg între ele; le vedem, două cîte două, sau cîte trei, în baruri, la ora aperitivului; se agită, intră, cîte două, în budoar sau în cabina de telefon, și ies după cîteva clipe, cu ochii mari strălucitori, cu fața mai senină, mai vesele, mai vorbărețe, mai frumoase: au sorbit cocaina.

Acestea sînt la prima fază a intoxicării; au încă puțină pudoare; nu-și mărturisesc viciul decît dacă sînt sigure că se spovedesc unei vicioase ca și ele. Se otrăvesc, încă, pe ascuns, cu rușine; peste cîteva luni le vom vedea punînd cutia pe masă, cum s-ar etala o tabachere cu coroana ducală.

Ochii lor sînt stinși; e stinsă și voința.

Și totuși, la ce ar putea să servească voința, chiar dacă ar mai exista ? Să le scape de stupefiant ? Nu, nu; de acum stupefiantul e necesar; nu numai lipsa lui, ci și ideea că ar putea să le lipsească le terorizează, le tulbură, le exasperează; atunci îți iau mîna și o strîng la inimă, căreia doi sîni minusculi îi servesc de armonică.

„Vezi ce tare bate ? Cum svîcnește, ... apoi încetinește ... parcă se va opri ... apoi începe din nou."

„Nopțile mele — îți povestesc, — sînt agitate de fiori îngrozitori: insomnia mă încleștează; să n-ai drogul e îngrozitor; dar și mai grozav e gîndul că n-ai mijloacele necesare să ți-l poți procura."

Și atunci, ca să-și facă rost, înfruntă mijloacele cele mai ruinătoare; rar pe cele necinstite, pentru că, spre a face o faptă necinstită trebuie să, ai energia necesară. Încep prin suprimarea cheltuielilor inutile, apoi a acelora necesare, cedează apartamentul și se mută într-o cameră mobilată, apoi într-o mansardă, își vînd blănurile și giuvaerurile pe prețuri de nimic; apoi rochiile, apoi trupul. Și-și vor vinde trupul pînă ce-l vor ruina încît să nu mai găsească cumpărători: pierd chiar și cochetăria; pierd și simțul curățeniei, deși,

în mediul lor, cochetăria și curățenia sînt cerințe absolute ... Aceasta e pricina pentru care poți întîlni, îmbrăcate sărăcăcios, femei care cu cîteva luni mai înainte, străluceau la Longchamps.

— Și blana ?

— Cincizeci de grame de coco.

— Și brățările de aur ?

— O cutiuță plină cu fenacetină și bicarbonat de sodiu.

Și femeia rîde, rîde ca să nu plîngă, rîde ca să nu încerce să plîngă, pentru că, poate, nici n-ar mai ști să plîngă. Printre aceste ființe, jumătate femei și jumătate stafii, trece negustorul cu buzunarele pline cu cutiuțe de diferite culori: roșii, verzi, galbene ; fiecare culoare e semnul discret al unui amestec mai mult sau mai puțin dubios. El nu vinde cocaină pură ; drogul ocupă o parte minimă din amestec ; restul este acid boric sau fenacetină, sau carbonat de magneziu.

Negustorul știe că e de-ajuns ca praful să semene puțin cu cocaina ; femeia se mulțumește să aibă ceva de aspirat și nu face analiza prafului pe care-l aspiră ; în ultimele faze ale intoxicării, nu ar putea să deosebească cocaina pură de praful de zahăr : și în primele faze, interesează mai mult felul sorbirii : cu penița de aur ? cu o linguriță de os ? cu o unghie pe care o lasă să crească dinadins ?

Și astfel negustorul se îmbogățește în cîteva luni. Cu o sută de grame de cocaină cumpără o sută de mii de franci în blănuri, și cînd clientele îi oferă cutiuțele goale, el le răscumpără cu un franc suta.

Directorul ziarului aprecie imediat meritele lui Titu. Opt zile după intrarea acestuia în serviciu, directorul dădea un telefon administratorului. Și cînd Titu se prezentă să-și ridice leafa, căpătă cinci sute de franci în plus.

— Ce înseamnă asta ? întrebă Titu pe director.

— Înseamnă că ești un băiat deștept.

— Nu mi-ați spus-o niciodată.

Fu foarte atent cu Titu, dispensîndu-l de serviciile plictisitoare.

— Vrei să te duci la congres, să faci darea de seamă ?

— Nu, — răspunse Titu.

— De ce ?

— Nu mă distrează. Congresele sînt niște adunări de persoane care discută asupra felului de a conduce discuția și se încheie prin expedierea unei telegrame omagiale către ministru.

— Ai dreptate. O să însărcinez pe altcineva. Și primul-redactor înțelese că Titu era un om inteligent și îi propuse să se tutuiască.

Și se tutuiră.

Primul-redactor nu era un personaj însemnat, deși titlul său, — prim-redactor, — te-ar fi făcut să te gîndești la cine știe ce culmi ale ziaristicii; dar, în fond, era un om supus tuturora. Societatea creează aceste contraste, aceste antinomii, îl numesc *nobilul animal*; deformările monstruozitățile fizice, sînt denumite, ușuratic, *curiozități*; casele de boli se numesc *case de sănătate*, și pe călugăr, după ce l-au condamnat să nu aibă nicodată copii, îl numesc *părinte*.

Pietro Nocera, compatriotul, ajută pe Titu și în cîteva luni îl inițiie în toate secretele vieții de ziarist.

— Va veni în curînd vremea în care îmi vei întoarce spatele, — îi zise Titu. — Cît timp îți sînt inferior ca leafă și ca post, mă ajuți și mă protejezi, și spui prietenilor că sînt talentat; dar de îndată ce leafa mea, indice aproximativ al valorii, va fi egală cu a ta, vei susține că sînt un cretin. Chiar și Dumnezeu Tatăl, după ce îi făuri lui Adam o situație în paradisul terestru, se căi, și inventă numaidecît un pretext oarecare ca să-l ruineze.

— Iar ai luat cocaină ! — afirmă, pe un ton de ușoară mustrare, Pietro Nocera. — Cînd faci comparații biblice, ai cîteva grame de praf în nas.

— Să nu schimbăm vorba. Tu mă vei părăsi.

— Dar nu, dragă, — zise Pietro Nocera, rezemîndu-se de canapeaua moale din *Café Richelieu*.

Tu încă n-ai înțeles că eu n-am micile defecte ale celorlalți oameni. Nu te invidiez nici pe tine, nici pe președintele Republicii, nici pe cîrnățarul din colț, nici pe băcanul Felix Potin, care este primul băcan din Paris. Eu lucrez pentru că trebuie să am în buzunar două mii de franci pe lună; dar nu vreau să innobilez munca cu entuziasm, nici cu invidie, nici prin emulație. Viață ! Dar viața nu este decît o scurtă anticameră pe care o facem înainte de a intra în neant. Cine lucrează în anticamere ? Vorbești, privești tablourile de pe perete, așteptînd să-ți vie rîndul. Și eu nu înțeleg de ce toată lumea asta se agită, se zbate, discută. Unul face pe eroul, altul desfide poporul, celălalt face pe matadorul; unul expune idei, altul doboară sisteme, un al treilea răstoarnă valorile. Dar în ce scop ? Cînd te gîndești că triumfătorul care azi ține masele în frîu, mîine intră într-o cafenea, bea dintr-un

pahar prost spălat, înghite doi sau trei bacili de lungimea unei miimi de milimetru, și se duce în cer ! Dar, revenind la tine, trebuie să știi că dacă cumva o să te fac, într-o zi, idiot, ar trebui să-i socot pe ceilalți ființe inteligente. Dar, eu nu văd în jurul meu decît oameni care vor să pară altfel decît sînt în realitate, care expun idei pe care nu le au, care manifestă convingeri care nu sînt ale lor, fac gesturi frumoase și pronunță fraze și mai frumoase ca să ascundă vreo lipsă sau vreo inferioritate. Aceia care iarna umblă în pardesiu, zicînd că e mai igienic, dacă ar avea o blană frumoasă ar purta-o și în pat. Acela care face pe singuraticul, pe mizantropul, de nouă ori din zece e un tip cu care nu vrea nimeni să stea de vorbă. Acela care vrea să pară închis într-o tăcere adîncă, într-o meditație perpetuă, nu este un cerebral încătușat de inteligență, ci un manechin care are în creier vidul pneumatic. Cînd cineva îmi spune că e bolnav de *taedium vitae*, că-i este scîrbă de lume, că fericirea stă în moarte, voi începe să-l cred numai cînd își va fi tras un glonte de revolver și va fi înmormîntat. Dar, atîta timp cît nu are un metru cub de pămînt pe burtă, îmi voi păstra convingerea că joacă comedia pesimismului ...

În timpul discursului lui Pietro Nocera, Titu privea lumea de pe bulevard; un agent, cu un baston alb, dirija circulația vehiculelor și pietonilor, în mijlocul amețelii continue a vocilor indescifrabile și a nenumăratelor sunete.

Și în timpul acesta" Titu Arnaudi gîndea:

„Lucrurile astea mi le-ai spus și în prima zi cînd ne-am întîlnit; în prima jumătate de oră cînd te cunoaște, omul îți spune lucrurile cele mai interesante pe care le știe; mai tîrziu, se va repeta sau va declama variațiuni pe aceeaș temă".

— La ce tegîndești ? — întrebă Pietro.

— Mă gîndesc că ești un prieten sincer. Dar primul-redactor nu mai vine. Să fi uitat ?

Dar, cum se întîmplă în comedii, nici nu apucase Titu să spuie *nu mai vine*, și persoana așteptată apăru.

Primul-redactor era unul dintre acei oameni de treabă care, cînd îți intră un fir de nisip în ochi, îți dau sfaturi prețioase să scapi de el (suflă-ți nasul, uită-te în sus, umblă deandăratelea, extrage o rădăcină pătrată).

Avea patruzeci de ani; vîrsta cea mai teribilă a vieții. De bătrîn nu ți-e milă, fiindcă e aproape mort; ți-e milă de acela care se apropie de bătrînețe, acela care se apropie de moarte. Patruzeci de ani ! La bîlci, în timpul serbărilor popu-

lare, vedem niște cărucioare lansate pe șinele unui urcuș aproape vertical; la culmea urcușului, ba chiar la un metru mai înainte de culme, căruciorul, care și-a consumat toată energia dobîndită, își încetinește mersul, ezită, ca și cînd culmea ar fi de netrecut, ca și cînd ar fi înspăimînat de căderea în prăpastie. Omul de patruzeci de ani e ca și acele cărucioare, se află în clipa aceea de nesiguranță, de trepidație; mersul său încetinește; culmea, prăpastia de dincolo de ea, pe care n-o vede, dar o ghicește, îl paralizează.

Primul-redactor avea patruzeci de ani.

Detest cabaretele, — zise golind al patrulea păhărel de coniac. — Toate ființele astea, care dansează în subterane ca să-și excite, reciproc, terminațiile nervoase și cred că-și procură o distracție, nu-și dau seama, în frenezia lor, că nu sînt decît un sistem de instrumente pasive în mîna naturii, care le furnizează excitarea dansului ca să se reproducă specia.

— Rîd din bună-creștere, — reluă el după puțin timp. Rîd ca să-mi ascund melancolia. Și, deoarece cu rîsul nu izbutesc să mi-o ascund nici mie, nici altora, beau ca să mi-o ascund cel puțin mie: beau ca să fac să dispară ridurile sufletului; dar ridurile sufletului nu se șterg; pot fi destinse, o clipă, cum se destind ridurile feței prin masaj: dispar timp de o oră, dar apoi reapar săpate mai adînc.

Și bău din nou.

— Tot învîrtindu-mă prin tipografiile ziarului, m-am învățat să citesc de-andăratelea, să văd lucrurile răsturnate. Din cauza acestui trist dar, am pierdut încrederea în lealitatea unui prieten pe care îl iubeam, din cauza lui am priceput că femeia care se prefăcea că mă iubește, în realitate mă disprețuia și mă trăda.

Și acum, beau.

Beau și mă ruinez. Știu asta perfect. Mă ruinez, dar văd totul trandifiriu. Și atunci, observînd lumea, am impresia că este așa cum optimiștii ar vrea să mă facă să cred că este.

— Și cînd n-ai băut ? — întreabă Titu.

— Cînd n-am băut ... să facem o paranteză; msticii, cînd privesc lumea, nu văd femeile frumoase și provocatoare, nu văd oamenii cheflii; văd schelete, văd dinți fără gingii, văd capete despuiate de orice urmă de carne, văd oasele degetelor; eu, cînd privesc oamenii, văd șira spinării din care pleacă ramificațiile nervilor.

— Asta pentru oameni, — zise Titu. — Dar femeile ?

— Femeile ? Niște utere ambulante. Nimic mai mult. Văd utere circulante și mulți oameni care le urmăresc, hipnotizați, vorbind de glorie, de ideal, de umanitate ...

Și așa, beau !

Prin geamurile aburite de fum se vedeau două curente de lume, dese și neîntrerupte. Gălăgia mulțimii, ondulările maselor dădeau fanteziei imaginea unei culori: culoarea noroiului, amestecată cu cenușiul-gălbui, uniform, pe care, din cînd în cînd, strigătul unui *camelot*, rîsul în triluri al unui *gavroche*, vocea unei femei, aruncau pete roșii, albe, violete, parabole de argint, salturi de verde, hieroglife galbene, fulgerături aurii, sclipiri albastre. În mijlocul acelei monotonii plumburii, alunecau, agile, elastice picioare de femei; lungi, subțiri, zvelte, mușchiuloase, trandafirii, înfășurate în mătase ca într-o spirală care s-ar încolăci în jurul piciorului ca șanțurile unei plăci de gramofon.

Femeia modernă nu mai are grațiile moi și grăsane ale femeii de ieri, grațiile pe care le cercetau (cu mîinile) bunicii noștri; femeia de azi îți reamintește de o «girl» androgină a unei trupe de gimnaști englezi.

— Și așa, beau, — continuă redactorul. — Mi-ar rămîne, poate, dragostea. Dar am înțeles, în sfîrșit, ce este dragostea. Este o otrăvire foarte dulce pe care mi-o pricinuiește femeia pe care o iubesc, sau care îmi place. După cîtva timp, toată otrava pe care am înghițit-o mă imunizează, și atunci otrava care mai vine, neîncetat de la ea, nu mai are nici un efect.

Odată mai aveam plăcerea de a mă vedea în fața unor adversari și de a-i combate; dar acum, cînd sînt redactorul șef al unui mare ziar, acum, cînd sînt un *parvenit*, sînt și un om *sfîrșit*. Plăcerea luptei îmi lipsește, mai înainte de toate, pentru că nu mai am dușmani, și pentru că, admițînd că aș avea, nu mi-aș mai da osteneala să-i mai combat. Am înțeles că adversarii sînt necesari ca să poți înainta. Opoziția este indispensabilă ca să faci carieră. Ar fi trebuit să înțelegem acest adevăr char de la începutul vieții noastre embrionare. Este un adevăr elementar că spermatozoizii au nevoie de un curent contrar ca să poată înota spre ovare.

— Acestă este un paradox, — zise Titu.

— Eu nu enunț niciodată paradoxuri, — replică redactorul, pentru că, de cele mai multe ori, nu sunt decît niște prostii bine prezentate. Susțin că dușmanii sînt foarte utili, cînd știi să îi manevrezi cu îndemînare. În medicină, și tu,

ca doctor, știi asta foarte bine, se întrebuințează bacilii spre a combate bolile pe care le pricinuiesc ei înșiși. Toată seroterapia se bazează pe exploatarea, în folosul nostru, a celor mai mari dușmani pe care îi avem. Lipitoarea nu este un parazit al omului ? Și totuși, în mîinile doctorului devine foarte utilă.

Dușmănia e o putere negativă, oupsă; dar e, totuși, o putere; și toate forțele pot fi folosite și exploatate de om.

Ei, ce spui ?

— Spun, — răspunse Pietro Nocera, — că o inteligență ca a ta ...

Titu continuă.

— ... e păcat că se ruinează cu alcool.

Primul-redactor se adresă lui Titu:

— Tu mă faci să mă gîndesc la acei care zic: e stupid să crezi în puterea numărului șaptesprezece; e un număr ca toate celelalte; treisprezece e cu ghinion, e foarte adevărat, dar șaptesprezece, nu. Tu, Arnaudi, faci așa. Te sinucizi cu cocaină și ți se pare nebunesc că eu mă omor cu alcool. Și nu înțelegi că tu și cu mine ne potrivim numai pentru că între noi există o afinitate de otrăvuri, care, la rîndul lor, au creat o afinitate de idei.

Și eu, și tu, avem aceeași *forma mentis*, care, în fond, e identică cu aceea a lui Pietro Nocera. Noi trei ne înțelegem de minune pentru că sîntem acordați pe aceeași notă. Sîntem, pur și simplu, oamenii epoci noastre, și nu sîntem trei tipi excepționali care s-au înhăitat spre a forma un triunghi original. Poate aș greși dacă aș spune că am ajuns așa din pricina otrăvurilor. Oricum, mă socotesc fericit că am posibilitatea să mă otrăvesc. Și ar fi nebunesc să n-o fac, odată ce aceasta îmi procură puțină bucurie. Dacă o jumătate de litru de alcool este de-ajuns ca să-mi distrugă melancolia, ca să transforme, în ochii mei, lumea aceasta murdară, și dacă, pentru a avea o jumătate de litru de alcool, e de ajuns să apăs pe o sonerie, de ce m-aș lipsi de el ? Aș mai înțelege, dacă aceasta ar fi dureros: ca să scapi de toate durerile provocate de dragoste, ar fi de ajuns să te supui unei anumite operații chirurgicale; dar aceasta e dureroasă; alcoolul, însă, îl dozez eu însumi; este un instrument pe care îl întrebuințez față de mine, cu mîinile mele. Eu știu perfect de bine că lumea mă condamnă; totuși, continui să beau, pentru că cinci sau șase pahărele îmi dau plăcerea de a trăi, pentru că, datorită lor, ofensele îmi apar ca simple curtoazii, pentru că durerile se

schimbă, dacă nu în bucurii, cel puțin în indiferență, și eu sînt transportat dincolo de realitatea lucrurilor, și le văd prin această perspectivă alterată care-i tocmai ironia lucrurilor. Ce poate fi mai frumos decît să treci pe lîngă oameni fără să recunoști pe nimeni, și să trăiești într-un fel de beție inconștientă ? Imbecilii spun că eu mă ruinez. După mine, sînt imbecili acei care păstrează cu atenție acel lucru inutil și de disprețuit: existența. Și directorul ziarului nostru, cu toată strălucita sa inteligență, uneori mă poftește să iau loc în fața sa și, cu blîndețe, caută să mă convingă să nu mai beau. Dar, săracul, nu știe că eu devin serviabil numai după ce am băut ! Cînd am băut, dacă mi-ar ordona să lustruiesc cu ceară parchetul, aș face lucrul acesta.

O doamnă palidă și slabă, îmbrăcată în negru, intră, privi în jurul său și se așează la o masă.

— Ceva de scris și *un Grand Marnier.*

Chelnerul aduse liqiorul și cele necesare pentru scris.

— Doamna Ter-Gregorianz — zise Pietro Nocera, arătînd pe frumoasa clientă. Este o armeancă ce locuește la Porte-Maillot și e celebră pentru renumitele sale *messes blanches.*

Doamna avea o pălărie de voal negru prin care se întrevedea strălucirea părului ca pana corbului; pe tîmple cădeau penele unui *paradis* negru, care îi mîngîia gîtul, îndoindu-se sub bărbie. Fața părea cuprinsă într-o ramă formată de un voluptos semn al întrebării, răsturnat.

Cînd doamna termină cu scrisul, chemă un băiat în livrea și îi dădu scrisoarea; băiatul duse mîna dreaptă, vertical, cu palma în afară, la chipiul cilindric, verde, galonat, fără cozoroc. Și ieși pe bulevard, strecurîndu-se printre mașini.

— Îmi dați voie, doamnă, să vă prezint pe prietenii mei ? întrebă Pietro Nocera, apropiindu-se și poftind-o să ia loc la masa lor.

Doamna îl privi și surîse: avea chipul și gura subțire, dreaptă, ca și cînd ar fi fost tăiată cu o lovitură de brici. Ca să surîdă, o lungi, o întinse cu un centimetru de fiecare parte, fără s-o rotunjească.

Primul-redactor fusese, din motive ziaristice, în Armenia. Între el și frumoasa doamnă se stabili îndată un dublu curent de cordialitate. Doamna evocă obiceiurile țării sale, culoarea munților ei, senzualitatea femeilor de acolo.

Şi în timp ce pîlpîiau flăcările reci ale evocării, Titu şopti lui Pietro Nocera, în italieneşte:

— Ce ochi minunaţi !

— Dacă i-ai spune asta, — răspunse Pietro Nocera, — ar începe îndată să manevreze cu ei. Aceasta-i femeia de care îţi vorbeam ieri, că are, în camera sa, un minunat coşciug de abanos, capitonat cu puf şi căptuşit cu mătăsuri antice.

— Şi este adevărat că ...

— Întreab-o.

— Ei, asta-i !

— E o femeie căreia îi poţi pune o asemenea întrebare.

Şi, adresîndu-se femeii:

— E adevărat că aveţi un coşciug de lemn negru şi că ...

— E adevărat, — recunoscu ea.

— Şi că ..., — riscă Titu.

— Şi că-l întrebuinţez pentru dragoste ? Firește ! E confortabil, e delicios. Cînd voi muri, mă vor închide în coşgiug şi voi regăsi, în el, cele mai dulci amintiri ale vieţii mele.

— Ah, dacă aceasta e pricina ... admise Titu.

— Şi nu numai aceasta; — adăugă doamna. Mai există şi o altă plăcere de a fi luată într-un coşgiug; aceea că, apoi, rămîn singură, şi bărbatul e silit să plece; bărbatul, mă scîrbeşte; iertaţi-mă, dar bărbatul, după joc, inspiră mereu scîrbă; fie pentru că, urmînd impulsul de mascul săturat, se scoală cu graba cu care s-ar scula din fotoliul dentistului; sau că, din delicateţe, rămîne acolo, lîngă mine; şi atunci mă desgustă pentru că văd în el ceva ce nu e bărbătesc, ceva, cum să spun ? ceva, iertaţi-mi expresia, ceva ud ...

Şi reluă convorbirea întreruptă.

— Cine este actualul ei amant ? — întreabă Titu.

— Un pictor — răspunse Nocera. — Dar o femeie ca ea are mereu la îndemînă cinci sau şase amanţi de schimb.

Noaptea următoare, Titu Arnaudi şi Pietro Nocera erau poftiţi în vila doamnei Kalantan Ter-Gregorianz, situată între Etoile, Bois şi Champs Elisées, în acea zonă mondenă care formează cartierul aristocratic al cocainei. În vilele somptuaose unde se întîlneşte *Tout Paris*, au loc întruniri organizate în chip regulat ca să se bucure laolaltă de beţia pe care o provoacă coca. Sînt adieri de intoxicare colectivă. Tinerii frecventatori ai *turf*-ului şi ai repetiţiilor generale, gentilomii impuberi sau abia puberi care consideră ca o datorie să aibă pe masă ultimul roman apărut şi în pat ultima adolescentă lansată în galanterie; tinerii parizieni care poartă

pijamale desenate de pictorii de la *Vie Parisienne*, care se hrănesc cu păsări tropicale congelate, lansează, la ceaiuri, vorba despre otrăvurile moderne, despre exalațiile extravagante, despre eteromanie, despre cloratomanie și despre praful alb, halucinant, din Bolivia. Și atunci se hotărăsc, de comun acord, să-l încerce. Se creează, astfel, într-o bună zi, un cuib de cocainomani; bărbați și femei se poftesc reciproc la *partidele de cocaină*, cum s-ar pofti la o masă. În unele familii, contagiunea se întinde de la nepoții de cincisprezece ani pînă la bunicul de șaptezeci; cocainomania în doi, toxicomania conjugală sînt cazuri foarte dese; dacă n-ar cauza importanță bărbatului și frigiditate femeii, aș crede că nounăscuții din aceste perechi nu fac decît să caute îndată praful alb, după cum copilul unor morfinomani trebuie să i se injecteze, îndată, morfină. Alcoolizatul are puterea să-și aprecieze boala și să sfătuiască pe cei care nu sînt stăpîniți de patima sa, să se abție de la lichidele otrăvitoare. Dimpotrivă, cocainomanul caută să facă prozeliți, să cîștige adepți; fiecare victimă a prafului, în loc să fie o pildă continuă, e un focar de contagiune.

IV

Vila doamnei Kalantan Ter-Gregorianz era albă ca un mormînt de marmură și rotundă ca un templu din Grecia antică; pe marginea ei se întindea o grădiniță triunghiulară, verde în toate anotimpurile, ce părea o frunză prinsă de o floare nupțială.

S-ar fi zis că este *garsoniera* unei zîne care nu figurează încă în fabulele în circulație: Zîna Libertină.

Titu Arnaudi și Pietro Nocera sosiră noaptea, într-un taxi deschis. Luna își arunca razele discrete; iar pe cer licăreau, ici, colo, mănuchiuri de stele care păreau firicele de pilitură de platină aruncate acolo, la întîmplare, de un suflu oarecare.

Pe fondul negru al grădinii străluciră dreptunghiurile emailate ale plastroanelor, încadrate de fracuri. Aerul era parfumat de parfumul nopții, această veșnic tînără și frumoasă *cocotă*. Cei doi bărbați în frac coborîră.

Vestibulul era o evocare romană; pe pereți, fresce mitologice pe fond cărămiziu, ca acelea de la Pompei, pe care pudicele *miss* le găsesc *shocking*. Temperatură de *tepidarium*.

Cei doi italieni își lăsară pălăriile cilindrice și înaintară, precedați de un servitor mai galonat decît un amiral turc, pe un coridor semicircular, ca acelea de la teatre; în fine, intrară într-o sală încăpătoare.

Era sala pinguinilor. De jur împrejur, pe pereți, erau mari oglinzi pictate cu peisaje polare; cîmpii de zăpadă, blocuri de gheață, *iceberguri* uriașe, care serveau de platformă unor întruniri de pinguini. Deoarece numai partea de jos, a oglinzilor era pictată, partea superioară reflecta, la infinit peisajele de pe oglinda din fața ei.

Pinguinii păreau și ei persoanaje în frac, cu mîinile împreunate la spate.

Un covor enorm, cu hieroglife verzi și albastre, acoperea toată pardoseala sălii. Divanurile semicirculare gemeau de greutatea pieilor de tigri și a pernelor de brocat. Nici o lampă, nici o fereastră, dar prin tavanul de cristal albastru cădeau razele unor invizibile becuri colorate.

— Admiram peștera vrăjitoare, — spuse Titu înaintînd spre Kalantan, care tocmai intra.

— Sîntem cei dintîi. E oare prea devreme ?

— Deloc. Trebuie ca cineva să fie primul.

Chiar atunci servitorul ridică draperiile ușii și anunță trei nume și trei titluri.

Intrară trei domni.

Unul era înalt, slab, ras, părul și favoriții albi îi dădeau o față severă de *maître d'hotel*.

Doamna îl prezentă:

— Profesorul Cassiopea, directorul Observatorului Astronomic; stăpînește cea mai puternică lunetă din lume.

Și prezentă pe cei doi italieni:

— Doctorul *Clair de lune*, profesorul *Où fleurit l'orange*; redactori ai unui mare ziar parizian

Odată cu astronomul mai intraseră doi domni.

— Pictorul *Triple Sec*.

Blond, tînăr, slab; de trei ori uscat.

La un semn al doamnei, cei cinci domni se îndreptară spre un divan; cei doi italieni fură invitați să ia loc înaintea celor trei francezi.

Divanul era atît de moale și de elastic, încît genunchii ajungeau la nivelul umerilor. Ca să nu fii silit să rămîi într-o astfel de poză antiestetică, erau numai două alternative: să te scoli sau să te culci pe divan.

Servitorul anunță alți invitați.

Un bogat fabricant, un anticar care are, printre clientela sa, cîțiva regi detronați; o femeie blondă, între două vîrste, treizeci și șaizeci de ani, o cocotă de recentă apariție, alți bărbați, alte femei.

Una dintre acestea anunță că domnul va veni mai tîrziu, deoarece trebuie să joace rolul principal într-o tragedie a lui Corneille.

Un om în vîrstă prezentă scuzele unui prieten al său care fusese silit să plece la Marsilia ca să execute o operație de chirurgie Chirurgul, Venerabil al unei loji de francmasoni, nu era niciodată liber, joia.

Veniră apoi alți invitați; prezentări.

Patru servitori aduseră vreo sută de perne multicolore și le îngrămădiră în jurul doamnelor care se așezaseră pe divanuri.

O mare seriozitate în poze dădea adunării un aspect nobil, promiscuitatea sexelor era manifestă.

Kalantan, frumoasa doamnă armeană, era îmbrăcată în umbre; rochia gri, cu reflexe verzui și albăstrui, se lipea de forme ca un tricou; nici o garnitură, nici o cusătură nu apăsau stofa pe părțile concave ale corpului; părea o goliciune de bronz, un nud de bazalt; dar trebuia să aibă moliciunea aderentă a vampirului; nici măcar o cămașă de fular nu împiedica adeziunea dintre rochie și piele. Un cordon verde, terminat cu două smargde enorme, era înnodat în jurul taliei. Ciorapi verzi. Pantofi de mătase verde, unghiile emailate în verde.

Deodată se deschise un fel de clapă. Din pardoseală răsări un tînăr palid, cu fața de fată, ținînd într-o mînă o vioară și în cealaltă un arcuș. Doamna îi făcu un semn și tînărul dispăru.

Prin parchet, — și numai atunci se băgă de seamă cît era de fragilă pardoseala, — se auzi o muzică dulce și mîngîietoare care părea că vine din prăpastii fără fund

— Nu e prima dată cînd vă văd, — zise pictorul *Tripie Sec* vecinului său; — *ieri* de dimineață, la Grand Palais, ați spus că tabloul meu e plin de o fățărnicie sublimă. Fraza dumitale m-a uimit.

— Dar cum ? — zise domnul cu favoriți albi, — erai și dumneata lîngă tablou ?

— Desigur, — surîse o femeie cu părul oxigenat, — Înaintea unui tablou e întotdeauna și autorul lui, după cum în urma unui dric vei vedea rudele răposatului. Cînd vrei să critici un tablou, e mai prudent să te dai la o parte.

— Și dumitale îți place ficțiunea în artă ? — întreabă pictorul.

Astronomul: — Firește; numai ceea ce fals e frumos: deformările nebunești, contorsiunile halucinante, contrastele exasperante, sînt singurele mijloace cu care un artist ar putea să-mi dea vreo emoție. Sînt plictisit de ceea ce e adevărat omenesc, real, asemănător; aș vrea ca un artist să reușească să-mi dea iluzia că umblu într-un oraș cu străzile pavate cu stele, avînd pe cap o pereche de galoși cu care să bălăcesc în băltoacele firmamentului, în timp ce lumina și ploaia m-ar

lovi de jos în sus. În loc de a admira florile plantelor, aș vrea să reușesc să îngrop florile și să las rădăcinile în lumina soarelui; aș vrea cauzele în locul efectelor, consecințele în locul originilor; rădăcina mărgăritarelor e cu mult mai interesantă decît floarea.

Chirurgul: — Toate astea sînt cam ... excentrice pentru un astronom.

Astronomul: — Astronomii nu sînt decît niște poeți ratați, deoarece, în loc să încerce să examineze și să deformeze realitatea, ei se obosesc în calcularea cantităților, ceea ce este, pur și simplu, un lucru stupid.

Kalantan: — Totuși vă bucurați de o considerație ...

Astronomul: — Da, pentru că avem telescoape uriașe, scrim numere de treizeci de cifre, calculăm cu sextilioane și scrim formule indescifrabile. Dar, în realitate, la ce servește măsurarea distanței stelelor ?

Kalantan: — Cel puțin, dacă ați mai greși măsurile sau prevederile, tot ar mai merge. Dar vă apasă și gravitatea faptului că sînteți exacți.

Intră un domn cu fața de încornorat cronic, care, după ceremonialul de rigoare, se așează pe jos și adormi cu o pernă între picioare, cum fac emigranții cu geamantanul.

Kalantan: — Doarme mereu.

Cocota retrasă din afaceri: — Și cine e ?

Kalantan: — Un mare negustor.

Titu Arnaudi: — Dar cum își îngrijește de afaceri ?

Kalantan: — Are un asociat.

Chirurgul: — Cine știe cum îl stoarce !

Kalantan: — Nu; asociatul e amantul soției și soția, cu ochii deschiși, îl împiedică de a comite porcării, cel puțin în afaceri.

Un servitor aduse vreo douăzeci de pahare de cristal, pline cu fructe, pe o tavă de argint.

Un alt servitor dădu fiecărui invitat cîte un pahar și o linguriță de argint.

— Salată de fructe, — explică Pietro Nocera lui Titu Arnaudi, ducînd la gură o căpșună acoperită de minuscule cristale de gheață și îmbibată cu champanie și eter.

Un al treilea servitor trecu cu un cub de argint, găurit pe toate laturile, și presără fructele cu un praf alb, care, căzînd în lichid, se topi.

Vioristul invizibil lansa sunete nostalgice, ca un trubadur închis în subteranele unui turn. Lumina slabă, covoarele

mătăsoase, pernele moi, pereții circulari, oamenii în frac și doamnele aproape tăcute dădeau acelei ceremonii păgîne un aspect solemn; bărbații țineau cupa de fructe între picioarele încrucișate turcește; savurau cu încetineală istovitorul amestec dătător de halucinații.

Pe un tripied înalt, înalt, într-un vas chinezesc, un buchet de garoafe violete și trandafiri negri (păreau abile opere de fier bătut), parfumate cu ambră cenușie, aruncau un strigăt de o impuritate pitorească.

Notele viorii erau ca picăturile de rouă care se preling de-a lungul firelor trase de păiajeni, în bătaia soarelui.

Titu Arnaudi: — Și mutra aceea de încornorat convalescent, cine e ?

Pietro Nocera: — Un anticar. Acela de acolo și ceilalți doi, cu fața de sentimentali incurabili, sînt trei ex-amanți ai stăpînei acestei case. Au fost porecliți galeria de mumii, deoarece au fost făcuți literalmente de neîntrebuințat de către vulcanica amantă. Bineînțeles, de neîntrebuințat în privința amorului. Se spune că armeanca ar fi zis, odată: „Ce-mi pasă dacă un bărbat, după ce m-am servit de el, nu mai poate servi altei femei."

Titu Arnaudi: — Ei aș, crezi oare că aburul poate duce..

Chirurgul: — Cum de nu ? Avem pilda broaștei țestoase care trăiește un veac numai pentru că face dragoste o singură dată pe an.

Pictorul: — Nu invidiez broasca țestoasă. Pentru mine, există un singur lucru mai rău decît abuzul.

Chirurgul: — Anume ?

Pictorul: — Abstinența.

Omul care doarme mereu, trezindu-se: — V-am auzit vorbind de mine; ați spus că sînt încornorat ... De ce ? Totul se reduce la o chestie de cuvinte: încornoratul e ridicul fiindcă există cuvîntul batjocoritor care îl determină. Ar fi ridicul și femeia dacă ar exista un cuvînt care s-o califice și pe ea în împrejurări asemănătoare. Femeia necredincioasă e cocotă, pe cînd un bărbat necredincios nu e decît un soț infidel, pur și simplu, pentru că nu se cunoaște încă echivalentul la masculin al cuvîntului *cocotă.* De altfel, ce-mi pasă ? Îmi petrec timpul între somn și vis; cand am în vine morfină, visez; cînd n-o am, dorm.

Și adormi iar.

Titu Arnaudi: — Dar de ce doarme mereu ?

Chirurgul: — Morfina.

Doi servitori ridicară portierele, și doi dansatori intrară.

— *Dans* polinezian — anunță dansatorul, strîngîndu-și partenera de mijloc.

Vioara întonă o muzică sălbatică.

Dar nimeni nu dădu vreo atenție muzicii. Chirurgul scosese din buzunar o cutiuță și aspiră o cantitate mare de cocaină; la un semn al Kalantanei, un servitor turnă în cupe alt eter și altă șampanie.

Doamna armeancă puse paharul pe parchet și, îngenuchind în fața lui, îl bău conținutul cum ar fi sorbit apa unui lac.

În timp ce ea bea, Titu își apropie fața de părul ei negru, care avea un miros excitant de *mosc*.

Dansatorii se retraseră și servitorii reapărură cu niște ceșcuțe albe, ca acelea în care beau cafeaua arabii.

— Fragi cu cloroform, — explică o doamnă slăbuță, cu peruca verde.

— Cine e ? întrebă Titu.

— O cocotă distilată de curînd. Ai spune că s-a născut și a trăit la o curte imperială; în realitate, anul trecut era încă servitoare la un comisar de poliție; femeile acestea prezintă cele mai impresionante fenomene de mimetism din toată lumea animală; anul trecut aveau încă picioarele nespălate, și acum îți întind mîna arcuită și se simt jignite dacă n-o săruți. Anul trecut nu știau dacă numerele se citesc de la stînga spre dreapta sau viceversa, și acum discută de acțiunile căii ferate din Zanzibar și Senegal, de canalizarea fluviului Zambezi, și discută și de premiul Goncourt și de tablourile lui Cézanne.

Un roi, de fluturi năvăli în sală, avid de libertate; unii se loviră de oglinzi; alții se lansară, cu evoluții absurde, printre invitații. Străluceau ca stofe țesute din metal și purpură, din aur și din sticlă, din argint și ghiață, din aer și aramă; zburau încoace și încolo, rezemîndu-se pe plafonul luminos, sau palpitînd pe pardoseală; unul se așeză pe mătasea unui frac, cu aripile desfăcute.

Apoi se desprinse, zbură, nehotărît, între părul roșu al unei doamne și o cupă, și în fine, căzu asfixiat de emanațiile eterului și cloroformului, în cupa de șampanie, pe care o acoperi cu aripile deschise.

Ceilalți se așezară pe flori.

— Mi le trimite un prieten din Brazilia. Sînt cele mai frumoase specii din lume. Fiecare vapor care sosește din

Rio-de-Janeiro îmi aduce cîteva duzini. Aș vrea să am fiare minunate care să sfîșie într-o arenă, pe servitorii mei, ca să vă distrez, dar, din nenorocire, în materie de faună exotică, nu vă pot oferi decît acești fluturi.

— E o canalie faimoasă, cucoana asta, — zise Titu lui Nocera. Dacă toate armencele sînt așa, încep să dau dreptate curzilor și să aprob masacrele împotriva armenilor.

— Și vă ofer spectacolul morții fluturilor. Mor, îmbătați de parfumul otrăvurilor fine. Știți că pietrele prețioase suferă din cauza parfumurilor ? E o moarte pe care o poți invidia fiindcă fluturii își păstrează toată frumusețea pe care o aveau pe cînd erau încă în viață. Îi vedeți morți, pătrunși și străpunși de un ac, și, totuși, par încă vii. Cînd voi muri, să veniți, cu toții, să mă fardați ca și cînd ar trebui să mă duc la o premieră la *Comédie*.

— Bietele insecte ! — spuse sentimentalul incurabil.

— Ajunge, — îl dojeni armeanca. — De altfel, cred că salonul meu e un mormînt destul de decent, pentru un fluture. Un salon unde persoane ilustre, ca dumneavoastră, vin să se omoare cu încetul.

— Dar unde e sicriul dumneavoastră ? — o întrebă Titu.

— Nu vei fi vrînd să poruncesc să fie dus în procesiune, prin fața comesenilor, cum se obișnuia la banchetele vechilor egipteni.

— Și dece nu ? — zise Titu, — nu e nimeni aci, care să se teamă de moarte.

— Eu, mai ales, m-am deprins cu sicriele, — povesti pictorul. — În timpurile de boemă, în zilele cele mai tragice, obținusem permisiunea să mă culc pe un morman de paie, într-o fabrică de sicrie din Neuilly. Prima noapte nu putui să adorm ; oricît aș fi căutat să-mi închipui că lăzile acelea urmau să servească unor transporturi de fructe, forma lor mă dezmințea. A doua noapte dormii pe sărite, la intervale. A treia noapte am dormit foarte bine. Dar, dacă nu mă mai chinuiau coșmarurile, nu puteam totuși să adorm din pricina umezelii care îmi pătrundea prin oase și a firelor de paie care îmi înțepau pielea.

Într-o seară pregătiseră un sicriu minunat pentru un episcop care trebuia să fie vîrît în el ziua următoare. Era o capodoperă de măiestrie și de confort. În fund, avea o pernă pentru prea sfintele picioare, precum și alta, de mătase, pentru prea sfîntul craniu. Nu mai lipsea decît prea sfîntul cadavru.

Era pînă și un fel de cîrlig spre a rezema *alpenstock*-ul pastoral.

E drept oare ca un artist viu să doarmă pe paie, și un mort să se descompună pe perne atît de gingașe ? — meditam eu. — Și cînd am fost sigur că paznicul dormea dus, m-am culcat în sicriu.

În acel sicriu de episcop stăteam ca un papă.

Ziua următoare, îl luară de acolo. Dar în toate serile era cîte un sicriu de lux. Nu tot atît de frumos, firește. Totuși, erau destul de luxoase pentru un proletar ca mine. Vă mărturisesc că la început mi-era cam neplăcut să-mi schimb patul în fiecare seară. Dar, cu timpul, m-am obișnuit cu toate și n-aș fi dat un sicriu pe patul Regelui Soare care se păstrează la Versailles.

Timp de două luni am dormit în fabrica aceea. Dar, într-o bună zi, se ivîră reclamații serioase. Cineva protestă pentru că sicriele mai fuseseră întrebuințate.

— Cine protesta? Mortul?

— Rudele lui.

— Ce proști. Cînd cineva a murit, chiar dacă sicriul e întrebuințat... observă armeanca.

— Dar, — spuse astronomul, — respectul față de părinți, de rude, de răposați...

— Respectul de rude și de părinți n-are de căuta aci — lămuri pictorul. — Fabricantul nu mă mai lăsa să dorm în depozitul său nu din pricină că mușterii protestaseră în numele cultului morților, ci pentru că ei cereau o reducere a facturii.

Dansatorii reintrară, anunțînd:

— Dans andaluz.

— Și după aceea, unde ai dormit?

Un sunet uscat de castagnete răsună cu repeziciune.

— Începui să vînd cîte-o pînză și luai cu chirie o mansardă. De atunci începu să se ivească succesul meu. Îți mai aduci aminte — se adresă el femeii cu părul galben — ce recepții dădeam în cuibul meu, acolo sus, pe *Buffe*? Aveam pînă și tacîmuri de argint.

— Îmi aduc aminte limpede — răspunse femeia, — îmi amintesc că pe o furculiță scria *Restaurant Duval* și pe alta *Buffet de la Gare de l'Est.*

— Dar asta, — spuse pictorul, — nu era decît o atenție față de invitați; voiam să le dau impresia precisă că se află într-un local elegant.

— Pe vremea aceea, — spuse un domn care nu vorbise încă, — eu frecventam liceul Louis-le-Grand.

— Nu, la liceul Voltaire, — corectă pictorul.

— Ei aș, liceul Louis-le-Grand.

— Ți-am mai spus o dată că la liceul Voltaire. Chirurgul se adresă lui Titu:

— A ajuns destul de frumos! Și-a pierdut memoria.

— Cocaina? — întrebă Titu.

— Morfina, — răspunse chirurgul.

Domnul cu pricina rămăsese cu ochii deschiși și ficși, ca și cînd ar fi fost hipnotizat de un detaliu oarecare al covorului.

Scoase din buzunarul intern al fracului un tub de metal și își înfipse un ac în pulpă, prin stofa pantalonilor. După cîteva clipe strigă, înseninîndu-se:

— Adevărat, aveți dreptate. Eu am urmat toate cursurile la liceul Ronsard, și eram coleg de bancă cu Scipion Africanul și cu Ivan cel Groaznic.

Fluturii, buimăciți de eter, cădeau în agonie, pe parchet. Unul dintre ei fu strivit de picioarele dansatorilor. Altul aplecat pe un trandafir, muri în această poziție cochetă.

Doamna armeană își muie degetul într-o cupă și lăsă să cadă o picătură pe capul unui fluture care se așezase pe marginea unei scrumiere. Bietul fluture se prăbuși; moartea-i fusese fulgerătoare.

— Nu, nu, Kalantan! E o cruzime inutilă! — strigă femeia blondă, ca și cînd și-ar fi străpuns mîna cu un ac. — Este o cruzime fără rost. Ești rea și crudă, Kalantan!

Vocea femeii avea un sunet lemnos, aspru, ca și cînd, în fundul gîtului, ar fi clocotit un izvor de apă. Ochii sticloși, degetele contractate, parcă ar fi vrut să apuce pe cineva.

Vioara agoniza.

Femeia exaltată căzu pe spate, apucată de o criză de exasperare. Armeanca smulse cutiuța de cocaină din mîinile chirurgului și umplu nările femeii care continua să urle, cu fruntea încrețită și ochii speriați:

— Rea, rea!

Titu Arnaudi se sculă, se apropie de trapa din centrul sălii; prin deschizătură nu se vedea nici instrumentul; numai arcușul licărea, din cînd în cînd.

— Își revine în simțiri, — zise Kalantan, înapoind cutiuța de aur.

Otrava o însănătoșea, pentru o clipă; fruntea se netezi, degetele se destinseră, ochii luară o expresie aproape senină.

— Ești bună, scumpa mea Kalantan ! — murmură ea. — Iartă-mă.

Și începu să plîngă.

— Sărmană maimuță! Mult trebuie să mai suferi! Nu mai plînge, și, mai ales, nu mai rîde!

Kalantan cunoștea bine aceste crize. Știa că după plîns urmează un *rictus* convulsiv, mai teribil decît disperarea. Un rîs format din plînsete; femeia aceea rîdea și plîngea cu tot trupul; o gură vînătă, contractată; o veselie uimitoare, o ilaritate lugubră, ca și cînd ochii ei ar fi văzut un cadavru îmbrăcat în paiață, dansînd o pantomimă îngrozitoare, avînd, de partener, o șopîrlă.

Omul care doarme mereu continuă să doarmă.

Astronomul rupsese un trandafir, îl cufundase în eter și îl aspira cu voluptate, privindu-l cu ochii în extaz. Piciorul său, întins pe canapea, se mișca repede, ca și cînd ar fi suferit influența unui fenomen electromagnetic. Galeria mumiilor tăcea; unul dintre ei, după ce își injectase seringa Pravaz, nu mai avusese puterea s-o pună din nou în buzunar, deoarece fusese pironit îndată de sincopa stupefiantă. Chirurgul, ca să arate că mintea-i era încă transparentă, începu să vorbească de pictură.

— În lucrările lui Van Dongen găsim o urmă a manierei norvegiene; după mine, întrebuințează prea mult tonurile calde; de altfel, structura planurilor sale nu e deloc stereoscopică. Nu-i așa?

— Spun, ilustre doctore, — răspunse pictorul, — că ultima metodă de tratament a arteriosclerozei mi se pare destul de bună; se fixează în urechea bolnavului un rinichi de cal, și i se fac inhalații de vitriol fierbinte în ochi; aș prescrie, însă, să se facă o injecție de clorat de potasiu între vertebra a doua și a treia.

— Dar cum poți susține asemenea enormități? — zise doctorul.

— Voiam să mă achit de acelea pe care le-ai debitat dumneata vorbind de pictură.

Și pictorul se sculă.

— Dans bengalez, anunță dansatorul. Un turban de mătase albă îi înfășura fruntea; era fixat de un diamant enorm din care pornea o *aigrette* voluminoasă. Femeia, în întregime goală și depilată, avea pe cap un coif de aur, ale cărui

aripioare, coborînd pe urechi, desenau cu vigoare conturul oval al feței. Carnea bronzată și umedă vibra în mișcări feline; corpul avea trepidațiile molatice alternate cu scurte și ispititoare ezitări, ca acelea ale unui tînăr jaguar, cînd sare: în ochii încercuiți cu antimoniu, strălucea o privire turbure și languroasă, pielea exala un parfum nelămurit, dar, puternic, de șofran și santal; pe fața brună, cu reflexe verzui, albeața dinților apărea ca un *coupe-papier* de fildeș pe care l-ar fi ținut între buzele deschise; și brațele flexibile se mișcau, se înfășurau cu elasticitate, aderau de gît, alunecau de-a lungul șoldurilor, se ridicau, îndrăznețe ca doi șerpi, al căror cap era simulat de degetele întinse și împreunate, împodobite cu două peruzele, fascinante ca doi ochi magnetici. Corpul tînărului jaguar se zbătea zadarnic în încolăcirea șerpilor, și rîsul smălțuit se transforma în strîmbătura preagoniei.

Agonia aceea plină de un erotism spasmodic și arid, evoca sugestiv toate fabuloasele mistere ale junglei, cu mult mai bine decît o nesfîrșită conferință asupra Indiei, cu proiecțiuni.

Hipnotizat de picioarele dansatoarei, Titu zise:

— Uite ce picioare zvelte! Ceea ce mă excită mai mult, la o femeie, e piciorul. Sînul, șoldul, sexul, de-abia mai pot să excite pe un seminarist.

Muzica se stinse; dansatoarea dispăru.

Se deschise un dreptunghi în tavanul de cristal, ca să poată ieși aerul otrăvit; prin deschizătură pătrunse aerul dimineții și indigoul luminii din zorii zilei. O pasăre din grădină cîntă, scurt, vesel, ironic și concis ca o epigramă.

Cei adormiți tresăriră; Kalantan, frumoasa doamnă armeană, întinsă pe un covor, cu gura între mîini, mugi:

— Închideți!

Închiseră.

Numai Titu și pictorul erau încă trezi.

— Am multă stimă pentru arta dumitale și-mi pare bine că publicul vă urmează.

— Nu ne urmează publicul pe noi, — răspunse pictorul, ci noi sîntem aceia care, fără să ne dăm seamă, urmăm publicul, deși, după aparențe, s-ar părea tocmai dimpotrivă. N-ai fost niciodată în barăcile acelea unde niște purici domestici trag un cărucior de aluminiu? S-ar părea că puricele trage căruciorul, nu-i așa? În realitate, însă, puricele e împins înainte de căruciorul care alunecă pe un plan ușor înclinat. Niciodată nu mi-aș fi închipuit că aș fi ajuns să fac por-

tretele unor suverani asiatici și, în fine, portretul președintelui Republicii. Cel mult, speram să rămîn toată viața caricaturist de ziare umoristice sau pictor de cabaret; în acest scop mi-am luat porecla. «Triple Sec». Dar pseudonimul e ca tatuajul; mai întîi îl iei cu ușurință, apoi trebuie să-l porți toată viața. Eu am foarte mulți prieteni ziariști și, dacă am ajuns cineva, o datorez, în mare parte, reclamei pe care mi-au făcut-o ei. Meritul nu e de-ajuns dacă n-ai și reclamă.

— Știu, — zise Titu, care începea să vadă lucrurile deformate. — Reclama e necesară. Isus Christos a devenit celebru numai datorită apostolilor, cei doisprezece agenți de publicitate pe care și i-a ales.

Pietro Nocera, cînd auzi pomenindu-se numele lui Isus Christos, își reculese toate puterile și se apropie de Titu:

— Cînd începi să vorbești de religie, ai în creier mai multă cocaină decît materie cenușie. Șezi jos.

Și, cu un brînci energic, îl făcu să cadă între două mormane de perne.

Un vetilator ascuns începu să urue. Astronomul privi mirat în jurul său, nedumerit dacă era un zgomot real sau o halucinație auditivă; dar omul care doarme mereu, trezindu-se în clipa aceea, îi spuse făcînd aluzie la zgomotul uniform:

Fluturii aceștia ar fi făcut mai bine dacă ar fi rămas la ei acasă, pe Orenoc.

Pictorul îngenunche lîngă Titu:

— Am mai fost ajutat mult și de femei, — zise el. — Femeile contribuie mult la succes. Cînd nu mai știi cum să ieși dintr-o încurcătură, e bine să recurgi la o femeie.

— Știu, — răspunse Titu bîlbîind și trecînd de la tonul cel mai de jos la intonațiile cele mai înalte, — știu; de la cocotele internaționale care smulg planurile de război de la generalii bătrîni, și pînă la Eva, care sa servit de intermediară între șarpe și om, femeia a reușit mereu în acțiunile cele mai murdare. Și nu mă mir deloc că a contribuit la succesul unei javre de pictor ca dumneata!

Artistul nu ripostă. Nici n-ar fi avut puterea necesară. Pe de altă parte, cocaina îi dădea un larg simț optimist, o deosebită susceptibilitate la jigniri, care, în ochii săi, deveneau adevărate lingușiri.

Surîse.

Toate lucrurile din sală luaseră un aspect și o semnificație fantasmagorică; glasul nu mai avea sunete omenești;

lumina care izvora din multiple surse și prezenta multiple reflexe suprapuse, avea o unduire transparentă, asemănătoare cu ondularea luminii dintr-un acvarium; linia dreaptă a razelor de lumină devine o linie curbă; obiectele imobile sînt animate de un fel de tremurare vagă; și toți acei oameni care se răsturnau, se răsuceau, cu mișcări încete, pe pernele multicolore, printre cupe sparte, printre fructele aruncate, printre goliciunile înăduşite, păreau ființe ale unei necunoscute faune marine, ale cărei mișcări sînt încetinite de rezistența apei.

Covorul verzui, umezit de lichioruri vărsate, părea un fund nămolos de ocean, în care pernele reprezentau scoicile, iar părul răscolit al femeilor întruchipa fabuloasele vegetale ale misterioaselor prăpăstii.

Și muzica se auzea întruna, exasperată și exasperantă; era o melopee melancolică, orientală, creată de un viorist orb care nu-și dădea seama că auditoriul era compus din cadavre. Nimeni nu mai vorbea. Din cînd în cînd, un zgomot sinistru; zgomotul unui cuțit pe o marmură pe care se face anatomie; o voce plîngătoare, aproape imperceptibilă; oare agoniza cineva, în sală? Perdelele de catifea ascundeau cine știe ce mistere teribile; parchetul care separa sala de subsol, părea mișcat de sunetele joase și ritmate ale instrumentelor ca de un suflu deprimat. Dacă în clipa aceea lumina s-ar fi stins dintr-o pricină oarecare, toate persoanele acelea ar fi înnebunit subit, și cînd lumina s-ar fi reaprins, pete de sînge ar fi împodobit oglinzile.

Kalantan era lungită pe jos, cu fața, sînii, pîntecele, pulpele, genunchii și cu piciorul întins pe covor. Poziția femeii era desăvîrșită simetrial; părea alcătuită de un mare artist iubitor al stilizărilor echilibrate. Picioarele zvelte își arătau muschiulatura delicată; strînse în mînă, pulpele acelea trebuiau să pîrîie ca piinea proaspătă.

Titu, tolănit lîngă ea, cu fața întoarsă spre picioarele ei, avu ochii inundați cu verde; verdele mătăsos, iritat, al ciorapilor. Unghiul vizual, excesiv de obtuz, pricinuit de marea apropiere a ochilor de obiectul de carne și mătase, altera imaginea într-un chip fantastic; acel lucru lucios, părea un deal dulce, de smaragd, unde atmosfera avea un parfum de carne tînără.

Femeia era cufundată într-un somn adînc.

Titu îi ridică rochia, încet, încet, cu degetele nesigure, ca să savureze revelarea progresivă a pulpei; ciorapii erau susținuți de un lănțișor de platină și perle, fixat de o cataramă, împodobită cu semne armenești. Încet, religios, el îndoi ciorapul și admiră concavitatea genunchiului (la femei, plățile concave sînt cu mult mai excitante decît cele convexe).

Mărginită de două tendoane agile, concavitatea aceasta forma o cupă minunată.

Un pahar de șampanie sta neatins, pe o măsuță; pe margini, puțină spumă; din fund se ridicau, rar, bășicuțe care dispăreau la suprafață. Titu luă paharul cu degetele tremurînde și vărsă conținutul lui în scobitura genunchiului; nici o picătură nu se vărsă; femeia nu vibră.

— Kalantan! — gemu Titu.

Titu își apropie buzele uscate de friguri și sorbi, cu ochii închiși, din cupa aceea de carne albă.

— Kalantan!

Parcă ar fi băut din potirul unei flori.

— Kalantan! Frumoasă, minunată Kalantan!

Nici un fior nu străbătu trupul femeii, nici cînd Titu, amețit, se prăbuși peste ea, cu gîtul pe carnea ei, mugind:

— Kalantan!

Cineva deschise iar un ochi de fereastră. Era aproape ziuă; pe cerul de opal străluceau ultimele stele întîrziate.

Un claxon de automobil răsună pe Avenue des Champs Elisées. Azi, Aurorei nu-i mai ajung cei doi cai; ca să anunțe ziua, are nevoie de optzeci de cai, alunecînd pe cauciucurile elastice ale unui *torpedo*, pe care îl conduce cu *trandafirile degete*, făcute și mai trandafirii cu emailul unei savante manichiure.

V

— Kalantan, Kalantan, Kalantan... repeta Titu Arnaudi, luptîndu-se cu amețeala și cu somnul, în timp ce automobilul armencei îl ducea, de la vila care semăna cu un templu grec, la hotelul său din Place Vendome.

La ora aceea a dimineții, Parisul era populat de lumea care mergea la lucru; funcționarii de la mahala, cu ghetele încă prea lucioase, îndreptîndu-se spre gările Orléans, Invalides și Saint-Lazare; lucrătoare cu fața proaspăt spălată; toată lumea grăbită, ca și cînd ar fi trebuit să facă ocolul pămîntului într-o zi. Înaintea lui *Chez Maxim's*, un cîine și un sărac scormoneau, frățește, într-un morman de capace de stridii și coji de lămîie.

— Kalantan... Kalantan... Kalantan... — murmura Titu cu buzele ascunse în gulerul ridicat pînă la nas, în timp ce mașina cotea pe Rue Saint Honoré. — Kalantan, nume suav pentru o amantă senină; nu pentru o femeie fatală... Kalantan... Kalantan... nume dulce, care se pronunță fără a deschide gura, ca și cînd ar fi spus cu sufletul; nume făcut ca să fie repetat încet, de o mie de ori, pe fruntea unei femei palide și curate... Kalantan... Kalantan... Kalantan...

Mașina se opri încet și lin, ca și cînd ar fi fost oprită de un suflu. Un «*boy*» deschise ușa. Titu, coborînd, strecură cincizeci de franci în mîna șoferului.

Acesta refuză.

— Primește-i. Ți-i dăruiește un sentimental. Știu prea bine; sînt un sentimental... Kalantan... Dar primește-i, chiar dacă sînt un caraghios.

Șoferul îi vîrî în buzunar cu un gest plin de demnitate și porni mașina, cu un sunet de demnitate și porni mașina, cu un sunet batjocoritor de claxon.

Două scrisori sosiseră, pentru Titu. Una din Italia, alta de la direcția ziarului.

Titu citi, mai întîi, pe aceasta din urmă. Era de la director:

«*Mîine dimineață, la patru, în bulevard Arago, va fi ghilotinat Marius Amphossy, omorîtorul institutoarelor din Jamaica. Fă te rog, un articol pe două coloane. De doi ani n-am mai avut vreo execuție, în Franța. Noul președinte a suprimat grațierile condamnaților la moarte. Mă gîzui pe dumneata. Articolul trebuie să fie la tipografie la șase dimineața. La opt apare ediția specială. Salutări...*

Titu mototoli scrisoarea și deschise pe cealaltă:

Prietene,

Am primit ilustrata ta. Ce bun ești ! Îți mai aduci aminte de Magdalena? Dar nu mai sînt Magdalena. Sînt Maud. După zece luni la institutul de corecție am ieșit și am întîlnit mulți bărbați, printre care era și un regizor de varieteuri. Acesta, înțelegînd că picioarele mele ar fi putut să mă ducă departe, m-a învățat să dansez și mi-a procurat angajamentele în toate varieteurile mai însemnate din Italia. Peste o lună voi veni la Paris, la Petit Casino.

Mă vei vedea cu plăcere?

Maud

Titu ceru un ceai de tei cu cîteva picături de esență de portocale.

Chelnerul care îi aduse ceaiul, trebui să bată de trei ori, înainte de a intra, fiindcă Titu era culcat și dormea.

Cînd se trezi, ceaiul își pierduse optzeci de grade din căldură; picăturile de portocale se volatizaseră, iar ceasul avea toate organele într-o perfectă nemișcare.

Sonerie.

Servitor.

— Cît e ceasul?

— Patru dimineața, domnule.

— Cît...?

— Patru dimineața.

— Ce e azi?

— Miercuri.
— Și la cîte m-am întors acasă?
— La șapte dimineața.
— În ce zi?
— Marți.
— Și azi ce zi e?
— Miercuri.
— Și cît e ceasul?
— Patru dimineața.
— Cu alte cuvinte, am dormit...
— De ieri la opt pînă azi la patru.
— În total...
— Douăzeci de ore.
— E mult.
— Au fost și cazuri mai grave decît al dumneavoastră, domnule. Pot să iau serviciul? Văd că teiul a priit domnului.
— De ce?
— Ați dormit.
— Dar nici nu l-am gustat.
— Nu e nevoie; specialitatea casei.
— Perfect. Ia specialitatea asta de aici.
Servitorul ieși.

„La ora asta, — gîndea Titu, — ar trebui să fiu în bulevard Arago și să asist la tăierea capului domnului Marius Amphossy. Dar, *e* oare chiar atît de necesar să mă duc să asist? Articolul trebuie să-l scriu, asta da. Dar să mă duc acolo... Ce frumoasă era armeanca...! Kalantan... nume care seamănă cu sunetul unui clopot, în depărtare... Clopotul care bate la agonia lui Marius Amphossy, omorîtorul institutoarelor din Jamaica. Și chiar dacă m-aș duce, ce aș putea să văd în bezna asta? Totuși, trebuie să scriu ceva. Ediția specială cu decapitarea lui Marius Amphossy... La șase, manuscrisul trebuie să fie la tipografie...

În timpul acesta, coborîse din pat și se trîntinse pe un scaun, cu pieptul rezemat de birou.

O testea de hîrtie, de o albeață spectrală, aștepta scrisul său.

Părea un sinucigaș care se prepara să-și scrie ultimele dorințî.

— N-am înțeles niciodată de ce se execută așa de dimineață pedepsele capitale. Să deranjezi atît de devreme pe călău, pe popă, pe condamnat, care ar dormi bucuroși! N-ar fi mai indicată ora aperitivului?

Și scrise:

EXECUȚIA CAPITALĂ A LUI MARIUS AMPHOSSY CIOCĂNITORUL INSTITUTOARELOR DIN JAMAICA.

Și în loc să scrie cronica tristei ceremonii, începu să reflecteze:

Ce lucru teribil e să fii ziarist, în timpul verii, cînd deputații sînt în vacanță, companiile teatrale pleacă în provincie și cînd Curtea cu Jurați e închisă! Nu știi cum să umpli ziarul. Și atunci directorul îți comandă două coloane asupra unui caz divers de nici o importanță, ca execuția asta. Totuși, în Italia e mai prost. Acolo, cînd e criză de materie, se înșiră articole nesfîrșite asupra morții lui Ioan Orth, asupra inteligenții furnicilor, despre nașterile a trei gemeni (specialitate meridională), despre ciuma din Manciuria, despre furtul colierului (specialitate americană); vorbește de planeta Marte, de vîrsta pămîntului; sau descriu pescuirea unui *enorm cetaceu*, chiar dacă e un rechin sau un pește comun. În ziare, toți peștii puțin mai mari sînt calificați drept *cetacee*. Ce idioți!"

Ceasul arăta patru și un sfert. Reciti titlul.

Dar ideile nu înfloreau. Erau închise, inerte comprimate ca într-o cutie de produse alimentare. Comparație gastronomică; ce scîrbă, dimineața, după un somn de douăzeci de ore!

Ideile erau închise ca într-o cutiuță de cocaină, ca în cutiuța aceea strălucitoare și seducătoare care se afla pe masă, acolo, sub ochii lui, lîngă călimară, și-l ispitea.

El știa că sub acțiunea cocainei, ideile mototolite se desfășoară, se deschid, se întind ca frunzele uscate de ceai sub acțiunea apei fierbinți.

Mirosi, trase în piept.

Scrise.

Scrise o pagină, două pagini, trei pagini, neîntrerupt, fără să șovăie, fără să corecteze. Fantezia se vedea scena îngrozitoare; vechi reminiscențe din cronicile execuțiilor

capitale se amestecau cu comentarii ironice și mișcătoare; lama teribilului aparat care scînteie în dimineața cenușie și ploioasă; rarii trecători care se opresc să privească la preparativele călăului și ajutoarelor sale; temnița, solemnă, cu o solemnitate mortuară; soldații gărzii republicane care formează tragicul careu în jurul eșafodului.

Cînd cei șapte domni în negru intrară în celulă, Marius Amphossy dormea, cufundat într-un somn adînc. Pînă în seara din ajun sperase încă în grațiere. Apariția acelor domni în redingotă și cilindre îi luă orice speranță.

— Marius Amphossy, — declamă unul dintre domnii în negru. Nu vă pierdeți curajul! Cererea de grațiere a fost respinsă. Ceasul ispășirilor a sunat. Fiți tare.

— Voi fi tare, — răspunse cu un rîs batjocoritor cinicul condamnat.

Împreună cu procurorul Republicii intraseră directorul închisorii și avocatul apărător. Ceilalți domni nu-și puteau ascunde intensa emoție care-i agita.

Ceasornicul cercerii suna, lugubru, ora patru.

Domnul care vorbise citi un decret. Cînd isprăvi, adjutanții călăului luară pe condamnat în mijlocul lor. Ceilalți făcură loc trecînd la dreapta și la stînga.

Marius Amphossy urma cu pas sigur și ferm. Privi cu un surîs ironic grupul ziariștilor care asistau la scena aceasta lugubră dintr-un colț al coridorului închisorii; prin gratiile fiecărei uși, din fiecare celulă, o pereche de ochi terorizați, — alți condamnați? sau nenorociți care se așteptau la aceeași pedeapsă? — priveau magnetizați.

Călăul deschise cortegiul prin coridorul lung și drept.

În urma lui, condamnatul și cei doi adjutanți.

Apoi apărătorul, directorul închisorii, ceilalți funcționari, ziariștii.

Coborîm citeva trepte, străbatem o galerie; sunetul pașilor noștri trezește ecouri în acea tăcere mormîntală.

Intrăm într-o sală.

Un preot cu crucea în mînă și, pe o măsuță, sticle de șampanie și de lichior.

Preotul îmbrățișă pe condamnat, în timp ce un gardian îi turna o cupă de șampanie.

Condamnatul ceru o țigară. I-o dădură aprinsă.

Ajutorii călăului îi scoseseră gulerul cămășii și îi tunseră, sumar, ceafa; apoi îi apucară brațele și i le legară la spate.

Cortegiul pornește.

Deodată, în timp ce cobora scările, Marius Amphossy avu o clipă de nehotărîre; i se slăbiră picioarele și ar fi căzut dacă ajutorii nu ar fi fost gata să-l sprijine.

Curtea închisorii privește cortegiul cu nenumăratele ferestre. Traversăm curtea.

În fața porții s-a oprit un camion cu doi cai albi; duba. Pun o scăriță. Condamnatul suie, însoțit de călău, de asistenți și de avocat.

O sută de metri mai departe, îngrozitorul instrument își așteaptă prada. Caii merg, într-un trap liniștit, cu o indiferență inconștientă, ca și cînd ar trage o mireasă.

O zguduitură; camionul se oprește. Asistenții deschid ușile și așează scara. Călăul sare din camion. Marius Amphossy coboară cu un aer copleșit. Avocatul său rămîne nemișcat, ca și cînd i-ar fi greu să se urnească din loc.

Asistenții apucară pe nenorocit de subțiori și-l tîrîră pînă la scara eșafodului; după ce ocoli camionul, el văzu o mare piață, pustie. De jur împrejur străluceau arme și uniforme; soldații gărzii republicane traseră săbiile. Burghezii își scoaseră pălăriile.

Condamnatul era palid, spectral. Gura, contractată într-un spasm nebun, parcă ar fi vrut să ceară milă oamenilor, zilei care năștea și vieții pe care o vedea în jurul său.

Dar, oare, nenorocitul acela vedea ceva? Nu, nu, ochii săi nu mai vedeau nimic, deși erau ficși, nemișcați, privind mașina care se ridica printre pomii bulevardului; un instrument înalt; trei grinzi, două verticale și una transversală.

Două picături de sudoare alunecară pe tîmplele și pe obrajii lui; bărbia strălucea, umezită de sudoarea frigurilor; deschise larg gura, ca și cînd ar fi vrut să urle, dar nu izbuti să scoată nici un sunet.

A sosit la picioarele eșafodului; viața sa se măsoară cu secundele; în piață, nici o mișcare, nici un murmur, nici un foșnet; și ploaia măruntă parcă ar cădea mai tăcută.

Urcă; s-ar fi zis că moartea îl și apucase și că-l ridica deasupra celorlalți oameni; într-adevăr, nu umbla. Picioarele se tîrau anevoie pe pămînt, ca tinichelele pe care le trag copiii cu o sfoară, în urma lor. Mîinile legate la spate se contractară spasmodic; pieptul se umfla în timp ce vinele gîtului băteau cu repeziciune, congestionate.

Lama lucea; o gaură rotundă sta deschisă; gata să se deschidă și mai mult, să lase să treacă, peste cîteva clipe, capul. Dincolo de ea, coșul care urma să prindă capul tăiat.

Făcu o sforțare spasmodică să se dea înapoi, dar nu izbuti; atunci își încordă pieptul, întinzînd capul, intensificînd sforțarea.

Dar asistenții călăului îi aplecară capul cu violență și, cu o piedică, făcură pe condamnat să cadă în *basculă*. Călăul îi vîrî capul în deschizătura care se închise, inexorabilă ca o mînă de fier.

O clipă; o clipă teribilă, o clipă care nu se mai sfîrșește. Omul acela, cu mîinile legate la spate, cu capul prins de scînduri, privește coșul care se deschide ca un mormînt în fața ochilor săi terorizați.

O lovitură. Capul cade, proiectînd un val semicircular de sînge.

S-a făcut dreptate.

Noi, ziariștii, obținem permisiunea să ne apropiem. Corpul e pus într-un sicriu de brad; capul are ochii deschiși, limba scoasă, se mișcă încet, lăsînd să se scurgă o spumă verzuie. Și capul pus în ladă, e trimis îndată la morgă.

Soarele începu să lumineze piața; garda republicană pleacă, în timp ce călăul și asistenții săi demontează ghilotina.

La morgă, unde ne-am dus după cîteva minute, ni s-a spus că inima mai bătea și că retina ochiului mai dădea semne de viață. Ah, legi omenești dar nemiloase, ah, savanți ai științei dreptului, poate că...

Dar aticolul lui Titu nu umplea două coloane; atunci făcu lungi și tolstoiene comentarii asupra dreptului de a judeca și de a ucide; și deoarece nici așa nu era de-ajuns, adăuga și cîteva divagații asupra ghilotinei.

Pomeni de ultimele cuvinte ale lui Ludovic XVI, care exclamă: *Français je meurs innocent de tout*; de Maria Antoaneta care, atingînd pe călău, îi zice cu blîndețe: *Pardon, monsieur!* Reaminti de Elisabeta, sora lui Ludovic XVI, care rugă cu sfială pe călău să-i acopere umerii goi; evocă pe bătrînul Bailly, tremurînd de frig sub ploaia de Noiembrie: Tu tremuri! — îi zise cineva. — De frig! — răspunse el. Și mai vorbi de Charlotte Corday înainte de moarte, roșie de rușine pentru umerii goi; Danton: (vei arăta capul meu poporului; e demn de văzut); Desmoulins care însărcină pe călău să ducă mamei sale o buclă de păr; Adam Lux, care sărută pe Charlotte Corday înainte de a muri; Jourdan Coupe-Téte, care se urcă pe eșafod cu flori de liliac între buze..

Dar cele două coloane nefiind completate, povesti din nou delictele lui Marius Amphossy, teribilul ciocănitor al institutoarelor din Jamaica.

Vorbi despre Jamaica și romul ei; explică pricinile pentru care guvernul nu ar fi acordat extrădarea, deși dreptul internațional....

Insistă asupra lacunelor dreptului internațional. Descrise figura călăului; făcu un scurt interviu cu acest însemnat personaj care, în fond, era un om de treabă; dar timpurile sînt grele, toate sînt scumpe, și trebuie să trăiești... Explică felul de funcționare al ghilotinei, adăugă și cîteva aprecieri asupra stării sufletești a condamnatului. Povesti cum reușise numai el, printr-o stratagemă abilă, să intre în celulă cu cîteva ceasuri înainte de execuție.

— Dar de ce ai ucis institutoarele acelea? — întrebai eu pe asasin.

— Îmi erau antipatice, — răspunse cu un surîs foarte natural.

— Dacă e îngăduit să ucizi omul care a atentat la viața ta, sau ți-a furat nevasta, sau a intrat în casa ta să fure, de ce nu poate fi îngăduit să ucizi pe omul care îți e antipatic? A fi antipatic nu e cea mai dreaptă justificare?

Apoi scrise ultimele cuvinte ale condamnatului:

— Sînt nevinovat! Jur înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor că nu eu am omorît pe acele douăzeci și șapte de institutoare.

Dar fraza aceasta era prea retorică. Șterse și scrise:

— Am ucis douăzeci și șapte de institutoare și sînt foarte încîntat de fapta mea. Dacă ar trebui să mă mai nasc o dată, aș face la fel.

Dar înțelese că față de o putere atît de cinică, cititorii ar fi urlat cu indignare. Și în cazul acesta, ar fi trebuit să schimbe unele pasaje ale *reportajului* său.

Șterse din nou cuvintele condamnatului și le înlocui cu acestea:

— Mamă, mamă, scapă-mă tu.

Dar capul căzu sub secure deoarece mama lui era în Jamaica, și nu auzea; zăcea într-un cimitir frumos, plantat cu ananași.

Era ora șase. Titu scrisese treizeci de foi.

Nu le reciti. Puse manuscrisul într-un plic pe care scrise: *Urgent, la tipografie!* și sună.

— Trimiteți aceasta la ziar. Luați un taxi, dacă e nevoie.

Și în timp ce servitorul ieșea, el se trînti în pat, aruncînd sandalele în colțurile camerei.

Cearșafurile erau încă impregnate de căldura trupului său.

Șase ore mai tîrziu. Titu fu trezit de sunetul telefonului.

— Da, eu sînt, — căscă Titu.

— Nenorocitule! Aci directorul ziarului.

— A, bună ziua, directore.

— Dumneata îmi ruinezi ziarul. Execuția n-a avut loc.

— Bine, directore.

— A fost grațiat în ultima clipă.

— Foarte bine, directore.

— Dar, cum, articolul dumitale...

— Foarte simplu; să nu-l publice.

— Dar l-am pus în pagina întîi.

— Scoateți-l!

— Bine, dar de patru ceasuri se vinde ziarul în tot Parisul.

— Ah, da? Cît e ceasul.

— Douăsprezece.

— Curios! Dar ce sînt eu de vină? A fost grațiat de președintele Republicii azi dimineață la trei? Președintele Republicii n-are nimic mai bun de făcut la trei dimineața? De altfel, domnule director, noi ne-am îndeplinit datoria de ziariști și față de conștiință, și față de public. Ne-am făcut datoria pînă la scrupul, pînă la sacrificiu; stupidul incident cu grațierea nu era un motiv ca să riscăm să lipsim pe cititorii noștri de o povestire atît de interesantă. După școlile moderne de drept penal, execuțiile capitale au ca prin scop să dea un exemplu, și nicidecum să pedepsească; noi, povestind faptul ca și cînd s-ar fi întîmplat în realitate, ne-am făcut datoria de ziariști, conștienți de rolul social al presei.

Nimeni nu răspunse la capătul celălalt al firului. Titu continua să vorbească, imperturbabil, fără să bage de seamă că directorul închisese aparatul.

Pe stradă răsuna numele gazetei, ieșită în ediție specială, cu toate detaliile execuției lui Marius Amphossy, asasinul institutoarelor din Jamaica.

Doamna Kalantan Ter-Gregorianz avea ca soț pe un proprietar de nesecate sonde de petrol.

— Îți prezint pe doctorul Titu Arnaudi.

— Rămîneți la noi la masă, — zise soțul.

Soțul, cu tot petrolul din sondele sale, era chel; dar, deși era bogat, era tînăr.

Nu-i plăcea deloc Parisul și-și iubea puțin nevasta; dar și Parisul și nevasta îi plăceau cu intermitențe; la intervale de două-trei luni, își întrerupea vagabondajul prin orașe străine și femei diferite, spre a se opri la viciile Parisului și ale soției sale. Armeanca nu putea să-i placă în mod constant, fiindcă era prea zveltă, prea slabă. Lui îi plăceau numai femeile grase. Cu cît erau mai grase, cu atît îl atrăgeau mai mult. În dragoste, el se conforma faimoasei legi fizice: *Atracția proporțională cu masa.*

Femeia îl atrăgea ca un magnet.

Soția îl atrăgea ca o răcoritoare.

— Mîine plec cu soția la Deauville. Vă place marea? Oprim și pentru d-voastră un mic apartament.

Titu primi.

A doua zi pleca spre eleganta localitate balneară în compania perechei Ter-Gregorianz.

Cei doi bărbați se înțelegeau de minune, criticînd pe turci (ceea ce nu-l interesa pe Titu) și lăudînd regimul vegetarian (ceea ce nu interesa pe armean). Jucau bridge și carambol, făceau plimbări de-a lungul mării, ascultînd murmurul valurilor, care cîntau în exametre și pentametre, în timp ce Titu, sentimental ca un Pierrot, declama versurile lui Verlaine: *La mer est plus belle que les cathédrales*; își pierdeau noaptea la baccara și înotau.

Titu înota. Soțul nu. Dar Titu îl învăță, dacă nu să traverseze Canalul Mînecii, cel puțin să poată scăpa dintr-un naufragiu. Nu izbutea însă să-l învețe să facă pe mortul.

Titu îl sprijinea pe brațe, poruncindu-i să-și cufunde chelia cu patru degete sub nivelul apei, și să rămînă nemișcat, rigid, cu brațele desfăcute. Îi enunța principiul lui Arhimede, după care un corp cufundat într-un lichid...

Dar, de îndată ce Titu îl părăsea, armeanul se cufunda în întregime.

— Cum merg lecțiile? — întreba, surîzînd, soția, în fiecare dimineață, cînd se întorcea la hotel.

— Am învățat să înot sub apă, fac doisprezece metri pe minut, dar nu izbutesc să fac pe mortul.

Într-o zi, domnul Ter-Gregorianz încerca să înoate singur într-un mic golfuleț liniștit. Dar un val îl prinse în vîrtejul său și-l înghiți. Încercă să strige, dar apa îi pătrunse în gură; se zbătu disperat, agită picioarele și dispăru.

— Ei bine? — întrebă doamna, cînd văzu că Titu se întorcea singur la hotel. — Soțul meu a învățat să facă pe mortul?

Titu răspunse:

— Da.

Îl înmormîntară la Paris, în cimitirul armenesc. Fură foarte admirați, la această tristă ceremonie, toți amanții trecuți ai soției, și chiar și amanții viitori.

Printre aceștia era, în primul rînd, Titu.

Felul cum a devenit Titu amantul armencei poate fi găsit de cititori în orice roman; recomand mai ales romanele care, după ce proiectează toate fazele dragostei, se termină în clipa precisă în care el și ea, după trei sute de pagini sterilizate de maimuțăreli caraghioase, își dau primul sărut neîntrerupt.

Dimpotrivă, eu cred că acesta este punctul de unde trebuie să înceapă romanul. Și fiindcă am scris multe pagini și eroina (care nu e armeancă, ci italiancă) n-a apărut încă, o s-o facem să apară.

VI

Maud, dansatoarea în frac, sosi la Paris cu un cățeluș roșu și opt cufere.

Purta un taior gri deschis, cu manșete de piele de maimuță, moale și întinsă ca barba lui Leonardo de Vinci. Maud, dansatoarea în frac, trase la Hotel Napoleon, fiindcă Titu nu se mulțumise să se ducă s-o aștepte la gară, ci îi oprise și două camere, un salonaș și o sală de baie, în hotelul unde locuia.

Unii căței împăiați imită desăvîrșit cățeii vii. Cățelul lui Maud semăna perfect cu cățeii împăiați; cînd îl mîngîiai, riscai să-ți înțepi degetul cu un fir de păr; ochii, ascunși după perii blănii, vădeau în chip strălucit inutilitatea de a privi, datorită obiceiului de a fi dus de o altă voință și tras de zgardă. Era mic și prost; numai în urma unei examinări mai atente, s-ar fi putut spune unde era capul și unde era coada; personifica *frumusețea urîțeniei*.

— Cum îl cheamă? — întrebă Titu.

Maud contractă buzele fardate, formînd un cerc cu o găurică la mijloc (părea o jumătate de cireașă fără simbure) și fluieră un «sol», mai mult sau mai puțin desăvîrșit.

— Așa îl cheamă.

— Frumos nume!

Își adusese din Italia și o servitoare, pricepută în rochii, în pieptănături și la bărbați, care răspundea, cînd avea chef, la numele de Pierina.

Pierina, care nu fusese niciodată la Paris, se minuna de tot ceea ce vedea.

Stăpîna ei venea și ea pentru prima dată la Paris, dar nu se mira de nimic...

Titu văzu îndată că femeia aceea avea gust să devină o aventurieră internațională, transoceanică, aclimatizabilă și adaptabilă tuturor pieilor masculine, de orice rasă.

Mai văzu că dansatoarea Maud nu mai semăna deloc cu Magdalena de acum doi ani, frecventatoare cinstită a unei corupte școli de stenodactilografie; că în ființa elegantă și electromagnetică nu putea fi recunoscută fetița burgheză, cuminte, care locuia la etajul al patrulea cu un balconaș spre curte. Toate actrițele, dansatoarele și curtezanele celebre coboară de la mansardă, și dacă ai privi în trecutul lor, ai vedea salate verzi pentru hrana fizică, romanele lui Ponson du Terrail pentru hrana spirituală și un lighean de tablă pentru spălatul corpului sculptural, predestinat amorurilor princiare și orgiilor imperiale. După cum în orice *piccolo* de berărie există un eventual proprietar de Grand Hotel, tot astfel în orice fată de la mansardă, care cultivă flori și busuioc într-un ghiveci și schimbă apa canarilor, există, în stare potențială, o *Cléo de Merode* sau o *Belle Otero*.

Titu avu delicatețea de a nu-i cere vești despre părinți. Își aducea aminte de mama integră care, măsurînd-o din înaltul monumentalelor sale mamele, îi dădea lecții accelerate de morală; își aducea aminte de tatăl integru care gesticula cu ceasornicul centenar, ori de cîte ori fata se întorcea acasă cu cîteva minute mai tîrziu ca de obicei.

Își aducea aminte de casa, săracă, dar cinstită, bogată în obiecte ornamentale din asortimentele pe care loteriile și tombolele de binefacere le fac să circule din casă în casă, pînă ce ajung și rămîn într-o casă ca aceea a familiei Magdalenei. Dar din ziua în care Magdalena deveni Maud, trec la o nouă tombolă de binefacere.

Deci, Titu și Maud nu putură să se abandoneze acelui onanism mnemonic care e aducerea aminte și emoționarea la acele amintiri. Pentru Titu, Maud nu era decît o ființă pe jumătate urîtă, pe jumătate proastă, pe care o întîlnise, acum doi ani, pe o scară de serviciu.

Azi, femeia aceea întrebuința mănuși de cangur și cuvinte grele ca idiosindrasie, euritmie și tetragon.

Maud rîdea de Magdalena ca de o prietenă îndepărtată.

Trecutul ei începea abia, din prima zi cînd... în sfîrșit, din prima dată cînd...

— S-a întîmplat așa, — explică ca în timp ce servitoarea desfăcea valizele. — S-a întîmplat așa, — și între timp privea coloana Vendome cu statuia de bronz a lui Napoleon,

pe cînd Titu, rezemat de fereastră, sta cu spatele spre piață.— S-a întîmplat într-o zi de vară; eram singură în casă; mama închirie o cameră unui funcționar de bancă; era cald; eu aveam pe atunci dorinți care făceau să-mi fiarbă sîngele și un fel de senzație de evaporare pe toată suprafața pielei. Eram în casă numai noi doi; mama putea să intre în orice clipă, căci luase cheia la ea; tînărul acela începu să mă sărute, apoi mă împinse cu spatele în ușă, și mă luă în picioare, cum se străpunge un fluture amețit de soare.

— Dar omul acela îți plăcea? Îl iubeai?

— Nu, — răspunse Maud, fixînd coloana Vendome. — Nu. În clipa aceea doream. Nici nu știam bine cine era omul acela; nu-mi plăcea, dar era bărbat; doream; și el avea tot ce trebuie ca să mă mulțumească. Îndată ce s-a aflat, s-au întîmplat tragedii. Niciodată n-am înțeles pentru ce. Fiindcă în clipa aceea dorisem un bărbat — închipuiește-ți — a trebuit să suport țipetele mamei, insultele tatălui și blestemele amîndurora.

— Și omul acela?

— Nu l-am mai văzut. Mai înainte de a mă da lui, alungasem trei bărbați care mă iubeau.

— Toate faceți la fel. Respingeți oamenii care vă iubesc ca să vă dați, într-o bună zi, unui bărbat care nu vă merită.

— Să ne merite? Ce legătură are? Eu nu m-am dat și noi femeile nu ne dăm niciodată ca premiu, ca recompensă a cine știe căror merite. Ne dăm fiindcă avem nevoie, fiindcă simțim nevoia să ne dăm...

— Domnișoară, — era vocea servitoarei care o chema în cealaltă cameră. — În cufărul mare e...

— Îmi dai voie? — zise Maud.

Titu, rămas singur, se rezemă de fereastră, cu fața între mîini, privind la automobilele care intrau pe piață prin Rue de la Paix și ieșeau pe Rue Castiglione, făcînd, pe asfalt, un zgomot asemănător cu acela al foarfecelor, cînd taie mătasea.

Și se gîndea:

„Ce femeie inteligentă! Cu ce îndemînare, cu ce curățenie a povestit cum i s-a întîmplat prima dată! Era cald, un bărbat îi era la îndemînă, era excitată, dorea, s-a dat fără să țipe și fără să se prefacă...

Celelalte femei îți spun: am întîlnit un laș; eram o fetiță, nu știam nimic, nu înțelegeam nimic; a abuzat de mine...

Sau: mi-a dat să beau nu știu ce. Am adormit. Cînd m-am trezit dintr-un somn adînc...

Sau: mama mea era bolnavă; nu aveam bani pentru doctorii, pentru doctor, pentru sicriu; și atunci m-am dat unui om bogat.

Și apoi adăugă: ah! dacă ai ști ce scîrbă, ce ură am simțit împotriva omului acela, și ce revoltă împotriva mea!

În schimb, această delicioasă Maud vorbește de prima dată cum ar pomeni de prima împărtășanie, dacă ar merita să se vorbească de ea. Nu dă nici o importanță acelui episod fizic, acelui incident epidermic, acelei întîmplări simple, făcute, în jurul căreia au strigat poeții din toate epocile, moraliștii și judecătorii din toate timpurile. Gluma aceea nervoasă, care, în numele bunurilor moravuri, a provocat crude nedreptăți și marmelade filosofice care mai de care mai imbecile; acea naturală apropiere a două trupuri, care pare atît de diferită după cum se întîmplă înaintea sau în urma trecerii pe la primărie; care e luată drept cinstită și permisă dacă e îndeplinită într-un pat, și rușinoasă dacă se întîmplă în altul.

Maud povestește cu simplitate ceea ce noi numim *greșeală* și *vină*. Și cu simplitatea povestirii ei, iese curată și pură din mocirla moralei în putrefacție.

Evaluarea greșită a gestului contractului a două epiderme n-a servit decît ca pricină multor delicte. În ziua în care căderea unei fete nu va mai fi considerată ca o rușine, în ziua aceea nu vor mai exista avorturi și pruncucideri, deoarece copilul nu va mai fi *fructul greșelii* și nu va mai trebui să fie ascuns.

Evreii lapidau pe fata care se dăduse înaintea căsătoriei. Poporul o ucidea. Poate că printre acei care aruncau pietrele era și individul care o sedusese. Azi, fata e silită să avorteze. Dacă se află că a avortat, e condamnat, dacă nu avortează, e nevoită să-și ucidă noul născut. Dacă nu-l ucide, și ea și copilul sînt goniți din casă.

Eu susțin că de cîte ori se întîmplă un avort artificial sau o pruncucidere, să nu se pedepsească fata care a avortat sau a ucis, ci să se taie capul tatălui, mamei, fraților ei mai mari, vecinilor și tuturor acelora care cu clevetirile, cu aprecierile, cu prejudecățile și educația lor, au făcut-o să creadă că faptul de a rămîne gravidă, fără a aviza în prealabil pe ofițerul stării civile, e un delict grav. Am avea, în sfîrșit, mulțumirea de a vedea pe stradă cum fetele-mame sînt

respectate ca arhiescopii și regii. Și ar fi foarte drept. Fata care dă naștere unui copil e singura mamă demnă de admirat. Ea e Voluntara Maternității. Unde e oare meritul celorlalte, al celor căsătorite? Ele știu că făcînd un copil, sau promițînd că-l vor face, le creează o situație: familia. Știu că cineva le va îngriji de la apariția primelor dureri pînă la patruzeci de zile după facere. Știu că o moașă, un doctor, mama, soacra, bărbatul, doica se vor sili să îndulcească durerile și oboseala nașterii, alăptării și creșterii; știu că *fericitul eveniment* va fi sărbătorit cu entuziasm.

Dimpotrivă, fata care rămîne gravidă nu poate spera nimic din toate acestea. Ceva mai mult, chiar! Bărbatul îi va întoarce spatele, părinții o vor copleși cu dispreț și cu injurii; va trebui să îngrijească singură de copil; știe că, într-o zi, copilul se va revolta împotriva ei, învinuind-o că l-a făcut bastard.

Și totuși ea înfruntă toate acestea numai din dragoste, din instinct! Numai aceasta e adevărata mamă! Celelalte sînt negustoresele maternității. Celelalte nu au nici un merit, dacă le alăturăm acestora. Celelalte fac copilul cu toate garanțiile! Sînt ca aceia care ies țanțoși pe teren, fiindcă știu că adversarul va trage cu gloanțe de mucava..."

Era ora cinci. Treptat, treptat piața se aglomera. Aceasta e ora cea mai frumoasă a Parisului: de la cinci la șapte. Se spune chiar că parizienii sînt niște animale nocturne, sau, mai bine zis, crepusculare.

— Iartă-mă, — zise Maud revenind și încingîndu-i gîtul cu un braț gol. — Picrina știe să pregătească bagajele într-un chip admirabil, dar nu știe să le desfacă. Eu însă...

— Nu știi nici să le umpli, nici să le golești. Și apoi? După ce ai plecat de acasă?

— Dar de ce te interesează așa de mult? Am cunoscut doi sau trei oameni care au fost foarte drăguți cu mine; un magistrat care nu putea să sufere pe popi; un popă care critica magistratura; un proprietar de hotel cu camere cu ora, care lăuda și pe popi și pe magistrați, fiindcă și unii și alții erau foarte buni clienți ai hotelului său. Apoi am început să dansez, am călătorit prin toată Italia. La Neapoli am cunoscut un american, nepotul proprietarului teatrului Metropolitan din New-York.

— Și eu am întîlnit, pînă acum, douăzeci și cinci de americani de ambele sexe, care se dădeau drept proprietarii sau nepoții proprietarului Metropolitanului. Frații și surorile omu-

lui acela trebuiau să fie de o fecunditate catastrofală. În America, și copiiii se fac în serie.

— Dar acela era într-adevăr nepotul...

— Cred, cred. E o specialitate a americanilor să aibă un unchi proprietar de teatru. Rușii pe care îi întîlnești dincoace de granița Rusiei sînt toți prieteni intimi ai lui Maxim Gorki. Spaniolii se tutuiau cu frații Quintero și toți norvegienii au fost botezați de Ibsen...

— Iei masa cu mine? — întrebă Titu.

— Mulțumesc, dar sînt obosită. O să cer să mi se aducă ceva în cameră. Tu dacă vrei, poți să pleci. Cînd ne vedem?

— Mîine.

— Nu astă-seară?

— O să mă întorc tîrziu.

— Atunc, pe mîine.

— Va trebui să te întîlnești cu impresarul.

— Cînd încep reprezentațiile?

— Peste trei zile.

— În orele libere o să te călăuzesc prin Paris.

Maud, întinzîndu-i mîna, aruncă languros capul pe spate și Titu o sărută pe gît.

Apoi se duse în camera lui.

În timp ce stătea în fața oglinzii, nehotărît între un sacou și smoching, îi aduseră o telegramă.

Atunci luă smochingul, deoarece biletul îl poftea acasă la Kalantan, frumoasa armeană, care se simțea prea tristă și prea singură.

Automobilul doamnei aștepta, ca de obicei, la poarta hotelului. Titu se urcă în mașină și spuse să oprească la o florărie din Rue de Rivoli ca să-și prindă o floare la butonieră.

Petalele delicate păstrau încă parfumul languros al Coastei de Azur.

Aerul vibra de unde continue, intense, dar care, totuși, nu pot fi înregistrate de aparatele de fizică, ci sînt înregistrate numai de nervii noștri cînd trecem, în amurg, printre umbrele pomilor de pe Champs Elisées; unde de amor și de adulter. Ici, colo, perechi de amanți care se întorc. De unde? Poate de la *caffé*, poate de la un *tea room*, poate de la galeriile de artă din Grand Palais, poate de pe cheiurile Senei. Dar, în mersul lor, pe fața lor, în atmosferă care îi înconjoară e ceva impregnat de o extenuare voluptoasă.

Perechi de amanți...

Amanți.

Amanți. Cel mai frumos cuvînt care poate exista pe lume.

Amanți.

Mașina se avîntă pe urmele miilor de mașini care trecuseră pe acolo. Acolo, în fund. Arcul de Triumf se decupa, alb, în noapte.

Intră în grădină. Frunzele umede mîngîiară mașina, lăsînd să cadă cîteva picături pe suprafața mașinii, lucioasă ca un obiect de lac japonez.

Un servitor se duse să anunțe pe Kalantan că sosise domnul.

Cînd un om nu mai e, pentru servitori, domnul Arnaudi, ci, pur și simplu, *domnul* înseamnă că e recunoscut în mod oficial ca singurul, sau, cel puțin, principalul amant al stăpînei.

— Poți să pleci, Csaky — spuse frumoasa armeancă, înainte chiar de a fi dat mîna cu Titu.

Csaky luă poziția de drepți și ieși maiestos, cu zgomotoasă scîrțietură de jambiere.

Kalantan se aruncă în brațele amantului, rezemîndu-se de pieptul lui. Înainte de a vorbi, el o strînse, mîngîind-o cu mîna caldă de-a lungul umerilor, spatelui și șoldurilor. Corpul femeii se arcui înapoi, ca un șarpe furios.

Nu purta decît o pelerină grecească, prinsă pe un umăr cu o camee verde, și care se strîngea în o mie de cute. Brațele goale, picioarele cu sandale ușoare de rafie, părul despletit pe spate, legat numai cu o fundă, simplu, grațios, modest, ca părul unei fetițe care vrea să alerge. La poalele pelerinei era o greacă, marcată de o broderie de lînă colorată cu extracte vegetale și coșenilă.

Otrăvită, pînă acum, de vicii și perversități, ea simțea nevoia de a se întoarce, azi, cu dragostea curată, la simplitatea uitată a unei îmbrăcăminți arhaice, aproape mitologice.

I-o croise acel Raymond Duncan, jumătate negustor și jumătate visător, căruia douăzeci de ani de petrecere prin Paris nu au putut să-i schimbe accentul american. E fratele Isadorei Duncan, marea dansatoare clasică, aceea care se duce, din cînd în cînd, împodobită cu văluri și camee, să-și verse lacrimi de mamă, să-și înalțe rugăciuni și să-și desfacă picioarele la mormîntul copiilor ei.

Raymond Duncan a întemeiat în Cartierul Latin, alături de Saint-Germain-des-Près, o curioasă mănăstire. El și adepții săi poartă părul lung, hlamidă, sandale, și înfruntă, astfel împodobiți, comentariile ironice ale bulevardelor, unde trecătorii i-au poreclit *les hommes nature*.

Ei spun că aceasta e uniforma care trebuie purtată în lunga rătăcire pentru aflarea idealului. Mănăstirea nu ascunde ceremonii secrete, ci are o serie de vitrine mari, spre Rue Jacob. Prin geamuri se văd fete sănătoase și rumene întinzînd covoare și depănînd lîna aurie pe brațele goale pînă la umeri. De pe războaie coboară stofe pictate, pînzeturi aspre, linuri cafenii ca îmbrăcămintea păstorilor din Arcadia. De-a lungul rafturilor rudimentare atîrnă ciorchine de sculuri de lînă, care par niște fructe uriașe, coapte, spre a sărbători pe Neptun, pe Proserpina și pe Pomona.

Lîna galbenă, împletită ca părul nimfelor mitologiei, e îngrămădită pe războaie, pe care fetele, aruncînd suveica, fac să tresară mușchii brațelor și picioarelor goale.

Amintesc de Andromaca (dezbrăcată).

În mănăstirea aceea fără cruci, fără idoli și fără altare, găsise doamna Kalantan Ter-Gregorianz ceea ce nu putuseră să-i ofere marii croitori de pe Rue de la Paix: anume o haină simplă, în armonie cu dragostea aceea curată și primitivă pe care, după atîția ani de complicații vicioase și excitante, de hipnoze chimice și de exaltări fictive și pervertite, izbutise, în fine, s-o găsească în brațele lui Titu, tînărul italian cu fața palidă și ochii umeziți de albastru.

Pînă mai acum cîteva săptămîni, Kalantan avusese amanți curioși care înțelegeau amorul într-un chip ciudat. Se dăduse în timpul bețiilor morfinei și muzicii; zăcuse, pierdută între beție și moarte, sub bărbați brutali, într-un cosciug, căutase complicațiile cele mai nebune și cele mai istovitoare exaltări mintale și cerebrale. De 5689 ani (calendar ebraic) femeia se dă în felul obișnuit și tradițional. Kalantan Ter Gregorianz studia cu disperare o formulă nouă. Dar, pe măsură ce alerga spre plăcerea fictivă și extravagantă, cu atît mai mult simțea că se îndepărtează de adevărata voluptate.

În sfîrșit, Titu, Titu pe care îl cunoscuse într-o noapte de orgie, în timpul uneia dintre acele *messes blanches* care o făcuseră celebră în tot Parisul, în fine Titu îi adusese în dar tinerețea sa simplă, cum se oferă un fruct minunat.

Titu, tînărul cocainoman, căruia cocaina îi dădea o veselie excepțională.

— Mai ai timp! — îi spunea Kalantan. — Cunosc praful acela îngrozitor, ucigător. N-ai ajuns încă în faza deprimărilor teribile, a melancoliei insuportabile. Acum surîzi, cînd ai praful în sînge. Ești în prima fază, în care redevii copil.

Îi vorbea cum ar fi vorbit unui copil; și aveau aceeași vîrstă. Cocaina îndeplinește cruda minune de a deforma timpul.

Csak, majordomul, pregătise o măsuță rotundă cu un diametru atît de mic încît gurile celor doi comeseni puteau să se împreune cu ușurință deasupra ei.

— Csaky ! — spuse doamna.

Și Csaky aduse la masă o farfurie de argint cu felii largi, trandafirii, de pește, alternate cu bucăți de ananas.

Într-o carafă simplă ca aceea în care se servea apa, trăia, respira șampania. A aduce la masă șampania cu sticla sa, cu eticheta sa, e același lucru cu a oferi un dar cu eticheta prețului de vînzare.

O pisică de Siam veni să se întindă la picioarele lui Titu.

Kalantan întinse brațul gol și mîngîie ușor părul și fața amantului. Mîngîierea era atît de suavă încît părea mîngîierea unei fantome.

Și Titu, simți mai mult decît o plăcere suavă, un fior suav.

De cînd se îndrăgostise de Titu, armeanca nu mai voise să vadă pe nici unul dintre prietenii de odinioară. Doliul era un pretext admirabil pentru această izolare voluntară. Nu mai făcea orgiile în care pluteau nebuniile otrăvurilor, muzica lui Strawinsky și culorile fluturilor de pe Rio Amazon. Acum îi plăcea dragostea curată ca o mînă fără inele și simplă ca pletele despletite ale unei fecioare.

I se oferea lui Titu fără pudră și fără parfumuri, cum ieșea din baie; în dăruirea ei nu era decît un vag parfum de carne sălbatică, ce nu era încă occidentală, dar nu mai era asiatică. Epiderma păstra un miros de sare, ca și cînd s-ar fi îmbibat de aerul care mîngîie minele de sare din țara sa.

Kalantan!

Nume moale, întunecat și vast ca vîntul care însuflețește văile Caucazului.

Kalantan!

Genunchii săi simțeau căldura genunchilor goi ai Kalantanei. Tînărul întinse, sub măsuță, o mînă și mîngîie ceva

rotund, neted, moale, cald și totodată rece, ca fața unui copil.

Majordomul se întoarse de cîteva ori. După cafeaua cafeinizată și lichioruri, nu se mai întoarse.

Alături de un perete al odăiței, emailat ca o cabină de transatlantic, era un paralelipiped scund, larg, adînc, făcut din trei sau patru saltele suprapuse, ascunse de un mare covor. Era o *fakhta*, acel altar al leneviei femeilor asiatice, pe care ele își petrec timpul inutil, cu picioarele încrucișate, rontăind dulciuri și evocînd legende uitate.

— Și au dreptate! — spuse Titu trîntindu-se alături de Kalatan, care se ghemuise în el, între două perne. — La ce bun să te agiți? Noi sîntem ca acei copii care se obosesc trăgînd un cărucior pe un deal, pentru ca apoi să simtă neînsemnata bucurie a coborîrii. Tu spui, Kalantan, că eu sînt în faza otrăvirii vesele. Tu crezi că eu rîd. Dar eu am și trecut de punctul acela. Eu sînt mereu trist. Eu nu mai cred în visurile trandafirii. Există o boală, *acianoblepsia*, care te împiedică de a vedea o anumită culoare: albastrul. Eu sînt bolnav de un fel de acianoblepsie spirituală. Nu mai pot vedea viața în azur! Scumpa mea, marele ravagiu al cocainei nu se limitează, cum cred igieniștii, la slăbirea plămînilor, la atacarea inimii. Urmarea cea mai însemnată este de natură morală. Cocaina dublează personalitatea; are o acțiune de descompunere cvasi-electrolitică a conștiinței. Eu cred că în fiecare om inteligent trăiesc doi oameni cu idei opuse, cu gusturi contrarii; și cred că omul în care acești doi indivizi sînt atît de deosebiți încît să-i îngăduie unuia să critice pe celălalt, și să-i propună remedii și să cultive viciile, dacă sînt frumoase, și să cultive virtuțile, dacă nu sînt plictisitoare, cred, precum spuneam, că omul acela a atins perfecțiunea spirituală.

Prin acțiunea cocainei, dedublarea personalității se arată printr-o explozie de antipatii; cei doi indivizi care sînt în mine se critică, se combat, așa încît dau naștere unei uri împotriva mea. Și atunci începi să vezi inutilitatea tuturor lucrurilor; eu simt inima mea cum bate; cu ce scop? Ca să împingă sîngele la plămîni; cu ce scop? Pentru ca oxigenul să nu ardă plămînii și pentru ca să se descarce, în plămîni, de materiile de combustie. Și apoi? Și apoi continua așa, chiar cînd dorm, chiar cînd umblu, chiar cînd sînt în brațele tale, chiar cînd mintea mea e absentă. Spune-mi, spune-mi tu, Kalantan, în ce scop bate inima mea? Dacă ai

şti de cîte ori am fost tentat să-i trimit un mic sol de plumb, să-i spună: Opreşte-te acum; tot va trebui să te opreşti odată; nu te mai osteni să baţi pînă atunci.

— Copile! — zise Kalantan.

Şi în loc să spună cuvintele obişnuite pe care le spun femeile cînd vor să ne consoleze, în loc de a deschide lădiţa ajutoarelor urgente ale bunului simţ, ca să-i aplice pe frunte compresele verbale, în loc de a-i demonstra că n-avea dreptate, îl consolă cu cel mai dulce cuvînt, singurul care ne mîngîie cu adevărat, care distruge funebrele construcţii ale fanteziei.

Nu întrebuinţă decît un singur cuvînt:

— Copilule!

Dar, în timp ce-l murmura cu gura întredeschisă, îl apucă de obraz, se trînti pe perne, şi, aplecîndu-i capul pe pieptul ei de o albeaţă albastră, îi sigilă gura amară cu un sîn.

VII

Articolul lui Titu Arnaudi asupra execuției capitale a lui Marius Amphossy avu un succes sensațional. Ziarul se epuiză în cîteva ore; vînzătorii din provincie telegrafiază să le se trimită suplimente; numărul special atinse trei ediții. Toate ziarele pariziene care dăduseră vestea grațierii fură reduse la tăcere, în timp ce ziarul nostru își creă, în cîteva ore, renumele de a fi cel mai bine informat ziar din Franța.

O polemică vie fu pornită împotriva lui de cotidianul de mare tiraj *T.S.F.*, care susținea că instituțiile Republicii trebuiau să lucreze în plină lumină; și protesta cu toată puterea împotriva veștii false a grațierii care fusese comunicată ziarelor de către Minister, pentru ca ele să nu poată trimite reporterii la fața locului. Proclama, cu alte cuvinte, că execuțiile capitale trebuiesc știute și văzute de toți cetățenii, și nicidecum ascunse prin vești false de preschimbarea pedepsei. Alte ziare, ca să nu-și învinovățească serviciile de informații, care în ziua aceea se arătaseră insuficiente, susținură că ele cunoșteau evenimentele, dar că nu publicaseră darea de seamă a îngrozitoarei ceremonii din principii umanitare și ca să nu întristeze sufletele cititorilor.

Și cînd, după două zile, ministrul de Justiție comunică ziarelor că Marius Amphossy fusese grațiat într-adevăr, nimeni nu-i dădu crezare deoarece descrierea fusese bogată în amănunte care nu puteau fi luate decît din realitate.

Puțin lipsi ca și călăul să dea crezare povestirii lui Titu Arnaudi.

— Ești un mistificator minunat, — îi spuse directorul ziarului lui Titu, — și atît de abil încît o să-ți încredințez cronica politicii interne. Însă trebuie să-mi faci o plăcere.

— Bucuros.

— Corespondentul nostru din Bordeaux a murit, şi trebuie să-l înlocuieşti, două sau trei zile, pînă ce vom găsi altul.

— Dar eu n-am fost niciodată la Bordeaux.

— N-are aface; dimineaţa răsfoieşti ziarele locale şi ne telefonezi veştile care crezi că ar putea interesa ziarul nostru.

Ziua următoare, Titu era la Bordeaux, foarte supărat că trebuie să lase la Paris pe cele două amante: armeanca şi Maud, dansatoarea în frac.

În primul rînd, cumpără două sau trei ziare, se duse la telefon şi ceru legătura cu ziarul său.

«O familie întreagă otrăvită cu ciuperci,» — citi el în pagina a treia; şi, cu gura la aparat şi mintea la Maud şi Kalantan, începu să dicteze stenografului, care, la o distanţă de opt sute de kilometri, lua note. Era povestea înfiorătoare a unei modeste familii burgheze care, spre a sărbători nunta de aur a bunicilor, se adunase în jurul unei minunate farfurii de ciuperci culese de persoane nepricepute. Deodată, întreaga familie fusese apucată de crampe; şi în clipa în care bunicii, copiii, nepoţeii erau gata să-şi dea sufletul...

Dar vestea se sfîrşea cu lauda unor conserve (garantate nevătămătoare şi analizate de somităţi medicale), ale unei cunoscute firme din Bordeaux. Povestea cu otrăvirea nu era decît o reclamă îndemînatică.

Titu rămase fără grai.

Telefonase ziarului un anunţ de publicitate, luîndu-l drept un articol de cronică.

— Apoi? — întrebă stenograful la celălalt capăt al firului. — Ce s-a întîmplat? Dece v-aţi întrerupt?

Demnitatea nu-i îngăduia lui Titu să mărturisească adevărul. Şi atunci, continuă:

— Cu toate ajutoarele medicale, nimeni nu putu să fie salvat.

— Atunci, cîţi morţi au fost?

Şi Titu, hotărît:

— Douăzeci şi unu.

Ediţia de după-amiază a ziarului dădea, pe trei coloane, o veste cu care nici un alt ziar nu se putea lăuda:

«O nuntă tragică la Bordeaux. Douăzeci şi unu de morţi prin otrăvire cu ciuperci. Sinucidere colectivă sau omorîre?»

Dacă amintirea și dorul celor două femei nu i-ar fi dat o agitație insuportabilă. Titu s-ar fi simțit destul de bine la Bordeaux. Bordeaux e un oraș, — spun locuitorii săi, — care n-are nimic de invidiat Parisului, chiar și cucoanele elegante de aci vorbesc *argo*ul parizian; la Bordeaux, faimosul vin de Bordeaux trece neobservat, ca ceva foarte comun, și nimeni nu întrebuințează mușstarul bordolez de o faimă mondială, dar Oceanul împrăștie pretutindeni parfumul infinitului și stridiile de Arcachon.

Nu-i dădea însă pe Maud, și nu-i trimitea pe Kalantan, văduva armeancă cu multe vicii și multe sonde de petrol.

Profesia de ziarist e obositoare, la Bordeaux, nu pentru supraabundență de materie, ci pentru raritatea ei.

Niciodată vreun fapt mai însemnat, niciodată un scandal. Nici un delict interesant. Nici un deces de om ilustru! Directorul îi telegrafiase:

„Serviciul insuficient. Trimiteți vești senzaționale".

— Dar dacă nu se întîmplă nimic senzațional! se zbătea bietul Titu, cu dinții încleștați și cu gura la aparat, răsfoind ziarele banale fără să găsească ceva interesant.

— Directorul, — comunică stenograful, — vă roagă să trimiteți vești multe; vești de cea mai mare senzație.

— Așa? — urlă Titu. — Atunci, scrie: « Un mare fabricant de mezeluri din Franța meridională, al cărui nume nu-l putem încă indica, aflînd că din amorul nepermis al soției sale cu un pastor anglican se născuseră doi copii adulterini, și-a omorît soția și copiii și, ca să tăinuiască fapta, îi tocă noaptea, în fabrica goală de muncitori, și-i prefăcu în sute de cîrnați pe care-i răspîndi în toată Franța. Mîine vom reveni cu informații mai amănunțite."

Dar a doua zi, prețul mezelurilor scăzu îngrozitor în toată Franța. Nimeni nu mai mîncă mezeluri; cîrnățarii nu mai scoaseră mărfurile sosite în gări, și încetară comenzile și plățile.

Un fabricant din Toulouse care făcea afaceri proaste din pricina cinstei sale incorigibile, nu mai vîndu nimic și, văzîndu-se în jurul falimentului, își trase un foc de revolver în inimă.

Cel mai mare acționar al ziarului Titu, mare exportator de mezeluri, convocă îndată consiliul de administrație al ziarului, cerînd destituirea directorului.

Toți consumatorii de cîrnați cerură să se publice marca de fabrică a mezelurilor vinovate.

Toți cîrnățarii ruinați cerură numele fabricantului asasin care pusese carne de femeie și de copil în cîrnați, în loc de carne de măgar.

Directorul ziarului rechemă îndată la Paris pe Titu.

Titu Arnaudi sosi la Paris cu primul tren.

— M-ai ruinat! — gemu directorul. — Vor să publici numele fabricantului.

— N-aveți decît să-l publicați, — răspunse Titu.

— Și ce nume să inventez?

— Nu-i nevoie să-l inventăm. Un mare fabricant de mezeluri s-a sinucis, la Toulouse; să aruncăm vina pe el; tragicul sfîrșit este o mărturisire. Se numește Thomas Salmatre.

Directorul, radiind de fericire, puse să se publice numele vinovat în ediția de seară.

Și salvă situația. Deoarece salamul acestuia nu avea etichete cu marca de fabrică și nimeni nu putu să constate că mîncase produsele fabricii sale, consiliul de administrație reînnoi mandatul directorului, care, însă, trebui să se oblige să servească o pensie viageră văduvei lui Thomas Salmatre și să îngrijească de viitorul celor nouă copilași nevinovați.

Titu nu mai fu trimis la Bordeaux. Astfel putu să se întoarcă în brațele frumoasei armence și în ale aceleia ale nu mai puțin frumoase italience, vecina sa de cameră dela Hotel Napoleon.

Începuse s-o iubească pe Maud în ziua sosirii ei la Paris. « În ziua sosirii », e o expresie prea vagă. Începutul și sfîrșitul unei dragoste pot fi determinate cu precizie astronomică, în zile, ore, minute și secunde. Dragostea sa începuse în clipa în care Maud, rezemată de fereastră, îi povestise cum se dăduse prima dată: „Abia îl cunoșteam. Era un bărbat oarecare. Dar tocmai doream un om oarecare. Era vară. O după-amiază de vară. M-a luat în picioare, lîngă ușă, fără gălăgie, cum se străpunge un fluture."

Și prin acea reacție inexplicabilă care se produce în noi cînd aflăm cum ea s-a dat altuia, Titu simți o fierbere în tot trupul. Noi sîntem geloși și de femeia pe care n-o iubim încă.

O cunoscuse pe cînd era încă Magdalena, o fată spălăcită, predestinată amorurilor meticuloase și neomaltusiene ale unui contabil, sau imprudențelor agresiuni ale unui metalurgist prolific, brutal și sindicalizat.

Era o ființă curată; institutul de corecție nu făcuse încă, din ea, o prostituată. Își spăla mănușile cu benzină, pe balcon, arunca gologani flașnetarilor peripatetici ca să-i repete, în curte, cîntecul obișnuit.

Din bucătăriile de la parter se ridica parfumul cărnii fripte în cuptor, cu marsala și mirosul zahărului ars.

Maud era sigilată și intactă ca un mugur pe cracă.

Dimineața, își lua cafeaua în picioare, lîngă fereastră, cu ceașca într-o mînă și pîinea în cealaltă.

Mînca cireșile pe balcon și azvîrlea sîmburii pe balcoanele vecinilor. Cînd lovea o fereastră, fugea în casă, chicotind.

Și acum nu mai era mugurul curat; Titu regăsea în ea o floare (ah, lăsți-mă să fac o comparație floreală; comparațiile floreale și ornitologice sînt atît de laxative !), regăsea în ea o floare care, trecînd de la o butonieră la un hotel de pasaj, avea urmele și amprentele digitale ale prea multor bărbați.

Asta a fost de ajuns ca să trezească în el tulburătoarea gelozie a trecutului, durerea de a nu fi fost primul, de a nu fi fost singurul, ura pentru bărbații care o avuseseră, și ura pentru ea care se dăduse, ura pentru timpul care cristalizase realitatea, ura pentru realitatea care nu putea fi schimbată, dar, mai presus de toate, pentru timpul care nu se putea întoarce.

A nu te putea reîntoarce la trecut ! Acesta e chinul cel mai îngrozitor, dacă am voi să obținem minunea de a avea din nou tinerețea și virginitatea femeii pe care am început s-o iubim cînd era deja matură sau violată.

Și atunci te cramponezi cu ambele mîini de timpul care fuge, cum te-ai agăța de ultimul vagon al unui tren expres în plină viteză. Parcurgi restul drumului, juri să-l parcurgi în întregime; neputînd răscumpăra trecutul, cauți să-ți asiguri viitorul.

Totuși, știi că un viitor de zece ani, că un viitor de o viață întreagă nu face cît cele cîteva luni de tinerețe pe care le-a dăruit altuia. Fotografiile din trecutul său ne arată că nu era frumoasă, că nu era rafinată, că nu era seducătoare ca astăzi; totuși aceea din fotografiile îngălbenite, aceea dinaintea fotografiilor îngălbenite e ființa pe care am dori-o. Amantul (amantul îndrăgostit al actriței celei mai celebre și mai frumoase), ar voi să se întoarcă la timpurile cînd ea era o figurantă simplă, trecînd din teatru în teatru cu o valiză

mică, cu o mașină de cusut și cu o virginitate nebăgată în seamă.

Titu se îndrăgosti de Maud în ziua aceea de primăvară tîrzie sau de vară timpurie, cînd Maud îi mărturisi povestea ei, rezemată de fereastra hotelului, privind automobilele care alunecau între Rue Castiglione și Rue de la Paix, cu un zgomot asemănător foșnetului unghiei pe mătase.

Și cînd, după cîteva minute, o lăsa între cuferele desfăcute ca să se ducă la Kalantan, poate și-ar fi dat seama că începuse s-o iubească pe Maud dacă n-ar fi trebuit să se coboare în Rue de la Paix, să-și prindă la smoching o floare ale cărei petale erau încă încărcate cu parfumul languros al Coastei de Azur.

Dragostea sa se născu, înflori și crescu fiindcă nu se oprise vreodată s-o analizeze. Un țăran sloven mi-a spus odată că ciupercile tinere trebuiesc culese așa cum sînt, deoarece n-ar putea să mai crească după ce au fost privite de cineva.

Și dragostea, dacă o vezi cum ia naștere, se oprește. Uneori, dispare.

Titu nu se oprise s-o analizeze, căci trebuise să alerge la vila albă și rotundă ca un temlu elen, unde îl aștepta Kalantan, goală sub peplumul vaporos și arzătoare sub goliciunea ei aproape castă.

Noaptea aceea, după o masă delicată, dar rapidă, ca mesele servite în restaurantele gărilor, Kalantan se ghemuise pe paralelipipedul de covoare, ascultînd pe Titu care, stînd cu picioarele încrucișate, alături de ea, îi povestea melancolia sa.

Kalantan îl asculta docilă, cu capul pe genunchii lui, în atitudinea aceea de dragoste reciprocă pe care o iau pisicile și femeile.

Apoi trecuseră dincolo, în camera de culcare a Kalantanei.

Dimineața, cînd automobilul doamnei conducea pe *domnul* la hotel, *domnul* era extenuat de oboseală; în noaptea aceea, Kalantan i se dăduse ca într-un delir voluptos.

— Vezi, — îi mărturisise aproape roșind, — în noaptea asta, în zielel astea, eu te doresc mai nebunește fiindcă ... Ascultă-mă; îți explic; în unele zile, în unele zile în care sîntem mai înfierbîntate de dorință, nu putem sătura dorința asta, fiindcă sînt tocmai acele zile în care ... Ah, este greu să-ți explic ! Iartă-mă. Mă încurc ca o proastă. Îți amintești de Margareta Gauthier, Dama cu Camelii, care se împodobea cu camelii albe în toate zilele, dar care, în fiecare lună, apă-

rea, două sau trei zile consecutive, cu o floare roșie în piept sau pe cap ? Însemna că în acele zile ... Ei bine, eu n-ar trebui să port niciodată camelii roșii, din pricina morfinei.

În noaptea asta, Margareta Gauthier nu te-ar fi primit în alcovul său. Eu te pot primi. Acestea sînt zilele draogostei celei mai teribile, celei mai adevărate.

Așa îi vorbise armeanca, exasperată de dorinți nestinse.

Titu se întorcea la hotel, obosit ca un convalescent în prima zi de plimbare în aer liber; excesul de dragoste nimicise, în el, bărbatul.

Și totuși cînd intră în camera lui Maud, care tocmai își încheia mănușile de cangur pe brațul subțire și delicat, simți o tulburare vagă.

— Cum ai dormit, micuțo ?

— Foarte bine. Dar tu ?

— Eu, mi-am petrecut noaptea la club, — răspunse Titu.

Maud nu era nimic pentru el. N-o iubea. Nu se iubeau. Nu se întrezăreau indiciile unei viitoare legături. Și totuși, Titu nu avu curajul să-i mărturisască adevărul, să-i spună că fusese la amanta sa; i se părea că ar fi mărturisit o trădare, o infidelitate.

În felul acesta, dintr-o minciună prostească, inutilă, dar instinctivă, Titu simți pentru prima dată că o iubea, că o iubea mult de tot pe micuța Maud.

VIII

Maud, dansatoare în frac, avu un succes mediocru la Petit Casino. Fu aplaudată ca Ta-lan-ki, dresor de ciini japonezi miopi și leneși, ca Jim, boxeur negru, ca așa-zisul irlandez Sibemol, comic muzical, care plimbîndu-se în două mîini, lovea cu picioarele o claviatură cu clopoței. A fost chemată la rampă de două ori. Acordă un bis. Ar mai fi acordat încă unul, dacă publicul care plătea mai puțin n-ar fi scutit-o în mod tacit.

Totuși făcu un angajament de o lună; pentru luna următoare se angajă ca prim-balerină într-o revistă de la Folies Montmartroises.

Nu fu emoționată de mediocrul său succes parizian, deoarece nu pretindea să aducă o nouă rază de lumină în Orașul Lumină. Arta sa nu avea nimic original; se mai văzuseră zeci de dansatoare în frac; muzica era muzică pariziană care, importată în Italia, se întorsese, prin intermediul ei, în orașul de origine; frumusețea ei nu era atît de orbitoare încît să poată atrage atenția pretențioasei metropole.

De aceea, în seva debutului, se întoarse la hotel fără deziluzie și fără melancolie, deoarece obținuse exact aplauzele anemice la care se aștepta.

De aceeași părere nu era însă Titu Arnaudi, ziarist. Dresorul de ciini japonezi, care făcea și comerț de opium, îi vînduse o cutiuță cu praf, pe care el se grăbise s-o desfacă. Și, sub acțiunea amețitoare, dansurile lui Maud i se păreau revelările unei arte noi; exteriorizarea energiei universale; frumosul exprimat prin mișcare; plastica sintetizată în ritm.

Instalat într-un fotoliu de rangul întîi, o aplaudase cu frenezie la apariția ei pe scenă, dar aplauzele lui Titu, rămînînd izolate, nu avură alt ecou decît cîteva izbucniri insolente de ilaritate ușoară.

În ochii săi, fracul negru strălucea cu sclipiri albastre ca și cînd ar fi fost impregnat cu fosfor. Exaltarea halucinantă a cocainei îl făcea să vadă o inextricabilă perucă de fire metalice în locul părului lui Maud.

I se părea că muzica vine din depărtări nevăzute, și fundalul scenei trăia, în ochii lui, ca un peisaj animat de soare și bătut de vînt.

De îndată ce putu să-i vorbească, îi spuse:

— Dansurile tale dezvăluie lumii necunoscute, minuni neexplorate.

Și i-o repetă mai tîrziu, cînd se urcară în camera ei, la Hotel Napoleon.

Și i-o repetă de mai multe ori în noaptea aceea, în timp ce umezeala albastră care picura din cer în metropolă, pătrundea, pe fereastra deschisă, pînă la trupurile lor goale și evaporante.

Ziua următoare, Titu trebui să plece la Bordeaux, de unde se reîntoarse după opt zile.

După o întrevedere cu directorul ziarului, dramatică și agitată ca o scenă de Bernstein, se întoarse la Hotel Napoleon și o găsi pe Maud în pat cu un necunoscut.

— Patruzeci ! zise necunoscutul, așezîndu-se pe pat și privind pe Titu fără să tremure și fără să-și acopere pieptul, roșu de rușine.

— Ce înseamnă numărul acesta ? — întreabă Maud.

— E al patruzecilea bărbat.

— Nu-i bărbatul meu.

— Cine e ?

— Amantul meu.

— Atunci, șaptezeci și șase.

Titu recunoscu îndată pe necunoscut. Era Jim, boxeurul negru. Sînt tipuri de oameni pe care, după ce i-ai văzut o singură dată, nu-i mai uiți toată viața.

Era galvanizat de o piele atît de compactă și atît de lucioasă încît ar fi făcut să ricoșeze gloanțele de revolver.

Deci, inutil să mai tragă.

Titu ieși din cameră cu multă demnitate, protestînd împotriva ușilor de hotel care nu se închid pe dinăuntru.

Își schimbă costumul, puse o cravată *lilas* pe un costum *sable* și porni, pe jos, spre vila lui Kalantan, frumoasa armeancă; vila părea un templu grec transportat, prin cine știe ce eroare istorică, pe Avenue des Champs Elysées.

Nu vreau să fac elogiu bigamiei, dar trebuie să admit că, între acele două femei. Titu trăia într-un echilibru perfect. N-o iubea nici pe Maud, nici pe Kalantan, dar credea că le iubește pe amîndouă. Cînd una îl făcea să sufere, Titu găsea ușor consolarea la sînul celeilalte.

De îndată ce cealaltă îl înșela, el regăsea cumințenia și credința la cea dintîi. Dacă Maud era credincioasă timp prea îndelungat, el, nemaisimțind acțiunea înviorătoare a geloziei, începea să se răcească și se apropia de Kalantan. Dar, de îndată ce Maud se apropia de un alt bărbat, gelozia sa reîncepea să fiarbă; și atunci o părăsea pe Kalantan ca să dea tîrcoale în jurul lui Maud. Și, atîta vreme cît pasiunea sa era suficientă ca s-o îndepărteze de alți bărbați, o împrejmuia cu zidurile dragostei; dar, de îndată ce vedea că alți bărbați învingeau rezistența ei, el alerga la Kalantan ca să uite, în patul ei, necazurile sale.

Dar biata Maud cîștiga, la Petit Casino, exact a cincea parte din ceea ce cheltuia ca să trăiască.

În schimb, cîțiva, domni, foarte bogați, îi dădeau de zece ori atît cît cîștiga, în bani lichizi.

Se întreabă: Cît cîștiga Maud ? Și cît cheltuia ? Cît primea de la acei domni bogați ? În ce situație se găsea semiîntreținutul Titu ?

Sînt probleme care nu se rezolvă cu tablele logaritmilor, ci prin metode cu mult mai simple. E de ajuns să faci ca Titu: bați la ușa lui Maud. Dacă răspunde: *nu se poate*, spui pardon și revii după trei ore.

Oh, de cîte ori indulgentul și răbdătorul Titu trebui să aștepte cître trei ceasuri înainte de a intra !

Dar el înșela timpul așteptării ducîndu-se, cu o cravată *lilas* pe un costum *sable*, în casa armencei, care era mereu dispusă să-l consoleze, deoarece putea să-și împodobească mereu, cu camelii albe, părul parfumat cu mosc.

Dacă, la întoarcerea în camera lui Maud, el strecura vreun reproș, ea răspundea îmbrățișîndu-l și încolăcindu-se la pieptul lui: .

— Nu mai vorbi prostii, scumpule ! Acum sînt toată a ta. Ceilalți, chiar și acela care a plecat acum o jumătate de oră, constituie trecutul. Trecutul nu ne aparține. Vino, vino să facem pace.

Doi bărbați, cînd vor să facă pace, se duc la masă împreună.

Un bărbat și o femeie, se duc la culcare.

Titu și Maud făceau pace aproape în toate zilele, ca să uite trecutul apropiat și îndepărtat.

Și în casă la Kalantan exista un trecut.

Acest trecut se afla în camera nupțială, devenită cameră de văduvă în urma unui incident de înot.

Și era reprezentat de o casetă antică de catifea și cositor lucrat, capodoperă de artă caucaziană.

— Ce-i acolo înăuntru ? — întrebase Titu, într-o seară, desfăcînd nodul cravatei lilas.

— O să-ți spun altădată, într-o zi, — promisese Kalantan, lăsînd să cadă un papuc cusut în fir de aur.

— Ziua aceea nu poate să fie azi ? insistă Titu, scoțîndu-și haina sable.

— Încă nu ! — răspunse Kalantan, desfăcîndu-și centura.

— De ce ? — continuă Titu, deschizînd nasturii vestei.

— Fiindcă azi trebuie să-ți spun lucruri mult mai însemnate, glumi Kalantan, scoțîndu-și jartiera verde.

— Și cam ce trebuie să-mi spui ?

— Că risc să mă pierd în patul acesta atît de vast, dacă nu vii și tu, îndată, lîngă mine. Nu mai întoarce ceasul. Lasă-l.

— Și dacă se oprește ?

— Îl vei întoarce atunci.

Și astfel, Titu nu putu să cunoască conținutul casetei de cositor lucrat, rar obiect al artei caucaziene, care constituia trecutul Kalantanei.

Maud, dansatoarea italiană, făcu cunoștință cu un funcționar de la prefectură, înalt în grad, dar mic de statură, care ținea pieptul în afară și capul înapoi, și părea o linguriță văzută din profil.

Era detașat la brigada de moravuri.

Fu prezentată și unui tînăr chirurg, candidat la un post de conferențiar la Sorbona și autor al unui apreciat tratat de medicină terapeutică.

Tînărul chirurg vizită pe frumoasa dansatoare, nu din punct de vedere științific, ci ca amator. El o încredință că avea toate organele la locul lor. Ba chiar pronostică la repezeală că ar fi putut deveni, cu oarecare bunăvoință, sau, mai bine zis, cu puțină imprudență, o foarte bună mamă de familie.

Dar dansurile și maternitatea nu izbutesc să se împace cu ușurință.

Înaltul funcționar de la prefectură, care părea o linguriță văzută din profil, voind să nu aibă nici o grijă, o ruga cu insistență să nu rămîie gravidă. Dar ea îl liniștea spunîndu-i că, în orice caz, ar fi avut la îndemînă un tînăr chirurg, autor al unui tratat de medicină terapeutică.

Nimeni n-ar fi crezut că doctorașul acela blond, tip oleografic de trubadur, cu ochii resemnați, ar fi fost în stare să opereze laparatomii, să scoată cancere și să extirpeze ovare.

În realitate, era destul de capabil !

Și apoi, se specializase într-o operație care se face atît de des la Viena, la Paris, la Berlin și care începe să fie aplicată și în Italia. O operație neînsemnată pe care chirurgul melancolic o făcea fără asistent, într-un ceas, inclusiv sterilizarea instrumentelor și a mîinilor. Și pentru această mică operație se mulțumea cu zece mii de franci. În ceea ce ne privește pe Maud, se mulțumi să ia îndoit, deoarece știa că onorariul său ar fi fost plătit de înaltul funcționar de la prefectură, care, spre a nu deranja pe copiii săi ce dormitau în azurul liniștit al viitorului, ar fi scos bucuros cîteva bancnote în plus.

Rareori în viața sa acel demn funcționar fu atît de fericit ca atunci cînd Maud îi spuse că datorită intervenției tînărului chirurg, nu mai avea de ce se teme.

Tînărul chirurg se mulțumi cu mica sumă de bani, cu cîteva laude și cu protecția recunoscătoare a înaltului funcționar de la prefectură, detașat pe lîngă brigada de moravuri.

Dar cînd Titu află că Maud se supusese cu stoicism instrumentelor chirurgului ca să-și poată vinde amorul în continuare, fără ca o maternitate inoportună să poată deteriora, vreodată, marfa delicată, simți o durere ca și cînd operația, în loc să extirpeze ovarele lui Maud, i-ar fi extras însăși inima lui.

Recentele sale studii de fiziologie îi lăsaseră cîteva amintiri. Timp de doi ani. Titu frecventase o clinică ginecologică și urmărise, cu durere, soarta unor femei, care, silite de motive patologice să se opereze la sursele vieții, la nucleul feminității, nu mai fuseseră femei.

Și știa ce însemnătate esențială au în toată economia fiziologică a femeii acele glande, cu secreție internă, pe care delicventul acela i le extrăsese ca să-i fure cîteva hîrtii de o mie.

Își aducea aminte de unele femei tinere care, plecînd din clinică, pierduseră, unul cîte unul, semnele feminității, din glas, din surîs, din grație. În glasul lor apărea ceva răgu-

șit; în privirea lor, ceva sever iar ceva asexual, ceva hermafroditic, ceva bătrînesc apărea pe fața lor, care se acoperea cu peri, în timp ce trupul se apropia de obezitate.

Titu prevăzu toate acestea pentru Maud.

„Sărmana, sărmana Maud !" — îi spuse el, cu lacrimi în glas.

Și deoarece Maud nu înțelegea, și el n-avea curajul să-i explice treibila dramă glandulară, nu putu decît să cadă în genunchi, ca în romanele-foileton, strigînd cu disperare:

— Maud ! Ce-ai făcut, ce-ai făcut, Maud ?

Maud îl rugă să-și șteargă lacrimile și să plece, căci trebuia să sosească acel înalt funcționar care, de cînd ea își făcuse mica operație, o vizita mai des.

Dar, înainte de a se despărți de Titu, îl întrebă:

— De ce ai plîns ?

Și el răspunse:

— Mă prefăceam.

— Dar aveai ochii plini de lacrimi !

Și Titu:

— Noi, pasionalii, cînd ne prefacem că plîngem, plîngem serios.

N-avea curajul să-i dezvăluie îngrozitorul adevăr.

Chirurgul tînăr dar valoros fu propus pentru „Legiunea de onoare".

Cîteva zile, Titu umblă ca un nebun, colindînd Parisul; amintindu-și, din cînd în cînd, că e redactor la un mare ziar, făcu și cîteva vizite rapide la redacție, spre a vedea dacă aveau nevoie de el.

Moleșit ca un cadavru în stare de putrefacție care totuși ar mai fi putut umbla, se tîrî pînă în sala cronicarilor.

Era palid ca și cînd fața sa ar fi fost macerată în amoniac curat.

În sala cronicarilor, întîlni pe acel om care nu se știe cine e și care îi ieși în cale cu dreapta întinsă și cu un surîs cordial pe față.

Omul care nu se știe cine e, e un personaj care circulă în toate redacțiile ziarelor; nimeni n-ar putea să spună ce face, nici pentru ce e tolerat, dar toți, de la portar și pînă la director, îl salută cu deosebite grade de respect. Nu e redactor, nu e salariat, nu are vreo însărcinare specială; și totuși, se așează la orice birou, întrebuințează telefonul, ține pălăria în cap, citește ziarele, întrebuințează hîrtia cu en-tête și dă ordine servitorilor.

Omul care nu se știe cine e îi spuse îndată:

— Tu duci o viață prea neregulată, dragă Arnaudi ! Nu-i așa, Nocera ?

NOCERA: — O să te ruinezi cu acele două femei, dragă Titu, ascultă-mă pe mine.

REDACTORUL ȘEF: — Ar trebui să te însori.

TITU: — Altă treabă n-am ?

REDACTORUL ȘEF: — O soție care să știe să găsească, din cînd în cînd, cuvintele oportune, să te consoleze de necazurile pe care ți le pricinuiesc amantele.

NOCERA: — Dacă vrei, putem să te ajutăm noi să o găsești.

TITU: — În fond, aveți dreptate. Ar trebui să mă adăpostesc în căsnicie ca într-o castrare.

OMUL CARE NU SE ȘTIE CINE E: — Trebuie să te însori ca să schimbi genul plictiselii.

REDACTORUL ȘEF: — Ar trebui să te însori cu o văduvă. După mine, văduva e femeia ideală. Dar nu văduva ta armeancă, ci o văduvioară care și-a potolit primele pofte. Dacă te interesează, am una la îndemînă.

TITU: — Nu e ușor să ghicești gusturile mele. Eu, dacă ar trebui să mă însor, aș vrea o nevastă cu o inteligență prostească, cu o domesticibilitate liniștită ca a focelor; întrucît privește fizicul ...

NOCERA: — Grasă sau slabă ?

TITU: — Nici așa, nici așa, potrivită !

REDACTORUL ȘEF: — Cunosc o văduvioară foarte nostimă și foarte bogată. Încă ce văduvă ! O femeie de ocazie, o femeie de mîna a doua. Dar e ca și proaspătă. A rămas văduvă după șase luni de întrebuințare. De altfel, eu cred că, în privința femeilor, trebuie să faci ceea ce făcea Brummel cu hainele sale; cînd erau noi, punea pe un servitor să le poarte, două sau trei zile.

De altfel, aceasta e foarte virtuoasă, și atît de econoamă încît, la sfîrșitul anului de doliu, a pus rochiile negre în naftalină, spunînd: vor servi și la al doilea bărbat.

NOCERA: — Eu te-aș sfătui să te căsătorești cu o prostituată. Nu o prostituată de stradă, să ne înțelegem ! Spun una din acelea care iau cel puțin două mii de lei de consultație. Faptele au demonstrat că devin, mereu, soții model. Dacă te însori cu o domnișoară de bună condiție, care îți aduce zestre cîteva titluri de rentă și o bucată de

membrană care nu e încă sfîrșită în întregime, o să se creadă îndreptățită să te ție sub papuc toată viața. Dacă, dimpotrivă, te însori cu o prostituată, ea o să-ți aducă zestre un apartament mobilat, prevăzut cu toate perfecționările indicate de o întrebuințare îndelungată. O să aibă o colecție bogată de bijuterii și o doză bună de bani economisiți cu înțelepciune.

REDACTORUL ȘEF: — Prostituatele nu economisesc.

NOCERA: — Asta s-o crezi tu: sînt econoame, chiar zgîrcite. Te fac să arunci o mie de franci pe un lucru inutil, pe un buchet de flori; dar dacă ele, prostituatele, primesc o scrisoare cu marca neștampilată, o dezlipesc cu delicatețe și o întrebuințează la prima ocazie.

TITU: — Asta o fac și femeile cinstite. Doi franci, cînd trebuie să-i cheltuiască o femeie, sunt doi franci, dar o mie de franci pe care îi cheltuiește bărbatul care le întovărășește valorează, în ochii ei, mai puțin decît un bilet de tramvai. La femei, am observat totdeauna cele mai grave cazuri de zgîrcenie.

Și mai departe ?

NOCERA: — Prostituata cu care te vei însura, va avea, deci, bani, pe care tu nu vei fi obligat să-i împarți, din demnitate, săracilor parohiei. Poate că, pentru o clipă, vei fi tentat să faci gestul acesta; dar, cînd vei fi gata să bagi mîna în buzunar, ispita se va evapora; banii murdăresc mîinile numai cînd sînt în cantitate mică, și le spală cînd cantitatea e mare; din fericire, pe bancnote nu sînt alte semnături decît ale guvernatorului și casierului central, deoarece cine plătește o femeie nu se iscălește și el. Deci, demnitatea ta e salvată. Avînd în vedere că și ea și-a agonisit banii cu oarecare oboseală plăcută, va înțelege că și banii pe care îi cîștigi tu sînt demni de oarecare menajamente; lucru pe care nu-l va înțelege niciodată o domnișoară de familie.

Apoi, nevasta ta, dacă te însori cu aceea pe care ți-o recomand eu, a cunoscut toate plăcerile efemere ale luxului și și-a satisfăcut cele mai nebunești capricii; nu va mai fi tentată de vila de pe lacul Genevei, de un iaht la Nisa sau de un automobil cu caroserie dublă. Va avea o delicioasă nostalgie de simplitate cincinatescă. În loc de a-ți mărturisi, în fiecare zi: „Știi, dragă, ce-ar trebui să-mi cumperi ?", te va sfătui: „Să nu faci cheltuieli de prisos, scumpule".

Atît domnișoara de familie bună, cît și curtezana, îți vor pune coarne, cu siguranță.

Dar există o diferență în felul de a-ți pune coarnele; domnișoara te va înșela într-o formă zgomotoasă, pirotehnică, atrăgînd atenția tuturor asupra nefericirii tale.

Fiind lipsită de practică, va avea iluzia că imbecilul acela de amant (pentru că se va îndrăgosti neapărat de un imbecil) e un om superior. Și dacă acesta îi va spune că tu ești un prostănac oarecare, ea o să-l creadă pe cuvînt și-l va ajuta să te facă ridicul față de prietenii comuni.

Prostituata, însă, te va înșela cu eleganță, cu metodă, cu economie, cu stil, cu tact, cu cinste. Va ști să facă un bilanț precis și imparțial între meritele tale și ale lui, deoarece ea cunoaște *bărbații*, în timp ce soția recrutată dintre virginele domnișoare de familie nu cunoaște decît doi bărbați: pe tine și pe celălalt.

Domnișoara care te încornorează va rîde de situația în care te pune, deoarece i se va părea o situație curioasă, excepțională, extraordinară.

Prostituata nu va rîde, știind că aceasta e foarte natural, normal, obișnuit.

Domnișoara va pretinde să-l ajuți pe amantul ei; să-i împrumuți bani pe care n-ai să-i mai vezi, să-l susții în toate împrejurările grele.

Prostituata nu te va obliga la aceasta, fiind obișnuită să primească bani de la bărbați, și nicidecum să le dea.

Soția ta nu va fi primită în societatea bună: prin urmare nu vei avea obligația dezgustătoare de a face cunoștințe și de a primi vizite, pentru ca, înapoindu-le, să te murdărești în locuințele persoanelor cumsecade.

Vei pofti la tine acasă numai persoane simpatice și fără prejudecăți, ca noi, și care nu-și vor împăna conversația cu îmbufnare și politețe, deoarece nu e nevoie să-ți îmbraci cuvintele cu chiloți impermeabili cînd stai de vorbă cu o exprostituată; în același timp, nu-și vor permite vulgarități, deoarece, la urma urmelor, prostituata aceea e nevasta ta.

Femeia aceea nu se va refuza niciodată dorințelor tale.

TITU: — Nici o femeie nu se refuză, mai ales cînd îți e soție.

OMUL CARE NU SE ȘTIE CINE ESTE: — Așa crezi tu; dar exsită și soții care au curajul să spună bărbatului: nu, dragă, astăzi, nu.

NOCERA: — Nu ne va refuza spunînd că e obosită, fiindcă i-ai putea răspunde: Cum așa ? Tu care primeai douăzeci, treizeci de bărbați pe zi.

Dacă, apoi, ar fi apucată de dorinți în momentul precis în care ai fi obosit, ai putea să-i răspunzi: — Dar nu ești încă sătulă după lunga și agitata ta carieră ?

Vei putea avea oricîte amante vei voi. Și dacă ea ar da semn de gelozie, îi vei astupa gura spunîndu-i primul nume bărbătesc de botez care îți va trăsni prin minte.

Domnișoara de familie nu-și va da niciodată osteneala să-și ascundă plictiseala sau nervii, și te va face să te convingi *de visu* de indiferența și dezgustul său de a se da ție.

Prostituata, obișnuită să se dea mereu cu prefăcătoria surîsului și plăcerii, va proceda cu tine cum proceda cu cel mai bun client, și-ți va da iluzia completă a nerăbdării dorinței și plăcerii, chiar dacă în ziua aceea i-ar fi murit mama și tatăl de friguri palustre.

Va ști să-și păstreze frumusețea pînă la vîrstă înaintată, deoarece frumusețea fiind condiția esențială a meseriei sale, ea va cunoaște, desigur, toate secretele ei.

S-ar putea ca într-o bună zi să i se întîmple un fenomen comun la artiștii retrași de pe scenă; și anume, să simtă nostalgia scenei sau, cel puțin, al unor reprezentații extraordinare. Ei bine, nimeni n-o să se mire, nimeni n-o să te disprețuiască. În fond, e vechea sa meserie.

În noaptea nunții vei avea, poate, o impresie curioasă. Nu vei avea impresia de a fi în pat cu o mireasă, ci cu o femeie care te-a oprit pe stradă. Și asta nu ți se pare delicios ? Nu vei avea plictiseala luptei împotriva lacătelor de siguranță ale unei fecioare. Confort care nu trebuie disprețuit ! Dar, dacă tu ai fi atît de prost încît să-ți dorești o nevastă fecioară, crede-mă, dragul meu, că vei găsi și asta la o prostituată, deoarece numai prostituatele, și nu fecioarele, știu, cînd vor, să-ți dea iluzia completă a virginității.

TITU: — Ai dreptate, scumpul meu.

NOCERA: — Primul lucru pe care trebuie să-l faci este să te desparți de cele două femei. Să nu le mai vezi deloc

TITU: — Nu le voi mai vedea deloc.
— Juri ?
— Jur.
Telefonul zbîrnîie.
— Domnul Titu Arnaudi.
Titu se duse la telefon și spuse:
— Da, scumpo, eu sînt. La tine acasă ? Peste o jumătate de oră ? Și mai curînd.
— Cine era ? — Întrebă Nocera.
— Armeanca, — răspunse Titu.
Și ieși.

IX

Întîrzie puțin la întîlnire, deoarece văzu pe scara metroului pe chelnerul acela cu care fusese coleg de liceu, cel ce învăța datele istorice ca numerele de telefon (pacea de la Campoformio: șaptresprezece nouă șapte) și care îl călăuzise prin cafenelele din Montmartre cînd întreprinsese anchetele asupra cocainei.

— Mă întorc în Italia, — spuse prietenul, întinzîndu-i mîinile înarmate cu geamantane. M-am săturat de Paris, m-am săturat de serviciu, m-am săturat să cîștig parale, franc cu franc. M-am săturat de femeile care mă înconjoară și mă asfixiază. Dacă aș mai rămîne cîteva zile, m-aș arunca în Sena, și Sena e un rîu compus, pe jumătate, din apa bideurilor prostituatelor oficiale sau clandestine.

— Te duci în Italia să găsești un riu mai curat ? Se prea poate să găsești unul, deoarece, în Italia, femeile se spală mai puțin.

— Mă duc să mă călugăresc. Lîngă Torino e o mănăstire unde primesc pe oricine. Este un fel de *„Legiune străină"* mistică.

— Dar tu știi să faci pe călugărul ?

— Nu cred să fie o meserie grea.

— Și ai credință ?

— Nu.

— Simți vreo vocație ?

— Nu.

— Atunci ?

— Mănăstirea are o grădiniță, celulele sînt bine luminate și bine aerisite, prescripțiile nu sînt grele, dieta e igienică, biblioteca bogată, nu ieși niciodată, nici măcar spre a însoți pe cei decedați, căci cimitirul e în curte.

Titu îl privi perplex. Apoi îi zise:

— Tu trebuie să fi avut vreo dragoste nefericită. Amanta ta te înșela cu bărbatul ei ?

Aspirantul-călugăr ridică brațele cu un gest disperat și spuse, plecînd ochii:

— Se prea poate. Îți voi trimite amănunte. Adio.

Și se repezi în beznă, coborînd scările metroului.

Caseta de cositor și catifea, complicată mostră de artă caucaziană, constituia trecutul lui Kalantan și era plină cu monezi de aur. Părea o fabuloasă comoară ascunsă în temeliile orașelor dispărute. Cînd Kalantan îi răspunse: *e plină cu bani de aur*, Titu rise, crezînd că glumește, și spuse:

— Copilării ! Astfel de lucruri nu se întîmplă decît în romanele fantastice și în filmele nemțești, de aventuri.

Atunci Kalantan îi povesti:

— Bărbatul meu era foarte bogat. Stăpînea nenumărate terenuri petrolifere și cele mai renumite pescării din toată Persia.

— Știu.

— Și se născuse cu o înspăimîntătoare plictiseală de viață. S-ar fi spus că deschisese ochii, avînd deja toată experiența seculară acum uitată de strămoșii săi asiatici. Nimic nu-l mai ispitea, nimic nu-l mai distra. Nepăsător față de cămin și familie, atîrnase în dormitorul său tarife asemănătoare acelora care se văd în camerele de hotel, indicînd prețul spălatului rufelor, al dejunului servit în cameră și cu indicația ca pasagerii care pleacă după-amiază să libereze camera înainte de ora șase.

Visul său era să călătorească, dar călătorea foarte puțin. Era un fel de paralitic însetat de depărtări. Cele mai lungi călătorii ale sale erau Paris-Berlin, Paris-Londra, Paris-Bruxelles. După o lună se întorcea acasă.

Îi plăceau cocotele. Cred că cele mai celebre prostituate au trecut toate prin mîna sa.

Dar ar fi vrut să le aibă mereu la îndemînă, pe toate laolaltă, într-o casă portativă, ca o caravană de țigani cu dusă după criteriile unui *maître d'hôtel* parizian.

Eu îi plăceam la intervale lungi. În primele timpuri a căsniciei noastre mă iubea foarte mult, deși aveam un defect acela de a-i fi soție.

Ca să-și creeze iluzia că nu eram nevasta lui, mă plăte De fiecare dată cînd îl primeam în patul meu, arunca i

caseta de cositor și catifea cîteva monezi de aur. Spunea că astfel înnobila funcția soției, ridicînd-o la demnitatea de curtezană.

— Și n-a încercat nimeni să spargă cufărul acela ?

— Am servitori credincioși și nimeni nu bănuiește că e plin cu aur.

— Desigur, cuprinde peste o sută de mii de franci.

— Cum ? Vrei să spui, poate, o jumătate de milion.

Titu se apropie de el și încercă să-l ridice: sforțarea îi încordă vinele frunții și gîtului.

— Sărăcuțul de el ! — spuse Kalantan, făcîndu-l să se așeze pe dormeză, alături de ea ; și, sărutîndu-i fața, începu să-i dezmierde mîinile.

— Vezi, Kalantan, cufărul acela constituie trecutul tău care mă îndurerează nesfîrșit de mult, fiindcă sînt gelos. Aș vrea să te fi avut eu, cel dintîi. Fiecare dintre monezile acelea e simbolul vibrațiilor, plăcerilor, pe care le-ai dat altuia.

— Dar ce importanță are aceasta ? — se miră Kalantan, sărutîndu-l pe ochii deveniți, deodată, răutăcioși. — Adevăratul meu stăpîn ești tu. Soțul meu n-a fost decît un uzufructuar. Amanții mei ? Nici nu-mi mai aduc aminte de ei, fiindcă niciodată n-am vibrat cum am vibrat în brațele tale. De altfel, trecutul a trecut și nu ne mai aparține !

Titu își trase mîinile din mîinile femeii.

Trecutul nu ne aparține.

Aceeași frază ca și Maud. Aceste două femei venite, una din valea Padului, cealaltă din văile Caucazului, aceste două femei, produse a două civilizații diferite, întrebuințau aceleași cuvinte spre a-l consola.

Ah, avea dreptate prietenul chelner care striga:

— Sînt plictisit de femei, sînt sătul de ele !

Și acum, Titu ura pe armeanca milionară căreia, în fond, îi suridea ideea de a fi tratată ca o prostituată.

Mai mult sau mai puțin, toate femeile simt o vagă nostalgie a bordelului !

În ziua aceea, Titu nu putu să fie drăguț cu armeanca.

— Voi veni mîine, — se scuză el. — Dar astăzi, nu. Azi sînt trist. Lasă-mă să plec.

Și se duse la Maud.

Dar, dacă săptămîna precedentă ar fi putut să uite în brațele Kalantanei trădările lui Maud, sau în patul lui Maud,

trecutul Kalantanei, acum, îndoita sa dragoste îl strivea ca între două puteri regale și protivnice.

Acum cunoștea tot trecutul Kalantanei: pseudo-vînzarea amorului unui soț pervers; orgiile albe în salonul pinguinilor; frigurile dezlănțuite de stupefiante, extazurile provocate de excitantele insinuante; posedarea în cosciug, primitiva nostalgie a bordelului, urmată de nostalgia purității, care nu era decît o scîrbă cauzată de o senzualitate excesivă și aberată; scîrbă de natură cerebrală, pe care morfina o transformase într-un delir cast.

Cunoștea tot trecutul și prezentul lui Maud.

Știa cum și cui se dăduse prima dată; știa cui se vînduse în Italia și în Franța; o văzuse în pat cu negrul cu pielea de pachiderm unsă cu briantină; văzuse pe funcționarul de la prefectură coborînd din ascensor cu ochii umflați de libidine; știa că tînărul chirurg o operase la izvoarele vieții și amorului, anticipînd menopauza și scurtîndu-i tinerețea. Cunoștea hotelurile discrete și garsonierele unde se închiria Maud: fiecare *arondisement* al Parisului adăpostea pe un client al lui Maud.

Maud și Kalantan erau două ființe deosebite, aparținînd unor civilizații diferite, dar se întîlneau în neînțelegerea chinuitoarei sale gelozii. Amîndouă, cu accente oarecum diferite, dar cu aceeași inconștiență în privire, îi spuseseră:

Trecutul nu ne aparține.

Maud și Kalantan, femei lipsite de asemănare între ele! Și totuși, le iubea pe amîndouă cu aceeași nebunie, pentru că amîndouă îl înlănțuiau, una cu gelozia prezentului, cealaltă cu gelozia trecutului.

Pielea lui Maud exala parfumul de thym al munților verzi.

Kalantan avea, în piele, gustul sării.

Erau tinere amîndouă; și, totuși amîndouă aveau ceva bătrînesc.

Maud, nesăturată de senzualitate, căuta, în dragoste, forme neucunoscute, excitări curioase, vicii acute.

Kalantan, scîrbită de extravaganțe, căuta în dragostea lui Titu ceva curat, ceva simplu, ceva primitiv.

Două feluri de bătrînețe la acele două femei tinere. Una străbătuse formele complicate ale viciului spre a căuta, în fine, simplitatea îmbrățișărilor fără prefăcătorii; cealaltă parcursese treptele dragostei curate și urca mereu, căutînd viciul.

Două căi opuse, parcurse cu aceeași dorință, semn a două personalități diferite, dar deopotrivă de dinamice.

Titu era nehotărît între aceste două femei, între aceste două pasiuni.

După cum inventatorul tocurilor de cauciuc a acumulat milioane, și fabricantul broscuțelor melodice de tinichea și-a asigurat o viață liniștită și independentă, tot astfel Titu, prin extravaganțele sale ziaristice, cîștigă o situație stabilă la ziar. Îi sporiră leafa, interzicîndu-i însă să scrie un singur cuvînt.

— Ai fi în stare să anunți că Papa s-a circumcis spre a se însura cu Ida Rubinstein ! — îi spuse directorul. — Dacă vrei să rămînem prieteni, încasează-ți leafa, vino la ziar, joacă mereu caramboale la biliardul meu, servește-te de țigările și dactilografele mele, frecventează barul, fă scrimă cu floretele mele, dar să nu cumva să scrii un rînd, chiar dacă ți-aș porunci eu !

Titu nu avea decît alt deranj decît acela de a se duce o dată pe lună la administrație, să semneze o chitanță, să primească un plic cu bilete de bancă.

Își petrecea timpul în plimbări singuratice prin cartierele excentrice ale Parisului ; petrecea, uneori, două și chiar trei zile în casa Kalantanei, unde pregătiseră o cameră pentru *domnul :* apoi părăsea pe Kalantan o săptămînă, în care timp se alătura lui Maud în întregime ; alteori lăsa să se scurgă două sau trei zile fără să vadă pe Maud și pe Kalantan. Și se ducea în cafenelele semiclandestine din Muntmartre și Montparnasse, în mediile acelea echivoce de profesori de biliard și de pocher, de maeștri în arta mută, de promotori de aventuri de dragoste cu prețuri populare, de agenți de siguranță de proxeneți serviabili, de midinete înfometate hrănite cu sandvișuri de sardele și cu cornuri muiate în cafea.

Negustorul șchiop îi vîndu șase tuburi cu excelentă cocaină de Mannheim. Și el hoinări prin tot Parisul, cu tuburile în buzunar, precum dorm copiii cu jucăriile sub pernă. Căută străzile cele mai pustii din Villette și Belleville ; cu pereții tapisați cu afișe teatrale sinistre : „Fiica bastardului", „Secretul călăului." „Răzbunarea spînzuratului". Se plimbă pe aleele din cimitirul Père Lachaise, curat, îngrijit, ordonat ca o lădiță cu esențioane. Se duse la abatoare, unde văzu cum intrau mieii blînzi și viteii îndărătnici.

„Dar, cel puțin, nimeni nu le vorbește de patrie !" — cugetă el.

Un biet cîine, mort de oboseală și de sete, alerga în urma unei căruțe care, judecînd după praful ce-o acoperea, trebuia să vie de departe. Țăranul care o mîna ar fi putut să-l urce în căruță, în loc să-l facă să sufere în halul acela !

„Dar țăranii, — cugetă Titu — aparțin unei rase inferioare; sînt mai răi decît negrii; faptele lor sînt minate de cel mai putred egoism, de cea mai inutilă cruzime și de ignoranța cea mai încăpățînată. Eu aș fi fericit dacă grindina ar distruge recoltele în toți anii, dacă filoxera ar nimici viile și dacă ar bîntui bolile printre vitele lor.

Ar fi o pedeapsă potrivită cu răutatea lor."

O lungă coloană de fetițe îmbrăcate în alb se înșiră, ciripind, spre Parc des Buttes Chaumont. Ele îi dădură o emoție aproape lichidă. Începu să le urmărească. În fiecare dintre ele, el vedea deja ceva definitiv; mutre de subrete de operetă; vesele priviri de viitoare perturbatoare de sisteme nervoase; fețe plinuțe de mame de familie care, între o naștere și alta, vor ști să placă unui domn serios. Toate albe, toate îmbrăcate în același fel, aproape identice în proporții; și, totuși, în ele dormitează deja embrionul curtezanei, artistici, femeii comune, femeii superioare. Poartă în ele mici ouășoare din care se vor naște, poate, oameni mari sau mari delicvenți; poartă în ele celulele unui cancer sau bacilii tuberculozei ... Vreuna dintre ele va deveni o altă Maud, o altă Kalantan, spre a dezlănțui disperarea vreunui micuț Titu Arnaudi care, în clipa aceasta, își va fi vîrînd degetele în nas, în cine știe ce colț al lumii !

Plimbarea aceea în zig-zag îi dădea mulțumirea apatică a vagabonzilor. Și viața de vagabond își are farmecul ei; să nu fii sclavul orei, ocupației, întîlnirilor; să nu umbli după direcții prestabilite. Să-ți petreci timpul între o audiență la Curtea de Casație și o lecție la Universitate, pe o bancă de grădină publică sau la parapetul unui rîu; să intervii la licitațiile publice, să te oprești să privești la căruțele prea grele care nu izbutesc să scape de pe șinele tramvaiului; să vizitezi cadavrele de la morgă, să vezi plecarea melancolicelor trenuri de seară, să stai de vorbă cu zidarii, să asculți reclamele zgomotoase ale vînzătorilor ambulanți, să răsfoiești cărțile la anticarii de pe cheiuri, să aștepți pe catifelele verzi ale muzeelor, să arunci bucăți de pîine ursilor răbdători și șmecheri, și acelor copii enormi care sînt elefanții de la Jardin des Plantes.

Citeodată îi apărea imaginea lui Maud, proiectată pe pereții clădirilor sau pe ecranul alb al trotuarului. Atunci, ca să scape de vedenie, intra într-o cofetărie.

„Cînd văd pe o cucoană bătrînă mîncînd prăjituri, mi se par prăpădite degeaba".

Totul îl irita. Dar, sub un anumit aspect, trăia într-un fel de bunăstare care se infiltrase în el, de cîtva timp, fără ca el să fi băgat de seamă. Cocaina, care în primul timp al otrăvirii îi produsese o neliniște senzuală, o exaltare erotică aproape de nesăturat (două amante nu erau suficiente spre a-l sătura), începuse să micșoreze flacăra senzualității sale. Zilele treceau fără ca el să dorească să vadă picioarele fine ale lui Maud, să aspire parfumul părului Kalantanei. Dacă, uneori, mintea se întorcea pe tackhta catifelată, pe covoarele căreia frumoasa armeancă se încolăcea cu voluptate; dacă memoria îl călăuzea spre Maud, femeie însetată de viciu și de noutate, Titu le considera ca ființe departe de viața sa, avînd senzația că el era un supraviețuitor.

Senzualitatea sa era o flacără pe punctul de a se stinge. Dar, din cînd în cînd, un suflu de gelozie întețea acțiunea flăcării.

Și-o închipuia pe Maud în brațele altuia, într-o casă pierdută prin cine știe care dintre cele douăzeci de arondismente. Și gelozia subită trezea subit dorințele sale.

Și atunci se întorcea acasă s-o caute pe Maud, și o găsea (cînd o găsea), dispusă mereu să se dea, cu tot trupul agitat de vibrații, cu buzele umede arse de frigurile dorinței.

— Cocaina! — îi spunea Titu în clipele de pierzanie. — Cocaina! Tu nu ești Maud, tu ești Cocaina, otrava mea necesară. Eu fug de tine, jurînd că nu te voi mai vedea, dar apoi mă reîntorc fatal la a tine, fiindcă îmi ești necesară ca o otravă care mă mîntuie și mă omoară.

Eu fug, fiindcă simt în pielea ta urmele bărbaților care te-au avut.

Le simt, le văd, cum se văd urmele degetelor pe petalele florilor delicate...

Eu fug de tine pentru că nu ești toată numai a mea; pentru că mă exasperează această împărțire cu alții. Uneori îmi inspiri scîrbă, și totuși mă întorc la tine, singura femeie care îmi place, singura femeie pe care o pot iubi cu adevărat.

Și ea, așezată pe patul desfăcut, asculta cu un surîs senin și aproape absent, cuvintele fierbinți cu care Titu încerca să-i ardă mîinile.

Şi mîinile ei fiind ocupate, fiindcă Titu le mîngîia cu buzele, ea, distrată, se amuza apucînd de pe parchet, cu degetele picioarelor, pieptenele de baga.

Cocaina avea picioarele prensibile ca maimuţele, anamiţii şi douăzeci la sută din criminali.

Gelozia e sentimentul prin care un bărbat, după ce a fost primit o dată în patul unei femei, se crede în drept să se întoarcă acolo numai el.

Nici un bărbat nu vrea să admită că asta e o absurditate egoistă.

Dimpotrivă, orice femeie are îndată o intuiţie clară şi imediată a acestei absurdităţi. Şi i se pare atît de caraghioasă, încît vede inutilitatea oricărei demonstrări...

O femeie inteligentă îl lasă pe bărbat să se tăvălească în gelozia sa, deoarece ştie, din instinct, că nimic nu-l poate însănătoşi de boala aceasta.

Totuşi, într-o zi, Cocaina îi explică lui Titu:

— Eu nu sînt bogată; ca dansatoare, nu fac prea multe parale; nu ştiu să încep un comerţ sau să creez o industrie. Vezi bine că trebuie să primesc banii care mi se oferă şi condiţiile care mi se impun.

Şi Titu, faţă de mărturisirea aceasta, simplă şi explicită, începu să plîngă ca o umbrelă udă şi închisă.

Ca să-l consoleze, în alte împrejurări, ea l-ar fi poftit să se dezbrace şi să se culce, dar fiindcă tocmai erau culcaţi, îi propuse:

— Îmbracă-te şi să ieşim.

Jumătate de oră mai tîrziu, erau la Gara Invalizilor, de unde pleacă trenul spre Versailles.

Parisul începea să apese inima lui Titu în mod insuportabil. I se părea că pe fiecare stradă o văzuse trecînd în maşină cu un alt bărbat, ducîndu-se cine ştie unde; fiecare restaurant oferise o masă rezervată sau o cameră izolată lui Maud şi altuia! Camera de la Hotel Napoleon primise, desigur, cine ştie cîţi clienţi aduşi de ea. Pînă şi în cabina ei de la Petit Casino acordase probe semigratuite de dragoste.

De cîtva timp, Titu se lăsase cucerit de mania de a căuta decoruri noi pentru dragostea lor, locuri în care ea să nu fi fost niciodată cu altul; să caute noi plăceri prin atitudini pe care ea să nu le fi experimentat încă niciodată, cu altul. Voia să aibă de la femeia aceasta ceva pe care ea să nu-l fi dăruit niciodată; altuia; chiar şi un lucru neînsemnat; un cuvînt pe care să nu-l fi auzit încă nimeni, o cămăşă pe

care s-o vadă el, primul; un restaurant în care ea să nu fi intrat niciodată.

Într-o zi, o urcă într-o cabină a acelei roți imense, care acum e demontată, și care se vedea din toate colțurile Parisului; și cînd ajunseseră la înălțimea cea mai amețitoare, o posedase pe bancă.

„Cel puțin, — se bucura Titu în el însuși, — n-a avut-o nimeni aci!"

Dar, în timpul coborîrii, ea îi spuse cu o candoare copilărească:

— Cînd am venit data trecută, mi se părea că se mișca mai încet.

Titu izbuti să descopere un birt compus din patru sau cinci chioșcuri și frecventat de pictorași, studenți și comisionari, și conduse pe Maud acolo, ca să-i dea un fond, ca să nu evoce fantomele atît de temute.

Cînd ajunseră însă pe prag, ea privi în jurul ei:

— Să nu mergem în partea aceea, Titu. Acolo e bucătăria, și pe stradă e un salcîm care te amețește cu parfumul său.

Dar unde nu fusese încă femeia asta? Unde nu o conduseseră, încă?

Și cînd ajunseră la Versailles, printre grădinile strălucind de nuanțele aurii ale toamnei, în acea splendoare melancolică și veselă, cîntată de Musset și de Verlaine, simpla, ingenua, copilăroasa Cocaina, care, în fond era mereu Maud, care, în fond, era tot Magdalena, îi mărturisi:

— Vezi? Sub liliacul acela mi-au descoperit, acum două sau trei luni, primul fir alb.

De atunci, Titu nu mai încercă experiența. Odată ar mai fi putut să alerge la Kalantan să ucidă gelozia pe catifelata, ospitaliera *tackhta* asiatică; dar, acum, nu mai putea. Nu din pricina absențelor și vagabondajelor: ci, pentru că, acum, Cocaina îi era necesară ca să nu înnebunească.

— Dacă tu ai cîștiga o mie de franci în fiecare seară — o întrebă el, întorcîndu-se la Paris — o mie de franci pe seară, cu dansurile tale, te-ai hotărî să concediezi pe toți acei bărbați care...

— Care mă plătesc? Desigur că da? Și n-aș mai fi a nimănui. Aș fi numai a ta! Dar crezi că ar fi posibil? E un vis! Nu vezi, Titule, că eu dansez ca o mașină de călcat?

Titu răspunse:

— Am un plan minunat; vei vedea!

Deoarece directorul ziarului plecase în provincie, în campanie electorală, și redactorul șef trebuia să-și facă o operație neînsemnată, nimeni nu putu să împiedice pe Titu să strecoare în tipografie un manuscris amplu, care apăru în pagina a doua, cu un titlu enorm.

În seara aceea, la Alhambra făcea o încasare de cinci mii de franci, și Maud, *marea frumusețe italiană*, dansatoarea în frac, era salutată, la apariția ei, ca femeia pe care unul dintre cele mai serioase ziare ale capitalei o numea ființa electrizantă, Terpsiphora reînviată. După acel lung articol, Maud se ridica, cu picioarele, pînă la cele mai vertiginoase atitudini filosofice, făcîndu-l, pe spectator, să se năruiască în prăpăstiile absolutului. Metafizica dansurilor sale era întruchiparea eternului și infinitului.

La sfîrșitul dansurilor, publicul, deziluzionat, nu protestă. Obișnuit cu reclama zgomotoasă, se mulțumi să comenteze:

— Ce tupeu!

Cei mai prost crescuți spuseră:

— Ce schimonosită!

Dar, toți, rîseră.

Rîseră și impresarii, rîseră și celelalte ziare ale Capitalei, rîse pînă și Maud.

O singură persoană nu rîse: directorul lui Titu, care, întorcîndu-se la Paris în ziua următoare, trimise imediat după Titu, autorul articolului.

Acesta era în anticamera biroului directorului, cînd un triplu zbîrnîit al soneriei îl trezi brusc. Nu trebuia să fii filosof în materie de muzică spre a înțelege furia dezlănțuită în acele trei sunete.

Intrînd în birou, văzu o pereche de mustăți maiestoase aplecate pe un birou măreț.

Directorul era abătut. Vorbi calm, măsurat, ca un om care a consumat toată durerea conținută în creier. Ca să aveți o idee de starea sa sufletească, gîndiți-vă la un tată a cărui fiică unică a fugit cu un saltimbanc, a făcut un copil, l-a strangulat, a fost la ocnă, a ieșit, și s-a întors la casa părintească după șase luni de viața interlopă. Și cînd ea se întoarce, tatăl poate să-i vorbească liniștit, aproape dulce.

Astfel vorbi, cu lacrimile în ochelari, nenorocitul director.

— Mi-ai ruinat ziarul, — gemu el în surdină. — M-ai făcut de rîs în fața presei pariziene.

Titu, în picioare, ținea ochii plecați și mîinile încrucișate pe pintece ca o fată sedusă, în fața bătrînului tată.

— Lovitura a fost prea tare — continuă directorul, exprimîndu-se în italienește spre a părea și mai tandru. — Durerea mea e prea crudă ca să mai pot acuza sau blestema. Te iert. Dar să nu-mi mai ieși niciodată în cale, nici viu, nici mort. Dă-mi mîna, dacă vrei. Dacă vrei, îți dau voie și să mă îmbrățișezi. Aici am două bilete de fotoliu pentru Opera Comică. Ți le ofer din toată inima. Mai mult nu pot să fac.

Și recăzu, leșinat, pe fotoliu...

Cînd își reveni, Titu Arnaudi nu mai era acolo.

Era pe drumuri.

X

Titu nu mai rîsese de mult.

Catastrofa aceea îl făcu să rîdă. Pierduse slujba. Îi lipsea puterea necesară să caute alta, și banii care-i mai rămăseseră îi ajungeau, cel mult, pentru o săptămînă.

Ca să realizeze mari economii, cumpără de la un atelier din strada Saint Honoré două urne cinerare sferice și iridescente ca bulele de săpun și un potir de argint rămas de la vreo sihăstrie de munte distrusă sau pîngărită, asupra căruia timpul și fumul de tămîie îndepliniseră o inteligentă acțiune de oxidare. Potirul era împodobit cu un soare poleit, în mijlocul căruia străluceau inițiale sfinte și icoana unui sfînt.

Ajungînd în camera sa de la Hotel Napoleon, scoase icoana și o înlocui cu o fotografie a Cocainei, în întregime goală.

Deschise un sertar și scoase o sticluță de «Avatar», parfumul Cocainei.

Puterea evocatoare a parfumurilor întrece chiar și puterea evocatoare a muzicii.

Puse în sticluță un vaporizator și inundă cu parfum aerul camerei, ca să ofere un sacrificiu păgîn, demn de acest idol.

Cocaina intră pe neașteptate în timp ce el, nemișcat, contempla cu venerație liniile nudului ei; ea nu spuse nimic, dar fu atît de mișcată încît aruncă umbreluța roșie pe pat și-și rezemă capul pe pieptul lui Titu, și vărsă lacrimi fierbinți pe cravata verde cu dungi albastre.

Titu se alese cu inima ușurată și cravata pătată. Și Cocaina avea sufletul ușor și luminos ca un șal andaluz.

— Articolul tău despre dansurile mele a dat rezultate bune!

— Știu, — răspunse Titu cu un surîs acru.

— Chiar acum am avut o întrevedere cu un impresar american. Peste opt zile plecăm la Buenos Ayres. Ziarul o să-ți permită să mă însoțești?

— Îmi permite, — răspunse Titu simplu.

— Îți acordă șase luni?

— Și douăsprezece. Și condițiile?

— Minunate.

Și alergă să vestească pe servitoare, care răspundea, uneori, la numele de Pierina.

Cînd Csaky, majordomul, anunță pe domnul Arnaudi (nu mai spuse « domnul »), Kalantan nu se miră deloc. Se obișnuise cu perioadele mai lungi sau mai scurte de melancolie și de mizantropie; știa cît de schimbăcios era caracterul său, și simțea că era mînat spre ea de o obișnuință, dacă nu de fatalitate.

I se păru însă schimbat mult; în mîngiierile sale se întrevedea ceva fals, ceva silit.

— Camera ta e așa cum ai lăsat-o, — îi spuse Kalantan, mîngiindu-i părul. — Și dragostea mea asemeni e neschimbată.

Într-adevăr, Titu simți, în seara aceea, că frumoasa amantă armeancă i se dădea cu aceeași dorință de simplitate. Și, ziua următoare, trezindu-se în patul de palisandru, recunoscu aceleași mobile și aceleași stampe, revăzu livreaua lui Csaky, majordomul decorativ și solemn, care întreba pe « domnul » dacă voia ceai rusesc, sau ceai verde, sau ceai de Ceylon.

— Îl vreau în camera doamnei.

Și trecu în camera Kalantanei, care încă dormea cu capul ascuns în mîini, ghemuită, cum dorm, noaptea, magnoliile.

Mai tîrziu se îmbrăcă, încet, își înnodă cu îngrijire cravata verde cu dungi albastre, pătată de lacrimile lui Maud, și se duse la Hotel Napoleon să-și ia cele necesare de drum.

— Întoarce-te curînd, — îl rugă Kalantan.

— O jumătate de oră, — calculă Titu.

Și, într-adevăr, o jumătate de oră mai tîrziu, automobilul doamnei Kalantan Ter-Gregorianz se întorcea cu două valize de piele galbenă.

Nopțile lui Titu fură agitate; seara lua doze puternice de cloraliu spre a calma insomnia cauzată de cocaină. Dar, din insomnia continuă și din narcoza inutilă, luă naștere o exaltare halucinantă; stătea ceasuri întregi de veghe, în timpul cărora i se părea că visează, și într-un somn care îi dădea

senzația că e treaz. Vila aceea, albă ca un cavou, plecăciunile ostile ale servitorilor care îl salutau ca pe un uzurpator, creatura asiatică ce-i era amantă, creeau, în inima Parisului, o atmosferă orientală care îl învăluia. Atmosfera aceasta și gîndul la Maud, la Cocaina lui, aflătoare la o distanță de cinci minute cu mașina, și care, totuși, i se părea o ființă îndepărtată, îndepărtată și pierdută... toate acestea formau, în creierul său, un stup multicolor al cărui zumzet era întrerupt, din cînd în cînd, de epigramele ironico-sentimentale ale unei păsări îndrăgostite ce cînta în grădină.

La hotel îi aduseră o scrisoare de la prietenul călugărit care, în toate serile, se ruga și pentru el, și o găsi pe Cocaina ocupată cu probarea unui combinezon de Crêpe de Chine *mauve* cu plisseeuri de *organdi*.

— Știi, Titu, că mă îngraș?

— Știu.

Și încă ce bine știa! Prevăzuse de mult rezultatul acesta. Era primul semn al decadenței. Cruda operație la care se supusese Maud începea să-și dea roadele, adeverind teoria lui Virchow: „Femeia e femeie numai datorită glandei generatoare".

Toată grația femeiască, delicatețea liniilor, elasticitatea membrelor, dezvoltarea pieptului, mătăsoasa abundență a părului, armonia muzicală a vocii, toate acestea depind de glanda aceea. Să extirpăm ovarul și vom vedea liniile sculpturale transformîndu-se în obezitate, vocea îngroșîndu-se; spiritul vioi se transformă într-o totală pierdere a memoriei, caracterul devine iritabil și ipohondric, gura e încoronată de mustăți și privirea senină se turbură, și, după cîțiva ani, vom avea în fața noastră un monstru hibrid.

Și totuși, Titu era atît de îndrăgostit de femeia aceea încît așetpta cu nerăbdare ziua în care ar fi devenit o femeie respingătoare. „Nu va mai fi dorită de nimeni — cugeta el — — și va fi, în sfîrșit, numai a mea! Și voi avea singura bucurie pe care o visez; să fiu ultimul ei amant."

Și cînd ea îl rugă să constate pipăind cu mîna că se îngrășase într-adevăr, el o strînse atît de violent încît ea strigă:

— O să-mi strici pliseul de organdi.

Cățelul încercă s-o apere, lătrind.

Dar Titu nu vedea decît începutul acela de deformare care marca începutul întoarcerii lui Maud spre el.

Era prima licărire de speranță ce apărea în acel iredentism amoros.

Csaky, majordomul casei Ter-Gregorianz, îl privi cu ochi respectoși de otrăvitor.

— Doamna a ieșit. Camera domnului e gata.

În fiecare zi, după masă, Kalantan se ducea la un institut de fizio-terapie ca să urmeze o cură iluzorie pentru o boală fantastică, și se întorcea după amurg, cu un buchețel de flori la centură și făcea, înainte de toate, o vizită în camera lui Titu, fără să întrebe pe servitori, ca să se bucure de surpriză.

Cînd nu-l găsea, gîndea: „Va veni mîine."

Și se ducea în camera ei, să se dezbrace.

Într-o seară, Csaky îi zise:

— Domnul a trebuit să plece, pe neașteptate, în Italia.

— A lăsat scrisori?

— Nu, doamnă.

— L-ai condus la gară?

— Nu, doamnă,. La hotel.

— Valizele sînt aci?

— A plecat cu ele, dar a lăsat niște haine.

— Bine. Poți pleca.

Puse florile pe masă, își desfăcu centura, își scoase pălăria, aruncă voaleta pe caseta de catifea și cositor, caseta aceea care conținea «trecutul ei».

Caseta aceea care cuprindea amintirile plăcerilor oferite unui alt bărbat, caseta aceea plină de monezile cu care o plătea soțul ei, ca să-și dea iluzia că ea era ceva mai bun decît o soție: o curtezană.

Caseta aceea care îl făcuse pe bietul Titu să sufere atît de mult încît îl împinse să-i spargă lacătele, să-i cerceteze secretele și să-i golească conținutul în două valize galbene, între batiste și cravate, între mănușile de antilopă și pijamalele de flanelă.

Kalantan, incapabilă ca toate femeile să înțeleagă gelozia, și mai ales gelozia trecutului, surise binevoitoare, aducîndu-și aminte de gelozia lui Titu cînd ea, spre a-l calma, îi spunea:

„Copilule, trecutul nu ne aparține".

Nu ne mai aparține cînd ni-l fură, ca să-l ducă cu două valize galbene, spre îndepărtata Americă de Sud.

De îndată ce transatlanticul ieși din radă, Maud începu să cocheteze cu cîțiva pasageri de rase diferite.

Și, deoarece marea a fost oribilă în tot timpul călătoriei, Titu n-a ieșit deloc din cabină.

Cineva i-a spus că, dacă vrea să învingă răul de mare, nu trebuie să mănînce nimic.

Și Titu posti.

Alții îl sfătuiră să mănînce.

Și Titu mîncă.

O doamnă, aproape bătrînă și foarte religioasă, îi dădu cîteva picături de apă sfințită.

Titu bău apa sfințită.

Un „rastaquero" care se întorcea în Pampa, îi prescrise fileuri sărate.

Titu gustă fileurile.

Altul îl sfătui să stea pe spate.

Titu se culcă pe spate.

Un al treilea jură că trebuie să te culci pe burtă.

Titu se culcă pe burtă.

Dar nimic nu-l vindecă.

Maud trimise după medicul de bord.

— Doctore, ce faci cînd suferi de răul de mare?

— Vomitezi.

Doctorul acela era un sceptic și un indiferent, ca toți negustorii cu clientelă variabilă.

Pe punte, Maud strălucea printre pasagerii de naționalități curioase. Un diplomat bolivian o întrebă dacă Titu nu se simțea ofensat de continuele ei trădări, și ea îi răspunse că, în materie de trădări, inima bărbaților e ca pantofii de lac. Totul depinde de prima dată. Dacă nu plesnesc prima dată, nu mai plesnesc niciodată.

Fu văzută, de mai multe ori, intrînd în cabine de clasa întîia, dar, deoarece aceasta nu interesa decît pe Titu, care se ocupa mai mult de stomacul decît de inima sa, e inutil să mai insistăm asupra acestor mici porcării inocente, pentru uz transatlantic.

Cînd trecură Ecuatorul, Maud dansă și primi multe aplauze și multe daruri.

Titu, în cabină, sta culcat pe burtă, mîncînd fileuri muiate în apă sfințită.

Și luna, pe mare, era ca un chibrit aprins în spatele unei farfurioare de porțelan.

Un tenor wagnerian, blond ca o cămilă, care cîntase *en fodos los grandes teatros de Europa y de America*, îi murmură, într-o seară furtunoasă, că, alături de ea, și-ar fi petrecut *toda la vita* pe ocean.

Într-o zi, *rastaquer*-ul din Pampa, văzînd că toate silințele lui pentru bietul Titu erau zadarnice, încearcă să se ocupe de Maud.

Rastaquerul i se păru mai demn de considerație decît tenorul wagnerian, care îi declarase deja că, în toată viața lui, nu-i trecuse niciodată prin *cabeza* să dea un *centavo* unei *mujer*, pentru că, dimpotrivă, *los mujeres* socoteau un mare *honor* să-i acorde un *capricho*, sau cum zic la Paris, un *béquin*.

Maud trecuse de mult de faza *béguins*-urilor și *caprichos*-urilor.

Rastaquerul era tipul țăranului parvenit, acela pe care îl numim, cu un eufemism politicos, *gentilhomme campagnard*. Ținea portofelul umflat în buzunarul intern al vestei, aproape lipit de piele, și întrebuința indispensabili de pînză cu șnururi care se întorc de cinci ori, în jurul gleznei. Ochii erau divergenți ca două tăbliță, arătînd două localități situate în direcții opuse. Dacă n-ar fi fost atît de bogat, ar fi putut să se angajeze ca supraveghetor într-un mare magazin, pentru că, cu ochii aceia, părea că privește în toate părțile.

Cum cabina acestuia era aproape de salonul de muzică, Maud putu să se ducă să danseze numai pentru el, în sunetele unui vals lent, care părea că se aude dintr-o insulă îndepărtată. În semn de recunoștință, *rastaquerul* îi permise să aleagă din portofelul înmormîntat în buzunarul intern al vestei, aproape lipit de piele, o mică amintire de călătorie.

Curtoazie pentru curtoazie, gratitudine pentru gratitudine, Maud îi permise să introducă mîna între rochie și piele, ca să aleagă ceea ce voia.

Din sala de muzică se auzeau notele valsului lent, în timp ce vasul își continua drumul spre Sud, cu iuțeala neschimbată de șaisprezece mile pe oră.

Cîteva ore mai tîrziu, întorcîndu-se singur în cabină, *rastaquerul* găsi, între cearșafurile patului, un pieptene care păstra tot parfumul lui Maud, parfumul îmbătător al mîngîietorului ei combinezon lilas, de *Crêpe de Chine*, agrementat cu plisseuri fine de *organdi*.

Titu știa, bănuia că Maud făcea vizite instructive prin diferitele cabine ale vasului. Dar acum simțea o senzație de gelozie nedureroasă. Să ne lămurim: gelozia fermenta, dar fără să producă neliniștile pariziene. În mecanismul lui, gelozia era ca o rotiță deplasată care se învîrtește cu regularitate dar nu pune în mișcare angrenajul dureros și pasional.

Cînd ai o boală fizică, chiar dacă e un simplu rău de mare, durerile morale nu se mai simt. Aș vrea să se creeze o terapie nouă: să tratezi bolile sufletului cu boli trupești.

Să vindeci remușcarea prin inoculații de influență.

Să vindeci gelozia cu bacilii malariei.

Să vindeci amorul cu injecții de spirocheți.

Cred că medicina viitorului va trebui să se îndrepte spre aceste orizonturi.

Vaporul se opri la Rio de Janeiro. De îndată ce Titu se văzu pe uscat, vru să continue drumul cu trenul. Dar cînd află că Maud ar fi continuat cu vaporul, se hotărî să se întoarcă în groapa leilor, din care ieși după alte cinci zile de greață, cu optsprezece mile pe oră.

Sosiseră la Buenos—Ayres.

Nu vom descrie coborîrea pe uscat, nici spectacolul impunător al Avenidei de Mayo. Toți aceia care au fost la Buenos Ayres și-l reamintesc, și dacă mai există vreun mizer care n-a fost niciodată acolo, să-i fie rușine și să se ducă imediat.

Și nu vom descrie nici succesul trecător obținut de Maud. Frumusețea ei era în declin: dar reflectoarele electrice ale marilor varieteuri, și trucurile fardurilor, creioanelor și pudrelor făceau din ea o ființă care mai putea fi dorită.

După ce dansă cîteva luni la Buenos Ayres, plecă, însoțită de Titu, Pierina și cățeluș, la Montevideo.

Montevideo: trei luni.

Rosario: cincinsprezece zile.

Bahia Blanca: propuneri matrimoniale ale unui fabricant de vopsele.

Fray Bentos: amor vulcanic din partea directorului unei mari fabrici de carne conservată.

Un an după sosirea lor în America, Maud, dansatoare în frac, semna un contract foarte avantajos cu Casinoul din Mar de la Plata, plaja elegantă, una dintre cele mai luxoase stațiuni climaterice din America de Sud.

Jumătatea de milion sustrasă scumpelor amintiri de familie ale doamnei Kalantan Ter-Gregoriaz era aproape epuizată. Sănătatea lui Titu declina. În mod progresiv, nervii săi slăbeau și sîngele se anemia, tot colindînd din oraș în oraș și din hotel în hotel și constatînd cum răsăreau îndrăgostiții și amanții în jurul Cocainei, cu repeziciunea cu care răsar ciupercile după ploaie.

Venise în America cu nădejdea că avantajoasele contracte teatrale și banii cîștigați de el în opera de purificare a trecutului lui Kalantan i-ar fi asigurat exclusivitatea trupului Cocainei. Dar *rastaquerul* cunoscut pe vapor, îi urmărise pretutindeni cu fața sa unsuroasă de *gentilhomme campagnard* și cu portofelul plin, libidinos și prolific.

Cocaina împărțea dragostea și cu titlu oneros și cu titlu gratuit; conștientă, de pe acum, de decadența sa vertiginoasă, se grăbea să caute plăcerea, fără să piardă o singură zi, fără să renunțe la o singură ocazie. Și se dăduse și unor oameni care se dovediseră nedemni de dărnicia sa.

— Tu oferi plăcerea, și ei nu-ți sînt recunoscători.

— Crezi oare, — rîse ea batjocoritoare, — că, atunci cînd mă dau unuia dintre aceștia, eu aspir la stimă sau la recunoștința lui? Recunoștință pentru ce? Eu nu mă dau ca să-i fac lui o plăcere, ci pentru plăcerea mea sau pentru banii pe care poate să mi-i dea. Ce-mi pasă mie de ceea ce spune mai tîrziu, dacă, în timpul celor cinci minute în care simțeam greutatea trupului său învăluind trupul meu, eu am simțit tensiunea senzațiilor și a simțurilor? Stimă... recunoștință... Dacă speri să mă înlănțui cu argumentele astea, te sfătuiesc să cauți altele mai serioase.

— Frumusețea ta se stinge, — îi spuse Titu, delirînd, după ce o amenințase, în zadar, că o va părăsi. — Ești bătrînă; deși ai numai douăzeci și patru de ani, arăți cu mult mai mult. Eu te iubesc fiindcă sînt sudat de pielea ta, pentru că o asemănare chimică mă mai leagă de tine, independent de frumusețea ta. Vei putea să mai prinzi pe cîte cineva care va fi atras de plăcerea bestială de a te avea, dar nu de farmecul tău; te va săruta pentru că ai organe de femeie, nu pentru că ești frumoasă și tînără. Farmecul tău pot să-l simt numai eu, care îmi reamintesc de frumusețea ta apusă.

Ești aproape un cadavru de femeie. Vei putea să mai înșeli pe vreun miop, mulțumită pudrelor și fardurilor tale; dar, apoi, te vor refuza ca pe o bancnotă prost falsificată. Ai înaintea ta perspectiva a cinci sau șase bărbați, cel mult: a cîtorva aventuri.

Ei bine, Cocaină, dacă nu vrei ca eu să te las pentru totdeauna, renunță la aceste cîteva aventuri. Eu îți voi fi credincios toată viața; cînd nimeni nu se va mai uita la tine, eu voi continua să te iubesc, să-ți spun că te iubesc, să-ți dau iluzia că ești încă plăcută.

Îți ofer toată existența mea.

Dar, în schimbul acestei oferte, îți cer, în timpul agoniei frumuseții tale, credința aceea pe care tu n-ai știut să mi-o acorzi pînă acum.

Gîndește-te că se apropie spectrul singurității. Gîndește-te la timpul în care va trebui să-ți petreci nopțile singură, și în care, trezindu-te, îți vei vedea cărnurile galbene pe care nimeni nu le va mai dori.

Chiar și atunci, eu te voi iubi, dacă tu vei respinge, acum, pe bărbații care te caută.

Cocaina îl ascultă, fixîndu-l cu ochii acri, și răspunse:

— Ideea renunțării mă înspăimîntă.

— Dar îți dai seama de ceea ce îți ofer, în schimb?

— Da. Și prefer să rămîn singură, părăsită, mîine, decît să renunț la plăcerea mea, în noaptea asta. Spectrul singurătății e mai puțin înspăimîntător decît realitatea imediată a renunțării.

— Nenorocito! dar ai făcut oare inventarul a ceea ce îți mai rămîne? Nu vezi că toate diminețile trebuie să-ți smulgi perii de pe față? Nu-ți vezi pielea de pe gît, moale și în straturi ca pielea curcanilor?

— Da. Dar aventura mă tentează încă.

— Gîndește-te că mîine vei fi bătrînă.

— Și tu vei fi, poimîine.

— Plătind, voi putea avea femei tinere, frumoase, proaspete.

— Și eu, plătind, îmi voi putea găsi băieți tineri și viguroși.

— Există, însă, o diferență. Eu am plătit mereu. Bărbatul plătește mereu, și cînd are douăzeci de ani, și cînd s-ar părea că femeia i se dă din dragoste. Tu, dimpotrivă, te-ai vîndut mereu și vei vedea trista noutate de a cumpăra, la rîndul tău. Vei vedea cît este de lugubru să plătești dragostea.

— E un lucru pe care nu l-am încercat încă. Cine știe dacă nu are o latură plăcută. O să vedem. Acum, lasă-mă să plec. E ceasul nouă și numărul meu la Casino e la zece și un sfert. La revedere.

După spectacol, puținele locuri rămase libere în jurul meselor de ruletă fură asaltate cu gălăgie, în timp ce șeful crupierilor striga, din înaltul statului său major:

— Puțină liniște, vă rog.

Titu hoinări în jurul celor patru mese; tipuri de cocote intercontinentale, de bărbați care nu se știe din ce trăiesc,

de doamne de o vîrstă oarecare și de o vîrstă nesigură, de fecioare goale, cu cîte o părticică de piele acoperită, de femei radioactive, care își făcuseră o frunte mare, albă, sprijinită de două sprîncene încruntate, ca să pară crude; primele care au apărut, în genul acesta, erau drăguțe; dar acum au devenit comune ca și ciinii-lupi stereotipați și brățările de aur în formă de șarpe.

Bărbați calmi, măsurați.

Servitori umili care strîngeau jetoanele căzute și preiau cenușa țigărilor de pe postavul verde.

Jucătoare frumoase, însemnînd numerele ieșite cu o atenție birocratică, deoarece serile se repetă. Cei care cred în aceste repetări ale soartei, sînt ca acei care pretind să aplice amantelor viitoare experiența cîștigată cu femeile din trecut.

În joc și în viață pierd fără nici o deosebire.

Și Titu nu găsea un loc.

„Ar fi de ajuns, — gîndea el, — ca o persoană oarecare, dintre acelea care șed la masa aceasta, să fie lovită de un atac de apoplexie; s-ar libera cel puțin trei locuri. Mortul ar pleca, cei doi vecini ar duce cadavrul. Lumea are mai multă milă față de cei morți decît de cei care mai sînt încă în viață.

— Treizeci și un, roșu impar, și mizăl

O bătrînă care pierduse totul, nu se mișca. Cel puțin, să nu-i ia locul.

— Egoistă ca o tenie! zise, tare, Titu.

Un domn care ședea în fața sa, se întoarse și spuse:

— Arnaudi?

Era un prieten din copilărie.

Ce plagă teribilă sînt și prietenii din copilărie! Fiindcă ai avut nenorocirea să-i întîlnești cînd erai iresponsabil, trebuie să-i suporți toată viața, în orice parte a lumii i-ai întîlni!

— Pierd mia asta de *pesos*, — zise prietenul, — și ieșim.

Sala de joc, cu zgomotul ei nedefinit, cu iradierile obscurelor curente care o parcurg, îi aducea aminte lui Titu de desenele din tratatele de fizică experimentală, desenele acelea arătînd cum se depune, în dungi, pilitura de fier în jurul unui magnet.

Simțea în aer, deasupra covoarelor verzi, o atracție magnetică și înțelegea cum pot exista oameni care trăiesc și mor la mesele de joc.

Jocul nu e decît o condensare a existenței; viața nu e decît un sfert de ceas la ruletă, cei care parvin sînt acei care cîștigă; și, ca să cîștigi e de ajuns ca domnul din dreapta ta să te distreze, ca doamna din stînga să te împiedice de a juca așa cum ai vrea tu; e de ajuns ca scaunul tău să fie lîngă numerele joase, cînd ies numerele joase, e de ajuns ca tu să auzi, la întîmplare, un număr, șoptit de un glas anonim, și să-l joci.

Jocul nu e plăcerea de a cîștiga, ci emoția de a trăi intens.

E nebunia de a încredința destinul tău unor numere care sînt ca resturile neglijabile ale calculelor matematice. Să treci de la munca cinstită la bizareriile jocului e cum ai părăsi știința ca să recurgi la empirismul leacurilor bătrînești.

Cine s-a însănătoșit cu empirismul unei fierturi sau cu o o *martingală*, se reîntoarce cu greu la injecțiile sub-cutanee sau la negustoria cinstită.

— Și cîștigi, de obicei? — îl întrebă prietenul.

— Astă-seară n-am jucat, dar pierd mereu, — răspunse Titu. — Numai bătrînele cocote la pensie joacă pentru cîștig.

Cei doi prieteni se despărțiră.

Titu porni spre hotel. Era noapte. Sub palmierii de pe malul mării, băncile erau ocupate de perechi de amanți, tăcute ca insectele cînd fac dragoste: din cînd în cînd, farurile automobilelor proiectau raze de lumină, de-a lungul cărora alunecau sunetele claxoanelor și rîsetele pasagerilor.

Trecu pe lîngă o ceată de domnișoare sudorifere, de tinere irezistibile și de ofițeri. Ca în toate adunările unde e vreo domnișoară intelectuală și vreun elegant imbecil, vorbeau de spiritism și de teozofie. Domnișoarele intercalau în limba spaniolă cîteva cuvinte portugheze. În Italia, ele împodobesc limba cu cuvinte franțuzești; în Franța, cu cuvinte englezești; în Roma lui Horațiu, intelectualii întrebuințau cuvinte grecești. Toată lumea e la fel.

Auzind zgomotul pietrișului sub pașii săi, portarul îi deschise ușa; în hol, un copil se lupta cu o doică, flegmatică la muzica țipetelor disperate. El intră în ascensor, și trei etaje coborîră sub el.

Cînd ajunse în camera sa, începu să se plimbe, tîrînd picioarele pe covor.

Un țînțar zbura prin cameră, rezemîndu-se ici, colo, pe lungile sale picioare de domnișoară clorotică. Zbură în jurul

capului lui Titu, apoi se opri pe mîna lui. Era unul dintre aceia care dau malaria.

Titu îl strivi, cu mîna cealaltă.

Dar apoi reflectă, încruntîndu-se :

„În ce inferioritate teribilă se găsește omul față de insectă! Ca să ucidă un om, insecta nu are altceva de făcut decît să-l înțepe; omul, ca să ucidă o insectă, e nevoit s-o strivească".

Maud nu se întorcea încă.

Titu se așeză pe pat și se uită la ceas; îl întoarse, îl puse iar pe măsuță; sub lampa patului sta prins cu ținte un aviz. Titu citi:

„Le prix de la chambre sera augmenté dans le cas ou il ne sera pris au moins un des repas principaux à l'Hotel.

The price of this room will be augmented if one of the principal meals (lunch or dinner) is not taken in the hotel.

Der Zimmerpreis erfährt Erhöhung wenn keine der Hauptmahlzeiten (Lunch oder Dinner) im Hotel eingenommen werden."

Se auzi zgomotul ascensorului.

— A venit, — zise Titu.

Dar ascensorul se opri cu un etaj mai jos.

Mai așteptă cîteva clipe, în speranța că se oprise ca să lase pe cineva și că ar fi reluat urcușul spre a o duce pe Maud pînă la el. Dar auzi cușca ascensorului coborînd încet, dislocînd volumul aerului, cu geamătul unei camere de cauciuc care se dezumflă.

Traversă camera și deschise fereastra.

Noaptea plutea în depărtare și în ea licărea lumina nesigură a unui oraș, ca și cînd s-ar fi oglindit într-un cristal convex: cerul.

Titu privi constelațiile emisferului antarctic; grupuri de stele, pilituri de stele, frînturi de stele, ingenue combinații de giuvargerie primitivă; simți albastrul nopții plouînd pe fața sa; căuta pe cer cele două constelații de care îi vorbiseră cînd era copil: Crucea Sudului și Hidra; dar avu impresia că și cerul lumii noi era dezordonat ca cerul emisferului unde se născuse.

O alee, de-a lungul mării, își etala becurile electrice, la distanțe egale, pe fondul întunecat al apei: păreau farurile unei corăbii care ar fi trecut la orizont cu toate luminile aprinse.

Din cînd în cînd, aerul aducea acorduri de muzică, venite din vreo vilă; părea că nu briza îi aducea muzica, ci că muzica aducea, spre el, cîte un suflu de briză. Sub desișul copacilor negri și deși, străluceau lumini ca licărirea carbonică a unui piepten de strass pe un păr negru. Titu întinse brațele în noapte, cum se face în tren cînd ceri vitezei puțină răcoare aparentă.

Numără etajele de sub el; vreo patruzeci de metri.

Pe estuar aluneca o barcă cu motor, cu chitare și țigări aprinse.

Titu ridică ochii ca să vadă dacă, pe orizont, nu fumega Vezuviul.

Dar Cocaina nu se întorcea încă.

Închise fereastra, dădu drumul ventilatorului și începu să se dezbrace.

— Nu te-ai culcat încă? — întrebă Maud intrînd pe neașteptate cu pălăria într-o mînă și mîngîindu-și fruntea cu degetele celeilalte mîini.

— Cum vezi... — răspunse Titu cu răceală, înnodîndu-și cordonul pijamalei.

— Ce ai? — întrebă Cocaina, citind cauzele supărării pe fața amantului.

— Unde ai fost pînă acum?

— Unde vrei să fi fost?

— Asta te întreb și eu.

— Am făcut o plimbare, cu mașina.

— Cu cine?

— Cu Arguedos.

— Studentul.?

— Da.

— Cu mașina? Dar dacă ar avea bani să se plimbe cu mașina, s-ar duce să locuiască la sanator.

— Ce știi tu?—protestă femeia. Pielea femeilor reacționează îndată contra arsurilor făcute amantului lor.

— Și de unde ia o mașină, nenorocitul acela? — insistă Titu.

— Dacă nu i-ai fi împrumutat-o tu, i-o fi împrumutat-o altcineva.

— Nimeni nu i-ar încredința un șiret de ghete.

— Poate că a închiriat mașina.

— Cu ce bani?

— Cu banii mei. Credeai că nimeni nu i-ar face credit? I-am făcut credit *eu*. L-am împrumutat cu o mie de *pesos*.

— În ce calitate?
— Pe baza prieteniei.
— N-o să ți-i înapoieze niciodată.
— Știu.
— Atunci e un dar...
— Cum vrei.

Și deschise ușa care comunica cu odaia ei, și dispăru.

Titu, rece, calm, îndureart, se întoarse spre fereastră să ceară infinitului acea mîngîiere pe care imensitatea nopții o dă oricui știe să i-o ceară cu elocvență dureroasă.

Aerul nopții îi răcori fruntea. Un patefon cînta cine știe unde, rîzînd de durerea lui.

„Odată se culca cu bărbați ca să primească bani. Acum, ca să se culce cu bărbați, îi plătește ea. Dacă într-o zi ar ajunge atît de urîtă încît să nu mai găsească nici un bărbat care s-o ia, s-ar duce la porțile închisorilor să aștepte pe primul evadat înfometat de carne, care să se arunce asupra ei, din lipsă de ceva mai bun.

Dar n-aș putea obține niciodată să-mi fie credincioasă."

Patefonul din vecinătate nu mai cîntă.

O privighetoare ținea trează grădina unei vile somnoroase.

O vioară agoniza într-o altă vilă.

Vioara și privighetoarea nu se vedeau între ele, dar își povesteau, reciproc, melancolia lor.

Păreau aceeași privighetoare, aceeași vioară, care se auzeau noaptea, la Paris, din vila lui Kalantan, vilă albă ca un mormînt.

Cît de uniformă e lumea! Și dacă între vila din Paris și hotelul sud-american nu s-ar fi întins oceanul, drumul dintre ele ar fi populat, ici, colo, de privighetori și de viori.

Patefonul începu din nou. Schimbaseră placa. Reîncepu să acopere celelalte sunete cu gargarele lor batraciene.

Patefonul e o broască de turn în mocirla aceea pe care o numim «oraș modern».

Titu nu dormi în noaptea aceea. Auzi sunetele soneriei; o dată pentru servitor; de două ori pentru servitoare; de trei ori pentru rîndaș....

Auzi zgomotul pașilor pe covorul de pe coridor.

Auzi sunetul sirenei unui vapor, în port.

Aprinse lampa; cameră de hotel; numărul camerei și aviz cu prețuri; direcția nu e răspunzătoare de valorile nepredate la portar.

Stinse.

I se păru că adoarme, dar nu dormi. I se părea că era rezemat de o balustradă, la o înălțime ametitoare, și că, deodată, balustrada se desprindea și el se prăbușea în vid. Dar, la jumătatea zborului, se trezi, cu brațele desfăcute și întinse.

În dulapul Louis XV, o molie bătea tactul său monoton. Titu își aduse aminte că în orașul său, molia e poreclită *orologiul morții*, fiindcă lumea crede că zgomotul său e un semn premergător al agoniei.

În realitate, însă, e semnul dragostei. E un duel amoros; e cuvîntul de chemare pe care îl produc cele două sexe bătînd cu capul în lemnul garsonierei lor.

„Și oamenii le omoară fiindcă sînt niște paraziți — gîndi Titu. — Și, oare, nu e omul cel mai îngrozitor fenomen de parazitism animal și vegetal?

Maud, Cocaina!

Cocaina, femeiușcă teribilă și necesară, otravă mortală și înviorătoare; femeie de numele căreia sînt legat ca un parazit, ca un *diplozoon paradoxam.*"

Îi reveneau în memorie lucruri uitate, noțiuni îndepărtate, amintiri din adolescență.

„Ca un *diplozoon paradoxum*: o ființă care, găsindu-și o tovarășă de sex opus, se lipește de ea ca o ventuză vastă cît tot trupul lor.

Și rămîn uniți pentru totdeauna.

Pentru totdeauna; expresie pe care o întrebuințează toți amanții. Vis pe care îl realizează numai ființele acestea pierdute în cărțile de parazitologie.

Eu și Maud ne-am lipit cu o ventuză reciprocă..."

Așa aiura Titu, în timp ce viermele continua să bată chemarea sa amoroasă. Titu prefera să creadă că e orologiul morții.

Totul e mort, în jurul nostru. Noi trăim în contul *humus*-ului, adică al morții, în virtutea unui *humus* de idei răposate.

Să trăiești, ce plictiseală! Să vezi oameni... Ce frumoasă ar fi viața dacă n-ar exista oameni! Să vezi păsările în plină libertate de a se reproduce, orașele cotropite de păduri; ierburile crescînd pe mesele din cafenele; găinile ouînd pe alta-

rele catedralelor părăsite; ciupercile crescînd pe volumele din biblioteci, trăsnetele căzînd pe locuințele pustii... Omul a dat și trăsnetelor o anumită direcție!

Ah, să vezi, în sfîrșit, caii mîncînd florile din grădinile publice și alergînd în libertate!"

Portița de la ascensor, trîntită cu violență, îl trezi. Puse mîna pe inimă.

—Inima, plăminii, sîngele... M-am plictisit să știu că trupul meu e un laborator destinat reînoirii și hrănirii protoplasmei mele. Nu sînt altceva decît fosfor, azot, hidrogen și carbon. M-am plictisit de dragoste, adică de a consuma partea mea de azot, hidrogen, oxigen, carbon."

Toată noaptea Titu fu stăpînit de aceste obsesii. Ceasul sună, bătut de clopotul unui turn, unei școli, unei gări. Apoi, un cocoș cîntă, altul răspunse, un al treilea interveni.

Cum se repetă și se imită cocoșii, și ceasornicele, și privighetorile, și patefoanele, și viorile!

Se tăvăli pe cearșafuri. Puse capul la picioarele patului și lăsă să-i atîrne picioarele. Atinse ventilatorul, se uită la ceas, opri ventilatorul, se îmbrăcă.

Sună de două ori. Veni servitoarea. Sună de patru ori; intră portarul. Spuse servitoarei să pregătească valizele. Numai ale sale. Ale doamnei, nu. Rugă pe portar să-i oprească o cabină pe primul vapor care pleca spre Europa.

— Azi o să fie cam greu, — spuse portarul. Totuși, pot să telefonez la Buenos Ayres.

— Cînd toate cabinele de pe un transatlantic sînt vîndute, — răspunse Titu, — portarul unui mare hotel reușește mereu să mai găsească una liberă, și aceasta e cea mai frumoasă din tot transatlanticul.

Pe la amiază, intrînd, fără să bată la ușă, în camera lui Titu, Cocaina dădu peste o doamnă anglo-saxonă care își freca trupul cu săpun.

Maud își ceru scuze și chemă pe servitor.

— Domnul a părăsit hotelul acum o jumătate de ceas.

Maud nu răspunse.

— Dar, — continuă servitorul, teribil de psiholog, — vaporul pleacă de-abia la asfințit, așa încît dacă doamna dorește, pot să readuc aci, pe domnul, în cîteva ore.

— Adu-mi, răspunse Maud, niște tartine cu unt.

Servitorul dădu să plece. Maud îl rechemă:

— Și niște miere.

XI

Marea era liniștită.

Pe bord făcu îndată cunoștință cu un ilustru savant ungur, poliglot, care scuipa, vorbind, cum fac, cînd se apără, lăcustele, omizile iritate și portăresele. Se ocupa cu studii importante asupra psihologiei femeii diferitelor popoare în raport cu greutatea organelor sale.

Nemțoaica: inimă, un kilogram; creier, 825 grame; statură, 1,70 ...

Austriaca: inimă, 950; creier, 850; păr, 65 centimetri.

Nordamericana: splină ...

Cunoscu apoi pe o spaniolă din Grenada care intrase, din greșală, în cabina lui.

— Ce cap mai au și spaniolele astea ! — spuse Titu savantului ungur.

— Aproximativ două kilograme, — răspunse savantul.

Trebuie să spun că croarea spaniolei îl costase pe Titu două sute de *pesos*.

Savantul, ca și regii din povești, avea două fete care semănau foarte mult între ele; erau, firește, fiice ale aceleiași mame. Una era grăsuță, roșcovană, dolofană; cealaltă, mai mică, mai slăbuță, mai fină; amîndouă aveau însă aceleași trăsături; semănau ca o portocală și o mandarină.

Titu le gustă pe amîndouă.

Duse viața obișnuită pe bord; calculă înălțimea aproximativă a vasului, întrebă pe ofițeri la ce longitudine și latitudine se aflau, cum funcționa telegraful fără fir și busola; admiră norii fărămițiți de vînt; își potrivi ceasul după ceasul din cabina de comandă; recomandă altora remediile contra greții; stătu tolănit pe o canapea împletită, ca să simtă parfumul vîntului care îl mîngîia ușor; plictisi pe radiotelegrafist cu întrebări stupide; ascultă descrierile unor naufragii

care nu se întîmplaseră niciodată; puse pe *barman* să-i prepare *cocktailuri* complicate. Sosind în Brazilia, căută fluturii care zburau în salonul Kalantanei, în vila de pe Champs Elisées; trecînd Ecuatorul, luă parte la obișnuita serbare și puse în buzunar un dop, ca amintire; pe coasta senegaleză, coborî cîteva ore ca să vadă bordelurile negreselor, sub cerul deschis.

Un negustor din Chile expunea, pe punte, o marfă zgomotoasă de papagali poligloți, de maimuțe onaniste, de păsările exotice cu veste fantezi. În primele zile de călătorie, Titu își cumpără o maimuță. În ultimele zile, o înapoie negustorului, fără nici o pretenție. Negustorul o primi, ca și cînd i-ar fi făcut o favoare. Toți cei care își cumpără o maimuță în primele zile ale călătoriei, le înapoiază înainte de a debarca. Se spune că unele maimuțe au făcut, în felul acesta, de zece ori drumul traversării oceanului.

O domnișoară olandeză, fata unui mare fabricant de marmeladă, îi povesti că văzuse la Port-Said o egipteană care suferea extremul ultragiu (cum spun moraliștii) de la un măgar.

— Tocmai măgarii sînt aceia care au mai mult noroc la femei.

— Dar acela, — îl lămuri olandeza, — nu era un măgar metaforic. Era un măgar cu patru picioare.

— Și unde ? Pe iarbă verde ?

— Nu; într-o baracă. Plăteai o sterlină să asiști la sacrificiu.

— Și sterlina, — întrebă Titu, — cui se dădea ?

— Femeii.

— Eu aș fi dat-o măgarului.

Îi prezentară cîteva doamne cinstite, cu care întreținu banalele conversații de politețe ce se obișnuiesc după prezentări.

— Dar cum, doamnă, aveți un copil așa de mare ?

— O, cînd m-am măritat eram încă o copilă.

Și domnișoara olandeză îl primi, din greșală, în cabina ei, și nu-l făcu să se obosească prea mult ca să treacă linia Ecuatorului. Era atît de umblată, încît, în pat, fluiera,dîndu-i lui Titu senzația curioasă că era culcat cu un băiat, deși ea era caldă, netedă și rotunjoară ca un bec electric.

Chiar și doamna cinstită care avea un copil așa de mare coborî în groapa comună a amantelor lui trecute.

Avea poftă de mîncare, deși durerea despărțirii îi dădea o neliniște nelămurită. Unele ființe, cînd au vreo durere morală, nu mănîncă. Durerea morală o simt, de aceea, în intestine.

Titu, cînd suferea din dragoste, mînca foarte bine.

Cobora des în sala mașinilor și admira pe fochiștii goi, bronzați, atletici. Bărbații aceia minunați care fac pe fecioare să le lase gura apă.

Cunoscu și pe o doamnă care, știindu-l ziarist, și, deci, foarte apropiat de literatură, îi ceru un vers de gravat pe jartieră.

Pe bord, nu se face anticameră în inima femeilor; poate în călătoriile de patruzeci de zile sau de două luni; niciodată, însă, în acelea de două săptămîni.

Își aducea aminte de tristele zile pariziene, de vagabondajul singuratic de-a lungul cheiurilor, spre abator și spre cimitirul Père Lachaise, cînd simțurile sale deprimate îi îngăduiau să și-o închipuie pe Maud plimbîndu-se goală prin casa unui alt bărbat, fără să sufere prea mult. Acum, dimpotrivă, se simțea copleșit de un simț de vigoare renăscută. Era excitarea mării. Mirosul infinitului e un afrodisiac perfid.

Într-o seară, ședea în *fumoir* în fața unei doamne; picioarele acesteia, închise în ciorapi de mătase gris-perle, licăreau ca peștii pescuiți de curînd.

— Ce faceți? — întrebă doamna.

— Mă închin, — răspunse Titu.

— Mie mi se pare că vă uitați la picioarele mele! — protestă doamna, făcîndu-i *l'œil en coulisses*.

— Noi, ateii, așa ne rugăm.

În seara aceea, Titu se duse să se roage în cabina acelor picioare.

Marea era calmă.

Toată lumea știe că dacă un bărbat și o femeie, necăsătoriți, sînt surprinși pe bord în poze suspecte, ei vor fi persecutați cu mizerii nesfîrșite.

În realitate, asta nu e decît o descoperire rafinată a Companiilor de Navigație, care nu economisesc niciodată atracțiile și distracțiile cînd au de-aface cu pasageri distinși; și după taraful de țigani (caricaturiștii muzicii), biblioteca, Sfînta Leturghie, ziarul cotidian cu ultimile noutăți (acelea primite înainte de plecare), sala de gimnastică, au inventat pedepsirea contrabandei amoroase ca să o facă mai atrăgătoare

pasagerilor clasei de lux, clasei întîi și, cu oarecari bacșișuri, și celor de clasa a doua.

Celor din clasa a treia, nu. Ar fi prea imoral. Arestare imediată.

— Dumneata faci curte tuturor femeilor, — îi spuse vecinul său de masă, un rabin din Varșovia, care se întorcea din America cu o cîntăreață delicată ca un iris și cu multe parale, strînse pentru cauza sionistă.

— Da, — răspunse Titu, — pentru ofițeri, duelul e o vină; dar dacă nu se bat, vina e și mai mare. Tot așa se întîmplă și cu galanteria; dacă îți exprimi dorințele unei femei, o jignești; dar o jignești și mai mult dacă n-o dorești.

— Trebuie să fi avut multe femei, dumneata ! — îi spuse rabinul din Varșovia. — Cred că le cunoști foarte bine !

— Am avut amante, — spuse Titu cu modestie. — Dar e o mare greșeală să crezi că cine a avut multe amante e totodată și mare cunoscător al psihologiei femeii; e același lucru cu a susține că un gardian de muzeu trebuie să fie neapărat și un critic de artă eminent. De altfel, ce trebuie să faci ca să cucerești o femeie ? Nimic. Bărbatul nu cucerește niciodată. El crede că alege, dar, în realitate, el e cel ales. Bărbatul care face curte unei femei, nu încearcă s-o atragă el, ci pur și simplu, se pune în situația de a fi cucerit. Vrei o dovadă ? Observă cele ce se petrec la animale. Femela nu e căutată. Aproape în totdeauna, ea nu e atît de frumoasă ca masculul; ea n-are nevoie să se facă frumoasă. Ceea ce înseamnă că bărbatul e acela care trebuie să fie ales. Cît de minunate sînt penele păsării paradisului, la bărbat, și cît de mizerabil e împodobită femeia !

— E drept, — recunoscu rabinul. — Dar lucrul cel mai greu nu e cucerirea femeii, ci părăsirea ei.

— Greșeală ! — replică Titu. — Bărbatul nu lasă pe femeie, ci se pune în situația de a fi lăsat. Dacă, însă, există și cazuri excepționale în care bărbatul e acela care vrea să sfărîme lanțurile, există un mijloc de a te retrage cu eleganță; și acesta e următorul: să-i spui pe neașteptate: *Știu tot !*

— Care tot ? — se minună rabinul.

— Femeia cea mai nevinovată are, firește, în trecutul ei apropiat sau îndepărtat, vreo vină care poate fi acel *tot* care ai făcut aluzie, pe un ton amenințător.

Două domnișoare englezoaice care ședeau în fața lor, ascultau, privindu-i cu ochii larg deschiși, ca iepele la trecerea trenului expres.

Rabinul din Varșovia, era un om foarte simpatic. Rîse de caricatura *Bibliei* pe care i-o spuse Titu într-un moment de exaltare cocainică, și-i explică, la rîndul său, că banii adunați în America serveau la reconstituirea regatului lui Israel în Palestina, ca să se poată aduna, din nou, Evreii risipiți în lume.

— Și o să te duci și dumneata în Palestina ? — întrebă Titu.

— Eu nu, — răspunse rabinul, — eu stau prea bine la Varșovia.

— Dar persecuțiile, progromurile ...

— Povești ! — răspunse rabinul, rîzînd. Sînt zvonuri pe care le punem în circulație noi, evreii polonezi. Dăm de înțeles că evreii trăiesc prost, în Polonia, ca să nu vină alții peste noi.

În cele douăzeci și două de zile ale călătoriei, Titu își calmă simțurile cu cinci femei deosebite ... Simțurile excitate de soare, de mirosul mării calme, de erotismul care călătorește pe toate transatlanticele, de utetinitatea cu care sînt impregnate alămurile, tapiseriile, punților, sălile vaste și lungile coridoare ... Își calmă simțurile ; și, calmîndu-și simțurile, distruse, aproape în întregime, amintirea lui Maud, pe care fiecare învîrtitură a elicei o făcea mai îndepărtată. Amorul (atracția erotică) se micșorează, ca și puterea gravitației, proporțional cu pătratul distanței.

Cînd fură aproape de pămînt, Titu regretă că trebuia să se despartă de domnișoara olandeză cu curbele perfecte și dulci ca marmeladele tatălui ei ; de doamna cinstită care avea deja un copil așa de mare, deoarece se căsătorise copilă ; de cele două fiice ale profesorului, semănînd și nesemănînd, între ele, ca o mandarină și o portocală ; de doamna cu picioarele luminoase ; de amanta acelui *pince sans rire* evreu, rabinul din Varșovia, delicată ca un iris, dar proastă ca floarea soarelui ...

Îi păru rău de toate aceste femei, pe care nu le va mai vedea niciodată.

Și n-o regreta pe Cocaina, pe Cocaina lui, pe care nu mai voia s-o întîlnească niciodată. Cocaina, care în clipa aceea se zbătea, prefăcută, în brațele *rastaquerului* arhimilionar, care dacă ar fi fost stors puțin, s-ar fi scurs din el picături de ulei de ricin ... Sau poate că se lăfăia pe pieptul lui Arguedos, studentul care căuta, în zadar, un loc semigratuit într-un sanatoriu.

Dar de îndată ce se văzu în trenul care îl ducea la Torino, nu-i rămaseră alte amintiri de pe Atlantic decît cîteva ţigări oferite de un pasager risipitor şi puţină roşeaţă pe pielea arsă de tropice.

Şi mintea zbură la Cocaina, la micuţa Cocaină care rămăsese de partea cealaltă a Oceanului; Cocaina, al cărei parfum nu-l mai întîlnise pe pielea altor femei; Cocaina, pe epiderma căreia esenţele mirositoare reacţionau mai mult decît pe orice altă piele femeiască; Cocaina, Maud, femeia de care fugi dar la care te reîntorci, femeia fatală pe care o urăşti, dar pe care o idolatrizezi, deoarece este, în acelaşi timp, ruina şi exaltarea, suferinţa şi fericirea, moartea cea mai delicioasă şi viaţa cea mai îngrozitoare.

Revăzu, la Torino, leagănul Renaşterii, feţei obişnuite, lucrurile obişnuite. Sute de rîndunele continuau, la asfinţit, să încurce şi să descurce dezordonata jurubiţă a zborurilor lor, în jurul turnurilor palatului Madonna; revăzu obişnuitele persoane urcînu-se în obişnuitul tramvai, la staţia obişnuită şi la ora obişnuită. Întîlni cîţiva prieteni, cîteva femei, care, gîndindu-se bine, îşi reamintea că fuseseră ale lui. Cîteodată întîlnim pe aceea care a fost amanta noastră de o zi sau de o lună, şi nu ne mai amintim că i-am dedicat ceremonia solemnă pe care o celebra măgarul laborios cu egipteanca de la Port-Said, importanta ceremonie care ar trebui să apară, automat, în memoria noastră. Gestul acela a avut, deci, atît de puţină importanţă ! Nimic n-a mai rămas, în noi, din carnea ei, din electricitatea ei, din răsuflarea ei. Nimic ! De-abia am terminat gestul, şi în timp ce ea îşi aranja rochia, am început să vorbim, din nou, despre lucruri străine şi indiferente. Deci, actul acela n-a lăsat, în noi, un gust mai pronunţat decît acela pe care ni-l lasă, în gură, o ţigară, după ce am aruncat-o în scrumieră. Şi totuşi, dacă aflăm că amanta noastră curentă, amanta de azi, a aparţinut numai cinci minute altuia, simţim o durere sfîşietoare, chiar la distanţă de ani de zile. Actul pe care l-a suferit de la altul ni se pare o pîngărire neştearsă; ni se pare că sîngele ei e contaminat, că trupul său a fost descompus, avariat, adulterat în mod ireparabil de actul acela, de acelaşi act de care noi nu ne mai aducem aminte că l-am săvîrşit cu femeia care trece pe trotuar, alături de noi.

Gelozia e o maladie care îşi are obîrşia într-o exaltare stupidă şi nejustificată a creierului nostru.

Gelozia e un fenomen de autosugestie.

Amanta ta s-a culcat cu Igrec. Tu îl urăşti pe Igrec, şi o urăşti pe ea; ai mereu, înaintea ochilor, imaginea amantei tale înlănţuită cu Igrec în actul care te tulbură.

Şi totuşi, şi tu ţi-ai înşelat amanta ca să faci, în patul doamnei Zet, ceea ce Igrec a făcut în patul amantei tale.

Ei bine, ce a rămas, din doamna Zet, în pielea ta, în sufletul tău ? Nimic. Nimic mai mult decît ceea ce ar fi lăsat în carnea femeii tale, mîngîierile lui Igrec.

Fenomen, de autosugestie, deci. Vrei o dovadă ? Dacă nu-l vezi pe individul acela, ţi-l închipui odios, respingător, şi simţi că dacă l-ai întîlni, ai fi în stare să-l ucizi.

Dar dacă ai ocazia să-i vezi fotografia, începi să înţelegi că poţi să-l priveşti fără oroare.

Dacă, apoi, ţi s-ar fi prezentat, personal, crede-mă pe mine, i-ai întinde mîna cu un surîs cordial, l-ai privi în ochi fără ură, şi, dacă ai fi atins gradul meu de perfecţiune, ai fi în stare să-i atingi, prietenește, pîntecele, spunîndu-i: Bravo, tinere !

Prin raţionament şi educaţie vom izbuti, într-un viitor nu prea îndepărtat, să-i facem pe bărbaţi să înţeleagă inutilitatea geloziei. Va veni ziua în care scumpii noştri copii (încornoraţii de mîine) vor fi pregătiţi să poarte coarne şi nu vor mai suferi, deoarece vor fi fost supuşi unor injecţii de bun simţ şi unor vaccinări anticornutice.

Gelozia lui Titu era mai teribilă acum, cînd nu mai vedea pe *ceilalţi* bărbaţi, decît era cu douăzeci de zile mai înainte, cînd îi întîlnea în orice moment, în actul de a aspira, lacomi, ultimele scîntei electrice pe care le dezlănţuia, invizibil, trupul lui Maud.

O femeie de stradă i se oferi pentru douăzeci de lire.

— Nu e scump. Nu plătesc nici mîna de lucru. Să mergem. Dar mă laşi să te parfumez toată.

Vînzătoarea de senzaţii îl urmă în camera lui şi se lăsă să fie inundată de *Avatar*, parfumul lui Maud.

Încercă multe femei tarifate. Erau frumoase, erau tinere, erau experte. Dar nu erau Cocaina !

Vărsă parfumul Cocainei, deliciosul *Avatar*, pe pielea lor, dar el dădea un miros diferit de mirosul pe care îl producea pe pielea ei.

Fiecare piele de femeie interpretează în mod diferit parfumurile, după cum fiecare artist interpretează altfel muzica.

Încercă să-şi epuizeze simţurile, să se dezmasculinizeze, trecînd de la o femeie la alta, dar cînd carnea era ca şi moartă faţă de orice excitant, un singur lucru îl mai excita: amintirea, dorinţa lui Maud. Făcuse această experienţă la Paris cînd, venind de la nesăturata Kalantan, regăsea în sine noi izvoare de plăcere la vederea trupului lui Maud.

Colindă cartierele de periferie, cum făcea în zilele de tinjeală la Paris. Dar, umblînd, simţea oboseala umbletului. Simţea, pe picioare, greutatea trupului. Era primul semn de bătrîneţe. Era vîrsta la care bărbaţii încep să se îmbrace *marron*.

Într-un compartiment uitat al unei valize revăzu o anumită cravată verde cu dungi albastre şi o puse într-o dimineaţă, să se ducă să-şi viziteze prietenul călugărit, în mînăstirea care era un fel de „Legiunea străină" pentru victimele falimentelor sentimentale. O rază de soare făcu să renască, pe cravată, efluvii moarte de *Avatar*. Dacă aţi şti cum se parfumează lacrimile alunecînd pe o faţă tînără de femei, şi cum se parfumează cravatele cu lacrimi de femeie !

În grădina mănăstirii zburau rîndunelele, aproape de pămînt, şi apoi se avîntau în aer, ca şi cînd ar fi vrut să-şi ascută ciocul, în nori.

Un biet călugăr arunca frimituri de pîine păsărelelor sărace ca şi el. Sub coloanele galeriilor pluteau valuri de tăcere.

Prietenul îi ieşi înainte cu mîinile întinse, şi îl salută frate întru Christos. Apoi îi spuse:

— Da, sînt mulţumit.

Şi îl sfătui să intre şi el în mănăstire.

— Dar nu e lucru uşor ...

— Foarte uşor ! Eşti francmason ?

— Nu.

— Ei bine, e tot atît de uşor ca şi cînd ai vrea să intri într-o lojă francmasonică.

Şi îi spuse că Bunul Păstor a fost fericit cînd a regăsit oiţa pierdută.

— Ştiu, — răspunse Titu. Căci de n-o mai găsea, ar fi muls şi tuns o oiţă mai puţin.

Vizitară chilia lui, biblioteca, laboratorul unui călugăr bătrîn care studia cu dragoste coleopterele şi fluturii.

Îl conduse în biserică:

— Îmi pare rău, — spuse prietenul, — că nu pot să-ţi ofer un vermut, ca pe vremea cînd eram chelner la Paris. Dar aş putea să-ţi ofer o liturghie ...

— Perfect, — acceptă Titu, — fie şi liturghie ...

— O vrei simplă sau cîntată ?

— Cum e mai scurtă ?

— E totuna.

— Dacă o cînţi tu ...

— Bineînţeles.

— Atunci, cîntată.

Şi ascultă liturghia.

— Vrei şi binecuvîntarea cu mir ?

— Nu, mulţumesc. Mă simt foarte bine şi aşa.

Se plimbară, încet sub arcade şi vizitară sufrageria.

— Cum se mănîncă ?

— Cu *table d'hote*. Numai bolnavii mănîncă *à la carte*.

Prietenul îi explică, între timp, că trebuie să-l iubim pe Iisus fiindcă s-a sacrificat pentru omenire. Şi Titu îi răspunse că şoarecii şi iepurii de casă sacrificaţi în laboratoarele de fiziologie ca să se încerce remediile noi sînt şi ei nişte Isuşi Cristoşi.

Înspăimîntat, prietenul îl rugă să nu blesteme, şi îi demonstră că şoarecele nu salvează pe nimeni, în timp ce Iisus a mîntuit omenirea.

— Atunci un pompier care moare salvînd un om e mai demn de admiraţie decît Christos; pentru că e mai merituos să mori mîntuind un singru om decît să te sacrifici ca să salvezi, dintr-o dată, cîteva miliarde de oameni.

Stadiul înaintat al intoxicării cu stupefiante determina pe Titu să înşire cele mai mari absurdităţi şi să-şi presară conversaţia cu cele mai îngrozitoare blesteme sacrilege.

Călugărul nu fu convins (sau era deja convins mai dinainte), şi se mulţumi să insiste ca Titu să se călugărească şi el. Şi întrebuinţă cuvinte atît de convingătoare încît, la despărţire, Titu nu îndrăzni să-l facă nebun, dar îi promise:

— O să-mi cercetez conştiinţa, înainte de a mă decide.

Cu alte cuvinte, răspunse ca doamnele care, voind să iasă dintr-o prăvălie fără să cumpere, spun:

— Mă voi întoarce cu bărbatul meu.

Două sau trei seri se duse la o cafenea, familiară vieţii sale de student, şi revăzu pe poetul consumator de cafea amară şi pe bătrînul pictor specializat în peisaje din planeta

Marte și în flori fantastice din Saturn, deoarece nu știa să reproducă florile și peisajele de pe planeta noastră. Toți erau artiști. Lumea e darnică în certificate. Cînd cineva a reușit să modeleze o bucată de lut, e consacrat artist; e de ajuns ca altul să aibă patru cărți și un microscop ca să fie un savant. Dar, din fericire, lumea distruge gloriile cu aceeași ușurință cu care le creează.

Îi spuseră că Pietro Nocera, colegul lui de la Paris, se întorsese și el la Torino. Într-adevăr, îl întîlni cîteva zile mai tîrziu.

— Da, am aflat, — îi spuse Nocera, — că ai dat lovitura. Dar nu m-am mirat deloc. Nu trebuie să ne mirăm că un om fură. Eu mă mir că oamenii nu fură. Deoarece în fiecare dintre noi există un hoț în stare latentă, potențială, nu fac nici o deosebire între cine a furat și cine n-a furat încă.

— Întîmplarea a fost de vină, — se scuză Titu. — Înainte fusesem mereu cinstit.

— Știu. Prietenul meu Marco Ramperti spune că cinstea nu e decît șiretenie cu scadență lungă. Și acum, ce faci ?

— Trăiesc într-o cameră mobilată; mai am cîțiva bani, deoparte. Cînd se vor termina, o să mă omor sau o să mă călugăresc.

— Te apropii de credință ?

— Nu. Religia îmi aduce aminte de acele mari societăți, sprijinite de stat, pentru exploatarea unor mine pe care nu le-a văzut încă nimeni. Celeilalte religii îi fac puțină opoziție, dar nu prea fățișă, pentru ca să nu se descopere că și ele se sprijină pe mistere inexistente. Dar, deoarece Tatăl Ceresc e președintele lor de onoare, aproape toți le iau în serios. Poate că și eu, într-o zi, o să iau o religie în serios, cu atît mai mult cu cît n-am ce pierde în caz de speculație proastă. Și tu, ce-ai mai făcut la Paris după plecarea mea ? Și de ce te-ai întors în Italia ?

— Mă îndrăgostisem de o femeie cam vulgară, care îmi plăcea din pricina cîtorva defecte; dar avea prea multe defecte, și unele dintre ele nu-mi prea plăceau; încercai s-o rafinez prin sfaturi bune, prin lecturi ortopedice și întăritoare; dar, a pretinde să rafinezi o femeie cu sfaturi bune, e ca și cînd ai presăra cu zahăr o castană ca să producă *marrons glacés*.

Prin reacție, m-am îndrăgostit de o femeie superioară; aristocrație veche; și era și frumoasă. Dar am constatat că

orice femeie, superioară sau inferioară, conține aceste patru elemente: noblețe, femeie comună, prostituată și servitoare. Dozele variază, dar substanțele sînt mereu aceleași. În femeia superioară vei găsi nouăzeci și trei de puncte de noblețe, dar celelalte șapte ...

Și totuși, nu știu să ascundă acele șapte părticele. Vorbesc ca niște cucoane mari; fiecare idee pe care o exprimă e vastă, curată și strălucitoare ca un curcubeu; fac pe mofturoasele față de micile mizerii ale vieții; cînd sînt cu un bărbat, trăsurile și mașinile de piață li se par prea vulgare pentru catifelata lor greutate, dar cînd sînt singure, iau tramvaiul economic; dacă le însoțești într-un local, bacșișul pe care îl lași chelnerului, chiar dacă întrece costul întregii consumații, e mereu prea mic în ochii lor galantoni. Dar, dacă se duc singure, lasă pe masă ceea ce tu n-ai îndrăzni să arunci unui flașnetar ambulant. Dacă ți se întîmplă să pierzi portofelul, ele rîd; și te insultă dacă pari preocupat de această pierdere; dar cînd trebuie să cumpere un șiret de ghete, se tocmesc cu încăpățînare pentru douăzeci de centime, ca la o conferință de plenipotențiari.

— Știu, — îl întrerupse Titu. — Lucrurile astea aș putea să ți le spun eu, ție. Dar defectele acestea, cînd le întîlnești la o femeie superioară, par simpatice, fiindcă sînt prăpăstiile care corespund cu înălțimile lor ametitoare. Te rog să continui.

— Și așa, am lăsat și pe femeia aceea la Paris, și m-am întors la Torino. Am făcut pe samsarul de trenuri, meserie cu care mă distrez și acum. Vrei să-ți cumperi cîțiva metri de pajiște ?

— La cimitir, poate. Dar mai tîrziu. Și aici ai vreo amantă ?

— Da,— răspunse Nocera,— o femeiușcă oarecare, foarte simplă în aparență; dar sub purtările și rochiile modeste, se ascunde o comoară de simplități delicate, și sub rochiile sobre poartă albituri extrem de rafinate.

Titu revăzu, într-o clipă, cămășuța de *crêpe de chine mauve* cu *plisse*-uri de *organdi*.

— Seamănă cu casele musulmane — continuă Nocera, — care, pe din afară sînt neînsemnate, pătrate, tencuite; dar ascund minuni de mozaic, de marmure, de grădini și fîntîni.

— Nu te mai întorci la Paris ?

— Nu, Titule, după cum nici tu nu te vei mai întoarce, acolo. Tu, cu, prietenul tău chelner și călugăr, Maud, și armeanca ... cum se cheamă ?... Calomelan ...

— Kalantan.

— ... sîntem conduși cu toții de același destin: sîntem ca acei ciini care agonizează sub paturi, sub mese; sîntem ca pisicile sălbăticite care se întorc să moară acasă. Sîntem oamenii unei societăți de descompunere; tu, cu, prietenul tău chelner, am părăsit Parisul cu marile sale bulevarde și marile sale aparențe, din diferite pricini, dar, în fond, pentru că sîntem aproape de moartea dorințelor noastre: a nu mai avea dorinți, a nu mai avea curiozități, e echivalentul morții. Armeanca ta, dacă îmi aduc bine aminte, a trecut repede prin ciclul tuturor viciilor ca să se ghemuiască în amorul curat, în *dragostea castă*, cum spuneai tu. Maud a parcurs scara simplă a amorurilor curate, căutînd viciul, și, ca să se folosească de întregul debit pe care îl puteau da organele, ucise însăși organele dragostei. Viața noastră e o avalanșă de idei; prietenul tău chelner, care era ateu, a devenit un mistic.

— Aș ! face pe misticul, dar își bate joc de misticism !

— Mai bine ! Nevoia de a renunța la ceva l-a determinat să se închidă în mînăstire, ca acela care se resemnează să sufere o pedeapsă nemeritată. Viața noastră e o cascadă de pasiuni; tu ai fost, timp îndelungat, nehotărît între două femei, și le-ai iubit pe amîndouă în același timp, din intensitate de sentimente.

Îmi spui că Maud e aproape bătrînă; și că și ea s-a resemnat să se lase tîrîtă în cursa spre sfîrșit.

Noi, toți, ne ucidem, în chipuri diferite, și muncim, chiar dacă inima continuă să bată. Îți mai aduci aminte de ceea ce spunea redactorul-șef, bețivanul acela din sistem, și nu din viciu ? Dar cum nu-ți mai aduci aminte de ceea ce ne spunea, la Café Richelieu, în ziua în care ai făcut cunoștință cu Kalantan, cu armeanca ta ? Spunea: „Pentru mine, femeile sînt niște bordeluri circulante, după care aleargă bărbații vorbind despre glorie și ideal. Ca să nu văd brutalitățile acestea, eu beau, beau din convingere ! Și mă ucid.“ Toți ne ucidem, în timpurile de azi. Și cocaina e un simbol al otrăvirii care ne striveşte pe toți. Cocaina nu e un clorhidrat de cocaină; este *dulcea moarte voluntară* pe care o cheamă fiecare, cu glas diferit și cu diferite cuvinte !

Eu locuiesc aci, la etajul al doilea. Cînd vrei, să vii să mă vezi ... La revedere.

Titu se îndreaptă spre casă.

Într-o valiză regăsi urnele funerare și portretul lui Maud, transformat într-o icoană mistică, simbol al unui mit păgîn.

Scoase fotografia și o puse în buzunar, ca s-o aibă mereu la el.

Și ieși din nou.

Se întoarse după cîteva minute sau cîteva ore, cu o hotărîre fermă, de neclintit; să se călugărească; să se ducă și el în mănăstirea care adăpostea pe faliții spirituali.

„Mă voi deda studiilor asupra fluturilor și coleopterelor cum făcea călugărul acela bătrîn; o insectă e mai elegantă decît cele mai elegante femei; e mai mult fast într-o cutie cu gîndăcei decît în vitrina celui mai mare giuvaergiu din Paris; la balurile din Ambasade am văzut și cîte o lipsă de gust, de armonie; pe aripile fluturilor, niciodată.

Mă voi ocupa cu grădinăritul; voi asista la minunea seminței care încolțește și iese din pămînt cu un dulce surîs verde.

E minunat cum misterul dragostei lui se îndeplinește fără nici o lașitate.

O să las să-mi crească o barbă lungă.

O barbă imensă.

O barbă bogată care va fi cartierul general al fluturilor și coleopterelor mele. Nu voi mai întrebuința cocaina, nici măcar să-mi scoată, mai ușor, măselele.

— Mîine, la ora asta, voi bate la poarta mănăstirii. Poimîine o să am sandale; poate că n-o să am totul; dar ceva o să am, probabil cordonul sau tichia. Și soldaților li se dă, în primul rînd, gamelă și linguriță.

Și peste opt zile mi se va părea că am fost călugăr toată viața.

— E voie ?

Proprietăreasa îi întinse o telegramă:

„Îți telegrafiez de pe bordul «Caroniei» merg la Genova opresc opt zile Dakar stop dansez palatul guvernatorului rog vino Dakar stop te iubesc

Cocaina"

Titu luă o bucată de hîrtie și scrise:

„Maud Fabrège, danseuse, ss. «Caronia», linia Buenos-Ayres-Genova.

Plec cu primul vas Dakar stop te iubesc

Titu"

Și alergă la oficiul telegrafic.

XII

— Tot se mai vede Genova, — îi spuse vecinul său de masă, oferindu-i un binoclu prismatic cu douăsprezece măriri. — Peste o jumătate de oră vom fi în larg. Unde mergeți ?

— La Dakar.

— Și eu la Teresina.

— Cine e Teresina ?

— Un orășel brazilian. Sînt proprietarul unei mari fabrici de esențe alimentare, invenția mea.

— La ce servesc ?

— E o noutate pe care o voi lansa în toată lumea, peste cîteva luni. Știți foarte bine că parfumurile se pregătesc cu esențe de flori: trandafiri, violete, iasomie; și că extractele de fructe se întrebuințează la prepararea siropurilor: fragi, lămîie, mandarină. Dar fructele și florile n-au nici un rol în prepararea lor: esențele nu sînt decît niște derivate chimice, niște produse sintetice ale catranului, ale păcurii. Ei bine, eu am inventat niște esențe speciale care, vărsate pe felii de pîine, le dau gustul unor anumite mîncăruri; iluzia deplină; veți avea, astfel, extrasul de cotlete cu cartofi, ori mușchiulețul cu sînge, garni, cu salată verde, și puiul fript cu sparanghel pané. Cîteva picături sînt suficiente.

Marea nu era clamă ca în timpul ultimei călătorii.

— Îmi dați voie să mă retrag în cabină — spuse Titu cu umilință, apăsînd, cu pumnul, regiunea iliacă; părea o reproducere a gestului statuii lui Meleagru în agonie.

— Invenția mea nu vă interesează ? — întrebă chimistul de la Teresina.

— Mi-e scîrbă să aud vorbindu-se de mîncare, după ce am mîncat. Eu sînt ca acei bărbați care, după ce au avut o femeie, îi întorc spatele.

— Care bărbați ?

— Toți.

Și fără să mai dea și alte explicații, coborî în cabină, și nu ieși din ea decît după opt zile, ca să debarce pe aromaticul țărm senegalez.

Dakar.

Pe debarcader, prin mulțimea hamalilor negri, străluceau burnusurile arabe și uniformele albe ale ofițerilor europeni.

Cocaina ? N-a venit. Ar fi recunoscut îndată liniile ei albe, aureolate de discul licăritor al umbreluței.

După formalitățile de debarcare, porni pe drumul care se deschidea înaintea lui ; la stînga, satul berber ; la dreapta cartierul european ; în fund, dintr-un fel de oază, un minaret se profila pe cerul înfocat.

Soldați senegalezi, europeni, îmbrăcați în kaki, bazar arab ; subofițeri supraîncărcați cu galoane, oameni pașnici, negri, de vîrstă indescifrabilă, care fumau din narghilea, șezînd pe rogojinile din fața unui *tukul*.

Doi negri se luară după Titu și se oferiră să-i lustruiască pantofii și să-l radă pentru cîțiva bani. Vorbeau o franțuzească impresionantă, care semăna foarte mult cu franceza pe care o vorbesc napolitanii care nu o știu. Titu refuză. După cîțiva pași văzu un om bine îmbrăcat, care, șezînd pe un scaun, îndura vexațiunile simultane ale unui bărbier și unui lustragiu.

Femei berbere cu mamelele lungi date pe spate ca să calmeze foamea și neliniștea copiilor legați la spate. Și copiii sugeau laptele la sînul, sau, mai bine zis, la spatele mamei, cu aceeași indiferență cu care părinții lor fumau din narghilea, șezînd pe rogojini.

Un băiețaș de patru sau cinci ani, gol ca o fîntînă, se agață de pantalonii lui :

— *Mossié, moà avoar belle mère, dormir avec vous, dis francs.*

Titu încercă să-l expedieze.

— *Mossié, moà avoar trés belle socur sept ans, dormir avec vous vingt francs.*

Titu fu liberat de băiețașul acela plictisitor de un european providențial, proprietar al unei case echipate cu berbere minore ; cea mai bătrînă, șaisprezece ani ; el explică îndată că berberele sînt cele mai emoționante femei din lume, fiindcă au sîngele fierbinte, se rad toate diminețile cu briciul în formă de semilună și se stropesc cu apă de trandafiri.

— După ce veți fi avut o berberă — spuse proxenetul — celelalte femei nu vă vor mai plăcea.

— În cazul acesta ar fi imprudent să mă obișnuiesc cu ele, avînd în vedere că în țara mea nu e mare abundență de berbere. Mai curînd, sînteți atît de bun să-mi arătați cel mai bun hotel de aci ?

— Iată-l: „*Hotel République Françaisc.*" Atunci, nu facem nimic ? Domnul ar fi fost mulțumit. În orice caz, iată cartea mea de vizită. În orice moment ați voi să mă onorați..

Titu luă cartea de vizită; insistențele proxenetului fuseseră atît de politicoase, încît Titu nu putu să răspundă un « nu » hotărît. Și se despărți cu aceleași cuvinte cu care se despărțise, cu cincisprezece zile mai înainte, de prietenul călugăr care voia să-l readucă în casa Domnului.

— O să mă mai gîndesc.

Portarul poliglot îi spuse că « miss » Maud Fabrège onora, într-adevăr, hotelul cu prezența ei și că ocupa camerele 9 și 17.

Titu calculă; nouă și cu șaptesprezece douăzeci și șase; împărțit la doi, treisprezece. Număr cu noroc.

— Scumpule, sosești într-un moment rău. Peste un ceas trebuie să fiu la cercul ofițerilor, la o recepție dată în onoarea mea, și nu izbutesc să fac să se prindă rujul pe buze; e atît de cald, în țara asta ! Pierina, în valiza galbenă sînt niște ciorapi mai subțiri decît aceștia; nu vezi ce groși sînt ? Ăștia sînt buni să patinezi pe gheață; n-are aface, dă-mi pe care îi vrei tu, dar grăbește-te.

În timp ce Pierina îi punea ciorapi, ea se uita la Titu.

— Văd că ești bine. Nu mi-ai dat încă nici o sărutare.

— Îți voi da, la întoarcere, multe, multe; dar acum nu; rujul acesta se topește atît de ușor ! M-am urîțit mult de tot ?

— Deloc.

— Nu vrei să-mi spui, dar știu că e așa. Totuși, uite, pe măsuța aceea e o telegramă.

Titu luă telegrama.

— Citește tare.

Titu citi.

—„Barbamus Falabios Tagiko Ramungo Bombay 200 000 Viagaros Wolff".

Și întrebă:

— E Esperanto ?

— Nu. Tu nu cunoști codul prescurtărilor telegrafice comerciale. Expeditorul telegramei este un bogat comerciant de covoare din Bombay, și se cheamă Wolff. *Barbamus Falabios*, etc., însemnează că dacă mă duc imediat la el (« *Falabios* » înseamnă: am nevoie urgentă) va plăti *Ramungo*, adică prețioasa și delicata mea marfă, cu două sute de mii de franci, plus cheltuielile de călătorie, dus și întors.

— Și tu ce ai răspuns ?

— Că *ramungo* se retrage din afaceri. Săracul, o să sufere, fiindcă mă iubește, dar eu nu pot să-l mai suport, nici pe el, nici pe ceilalți bărbați; singurul pe care îl mai iubesc nițel, ești tu; te iubesc ca pe un frate, ca pe un copil; și dau dracului pe toți Barbamușii Falabios din lume. Am renunțat la acela care era dispus să vie să se stabilească în Italia, cu mine. Îmi spusese: de la Bombay, vizităm Persia, Arabia, Siria, coasta de Nord a Africei, și apoi mergem în Italia; e drumul pe care îl fac rîndunelele, la întoarcere. Fiindcă negustorul meu e și poet. Acum e ora patru. La șase și jumătate mă întorc la hotel; luăm masa împreună. Apoi mă duc să dansez la consulatul spaniol. Vii și tu. La revedere.

Titu o văzu traversînd strada arzătoare, inundată de soare și de praf, cu o ondulare a șoldurilor ei moi.

— Pierina, crezi că aș putea să fac o baie ?

— Tocmai veneam să vă întreb, — răspunse un servitor într-o franțuzească stricată. — Dar va trebui să așteptați cîtva timp.

— Să se încălzească ?

— Nu, domnule, Să se răcească.

Cînd blocul de gheață se topi complet, Titu se lungi în baie și ieși din ea după o oră.

Apoi se îmbrăcă, încet, încet, sorbind, din cînd în cînd, cîte o înghițitură dintr-o băutură verzuie, în care pluteau bucățele de gheață.

Maud Fabrège, *danseuse*, se întorcea încărcată de flori și de căldură.

Salonul concertelor din palatul guvernatorului avea, drept plafon, cerul bogat în stele, ca și cînd ar fi fost strînse de pe tot firmamentul ca să fie îngrămădite pe acel mic dreptunghi.

Cînd sosi Titu, aproape neobservat, invitații erau la locul lor; ofițeri europeni, atît de arși de soare, încît dacă n-ar fi fost deosebiți de uniforma kaki galonată cu aur, ar fi putut fi confundați cu indigenii; notabilii înfășurați solemn în bu-

nusurile albe; cîte unul avea turbanul de mătase, colanul de mărgean, și pumnalul inofensiv în brîul alb. Brațele goale ale doamnelor, dintre care unele erau voalate, răsăreau, albe, pe fondul lucios al mătăsurilor drapate. Din toți bărbații și femeile acelea, emana, se ridica, năvălea în sus o căldură greoaie, ca și cînd pămîntul ar fi vrut să redea cerului toată energia termică pe care o primise de la el. Pe o mică estradă, înconjurată cu plante exotice, se zbătea o orchestră de negri, dirijată de un maestru aproape alb, îmbrăcat cu un smoching aproape modern.

Servitorii guvernatorului ofereau tăvile cu înghețată în stare de lichefiere.

Căldura tropicelor și mediul colonial sînt mult mai simpatice cînd se văd la Paris, imitate în vreun *tabarin* subteran.

Titu consultă programul; și, deoarece înaintea lui Maud trebuiau să se producă un scamator englez, un hipnotizator egiptean și o cîntăreață nemțoaică, ieși pe stradă.

Pe piațeta întunecoasă fermentau fructe și legume în putrefacție. Într-o cafenea comandă un ceai înghețat și găsi un ziar din Marsilia.

Alături de el, un sergent senegalez, încărcat cu medalii și cu hieroglife, aștepta să i se aducă un *absint*; un soldat francez, tip de zeflemist, intră cu un pas elastic și se așeză.

Sergentul senegalez se scoală și îi spune:

— *Pourqoi ti pas saluer moi ?*

Și soldatul parizian, aruncînd o privire de dispreț la negrul galonat:

— *Foutez moi la paix, vieux con !*

— *Et ça ? Et ça ?* — protestă subofițerul senegalez arătînd gradele care îi împodobeau mîneca.

— *Ça ? Ça c'est de la merde de pigeon !* — răspunse parizianul.

Și comandă un *bol* de bere. Subofițerul cu multe grade și multe decorații nu știu ce să răspundă și se întoarse la masa lui și-și bău absintul cu solemnitate tropicală.

Titu ieși afară în stradă. Dintr-un fel de baracă se auzeau sunete de chitară și de castagnete, care acompaniau pe o cîntăreață spaniolă:

Donde vas con mantón de Manila ?
Donde vas con vestido chinés ?

Un fel de regizor îl pofti să intre în varieteu. Spectacolul începuse tocmai atunci.

Un băiat îi vîndu niște portocale.

În Africa toate comestibilele au un gust de lucru copt, ars; florile au mirosul exemplarelor uscate în ierbare; carnea femeilor are gust de rasol; și cînd muști un fruct, simți în gură gustul cald și dulceag de bomboană.

Titu se întoarse în sala de concerte din palatul guvernatorului.

Nemțoaica, blondă ca paiul, cînta versurile melancolice ale lui Alfred de Musset pe muzica din *Văduva Veselă:*

... Quand je mourrai
plantez un saule au cimetière.

Publicul intelectualelor doamne indigene aplaudă cu multă nădușeală și cu mult entuziasm.

Și veni rîndul lui Maud.

Titu n-o văzuse niciodată atît de frumoasă.

Se încolăcea într-un dans nou, ritmat de zgomotul tocurilor de lemn pe pardoseala de mozaic; tot trupul părea dezarticulat, și brațele moi, aproape fără oase, se ridicau spre cer, spre acel dreptunghi de cer african pe care toate stelele din lume se adunaseră ca s-o contemple; ah, brațele acelea, minunat de goale, cum se ridicau, se întindeau, se îndreptau spre stele! Ea e un lucru moale, elastic, care se apleacă la dreapta, la stînga, înainte, cu flexibilitatea unui crin care are o floare atît de grea încît să-și aplece pînă la pămînt corpul amețit de parfum. Pe piept, pe brațe și în jurul gleznelor lucesc picături de nădușeală, și din părul despletit cad florile proaspete; ea surîde arătînd toți dinții albi, și doi ochi mari, mirați, de pasăre de pradă. De pe buze se prelinge roșul fardului; par picături de sînge; petele negre ale subțiorilor strălucesc cum n-au strălucit nici în nopțile de spasm.

Și dansatoarea continuă să se onduleze, să se clatine în toate direcțiile, ca un crin lovit de uragan.

Contorsiunile șarpelui se alternează cu lenețele flexiuni amoroase ale felinei; în privirea ei fulgeră, deodată o lumină rea, care se pierde ca să apară un surîs plin de mîngîieri dulci. În privirea ei se perindă capriciul, cruzimea, delictul.

Titu își aducea aminte de un dans asemănător pe care îl văzuse în vila lui Kalantan, într-o îndepărtată noapte de orgie. Totul se repetă, totul se imită!

Cocaina îngenuchează, se apleacă înapoi, formează o punte, ca și cînd ar fi vrut să-și ofere sexul publicului.

Se întunecă, se ridică și rîde.

O furie neașteptată o asaltează; bate călcîile cu furie și se ghemuiește ca și cînd ar fi fost străpunsă de ceva spurcat: și apoi se oprește, se scoală, se încolăcește, surînde cerului; se oprește, nemișcată, într-o scurtă pauză, fixînd stelele ca și cînd ar fi răstignită de mirare; apoi recade ca un corp inert, și nu se ridică decît ca să mulțumească și să surîdă oamenilor acelora care aplaudă cu mîini negre și cu strigăte neînțelese.

Titu nu văzu altceva decît sute de mîini bronzate cu unghii violete, care se agitau cu frenezie.

Pe stradă, un șir de automobile de modele vechi. Ieșiră burnusurile, turbanele, brațele goale, uniformele kaki, muzicanții, scamatorul egiptean, cu un fel de nevastă care căra lădița cu instrumente; blonda cîntăreață nemțoaică, însoțită de un grup de ofițeri înfometați; și, în fine, Maud, singură.

Căldura se risipise; dinspre mare venea o briză înourată.

Titu luă pe Cocaina de talie și se îndreptară spre un punct alb, moscheea, situată într-un fel de oază, de unde porneau două nesfîrșite drumuri de caravane.

Mergeau în noapte și în singurătate (trecuseră de ultimele colibe) cu pas de adolescenți, care fac prima plimbare în seara în care și-a declarat dragostea.

Dar asupra lor apăsa o fatalitate de agonie.

— Am plecat de la Bouenos Ayres ca să mă întorc în Italia, și, astă-seară, am dansat pentru ultima oară; nu mai sînt frumoasă; am pus deoparte cîțiva bani; o să mă retrag în casa mea, în mansarda unde mirosurile bucătăriilor bogate mi-au dat dorința frenetică de a trăi larg. Îți mai aduci aminte ? Poate voi mai găsi vreun bărbat căruia să nu-i displac; poate voi muri în singurătate; mă găsesc acum la o răspîntie; două drumuri nesfîrșite care duc spre cine știe ce parte a Africii; cred că oricare dintre ele m-ar duce să mor, arsă de soare și de friguri, mai aproape sau mai departe.

Astfel vorbi femeia, neconsolată. Titu, însă, nu crezuse niciodată în descurajarea bărbaților sau a femeilor. Toți sîntem optimiști. Sînt unii oameni care caută o *dragoste sinceră* la mica publicitate. Pe măsură ce trece timpul, se naște în noi un fel de compensație, asemănătoare aceleia care dezvoltă simțurile auzului și pipăitului la orbi. Îmbătrînind, se naște, în noi, un spirit de adaptare. Artiștii care se socotesc distruși la apariția primelor fire de păr alb, cînd vor avea

barba albă se vor crede încă tineri. Femeile care la treizeci de ani se resemnează ca să rămîie *domnișoare*, la treizeci și cinci speră din nou să-și găsească un bărbat. La primele riduri invizibile, spun: „Sunt urîtă; nici un bărbat nu se mai uită la mine". Dar, după zece ani, au certitudinea că pot să mai aprindă pasiuni incendiare.

E imposibil să fii ultimul amant al unei femei, căci, oricît de urîtă și de bătrînă ar fi, își va mai putea găsi un om după tine.

Dar Cocaina continuă:

— Te-am rugat să vii să mă iei, la Dakar, să facem împreună ultima bucată de drum, la întoarcere. Scrisoarea în care îmi vorbeai de felul de viață la Torino, de viața ta atît de singură și atît de tristă, m-a mișcat mult de tot. Vorbeai de moarte. Și eu aș fi dispusă să mor.

Cocaina spunea cuvintele acestea pe un ton calm, încet, lăsîndu-și brațul moale în mîna fierbinte a lui Titu. Mergeau la noroc, sub cerul liber; imensitățile pustii sînt mai încurcate decît labirintele cele mai complicate.

O patrulă de soldați, ieșind din întuneric, se opri.

— Luați seama, — spuse căprarul într-o franceză destul de curată, — În curînd trebuie să treacă marele expres al Africii Occidentale, și sînteți foarte aproape de linie. E trenul care se joacă de-a surpriza; te doboară fără să-l poți auzi, fiindcă în singurătatea aceasta nu există nici un obstacol care să poată prinde și repeta sunetele.

— *Merçi*, — răspunse Titu.

— *Pas du toui, mon prince. Bonsoir la dame.*

Și patrula dispăru.

În seara aceea, Titu o văzuse pe Cocaina mai frumoasă ca întotdeauna, mai de dorit ca niciodată. Frumusețea aceea reînnoită, în loc să-i pricinuiască o plăcere, îi dădu o nouă durere. El simțea că, pentru a fi ultimul ei amant, ar fi trebuit să mai aștepte mult de tot, pentru ca distrugerea să fie completă. Cocaina se vedea urîtă; Cocaina se simțea bătrînă; dar nu era încă de ajuns ca să nu mai fie dorită de nimeni. Titu nu putea să aibă, încă, plăcerea și fericirea de a fi ultimul.

Ultimul !

Mîine i s-ar fi oferit o nouă recepție în casa șefului Vămii; joi era poftită la consulatul englez; sîmbătă era așteptată în vila unui bogat negustor indigen. Mîine sau poimîine, parfumul nordic al lui Maud ar fi dezlănțuit vreo curiozitate în colonia aceea de europeni scîrbiți de carnea mirositoare

a negreselor. Titu era sigur că intențiile manifestate de Maud, s-ar fi risipit în fața surîsului galant al unui european curtenitor.

Așa judeca Titu. Dar Cocaina, bolnavă în voință și obosită în nervi, era ca un lucru inert, care s-ar fi lăsat condusă de o voință puțin mai tare.

— Ai spus că ai fi dispusă să mori, — murmură Titu. — Ai spus că te simți sfîrșită, că nu mai ai nimic înaintea ta. Și eu sînt un cadavru care merge. Și eu nu am altă cale decît moartea.

Dacă ți-aș propune să mori cu mine, în noaptea asta, ai primi ?

Cocaina aşteptă o clipă. O stea traversă orizontul; femeia se întoarse brusc, ca și cînd ar fi fost atinsă de cineva; ochii lui Titu luceau ca atunci cînd era beat de praful acela alb pe care i-l vindea negustorul șchiop din Montmartre.

— Ai fi dispusă să mori ?

— Da.

— Cu mine ?

— Da.

— Chiar și acum ?

— Chiar acum.

— Ei bine, eu îți propun cea mai frumoasă dintre morți: aceea care dă cea mai nebunească emoție; în curînd trebuie să treacă, pe șinele acestea, trenul expres al Africii Occidentale; e un tren care aleargă de zile și zile, și care va mai alerga încă multe zile, și merge orbește, fără să vadă încotro merge, fără să vadă ce strivește; mașiniștii adorm pe frîne, și merg, merg, zi și noapte, pe calea rectilinie ...

— Ai vrea să te strivească trenul ?

— Da.

— Dar nu-ți dai seama, Titule, că tu nu vorbești ca o ființă normală ? Întrebuințezi fraze din romane; ești exaltat.

— Da, exaltarea nu este decît o mînă pe care ne-o întinde soarta, atunci cînd voința noastră e insuficientă ca să trecem un obstacol. Noaptea africană, năduşeala ta, vocea ta, toate acestea mă exaltează; și chiar și neîncrederea ta în viață mă încurajează să mor. Gîndește-te cît este de excitant să cădem pe șinele acestea nesfîrșite, cu obrazul pe oțelul rece; să simțim, pentru ultima dată, adeziunea trupurilor noastre zguduite de frică. Fiecare licărire de lumină pe care ni se va părea că o vedem în depărtare, fiecare zgomot pe care vom avea senzația că-l auzim, ne va da o nebuine lungă ca veșni-

cia. Şi, în fine, în strînsoarea noastră, care va fi cea mai emoţionantă din toată viaţa, auzim zgomotul trenului; vedem cum se apropie umbra lui; ne facem mici de tot, ca nişte căţei bătuţi; dar uriaşul negru ne ajunge, ne izbeşte, ne striveşte, amestecă pentru totdeauna sîngele nostru.

Gîndeşte-te că nici tu, nici eu, nu mai avem nimic de aşteptat în viaţă. Sîntem obosiţi, sîntem ca şi morţi. Vino să te sărut pentru ultima oară.

Şi spunînd cu pasiune nemărginită cuvintele acestea, Titu înlănţui cu braţele sale trupul lui Maud, aproape leşinată, şi o sili să îngenuncheze, să se aşeze, să se culce pe şine. Cerul era senin; Cocaina era palidă; fruntea umezită de năduşeală, ochii dilataţi, ca şi cînd ar fi văzut, deasupra ei, chipul morţii.

Era faţa lui Titu, care, aplecat deasupra ei, îi săruta gura, gîtul, ochii, cu o vehemenţă epileptică. Sub spinarea ei, se întindea ca o lamă şina nesfîrşită.

Linia aceea de metal, netedă şi proeminentă, îi frîngea şalele, deoarece ea se rezema pe metal, iar trupul lui Titu apăsa cu toată greutatea pe trupul ei.

— Cocaina, — gemea Titu, sărutîndu-i faţa şi muşcîndu-i gura neîncetat, — Cocaina, sînt ultimele clipe. Spune-mi încă o dată că mă iubeşti.

— Te iubesc, — gemu femeia cu glasul în agonie.

— Te vreau, — spuse Titu, înăbuşind-o cu apăsarea gurii sale şi strîngînd-o în braţe ca şi cînd ar fi vrut s-o ucidă. — Te vreau ! Vreau să mor în clipa în care te voi avea pentru ultima dată ! Vreau să fiu ultimul tău amant !

— Da, — strigă ea. — Ia-mă !

Titu îi sfîşie rochiţa cu mîinile tremurînde, o dezbrăcă în întregime, şi cînd o văzu toată goală, începu să o sărute ici, colo, nebuneşte, pe tot trupul, pe piept, pe ochi; pe subţiori, smulgîndu-i perii cu dinţii încleştaţi, şi sugînd carnea însîngerată de muşcăturile lui.

— Ia-mă ! — gemu ea încă o dată.

O clipă, cele două trupuri se lipiră, pătrunzîndu-se într-un singur corp. Ea văzu chipul lui Titu congestionat şi gîfîind, încadrat de stele şi de aur; se simţi strivită între şinele de oţel şi greutatea bărbatului, care îşi punea toată ardoarea vieţii sale în îmbrăţişarea aceea.

În agonia aceea, suferea cum nu suferise niciodată, cu toată frenezia pasiunii sale, fiindcă aceea era ultima dată.

Ea vibra cum nu vibrase niciodată, fiindcă nu simțise niciodată un excitant mai puternic decît moartea.

Fața bărbatului era o contractare unică de mușchi; gura era umedă de spumă; ochii luceau ca smaltul și ritmul său era atît de violent încît părea că n-o lua cu simțurile sale, ci că o străpungea cu un pumnal.

Dar, deodată, gemu prelung; se opri; contractările se întinseră, fruntea se netezi, ochii pierdură lumina îngrozitoare, și toți mușchii se destinseră. Lărgind îmbrățișarea brațelor crude, se ridică.

Cocaina era încă întinsă în aceeași poziție. În goliciunea ei inertă nu era nimic impudic, în noaptea aceea imensă, sub strălucirea stelelor, sub alcovul azur al infinitului.

Dar amantul ei, ultimul ei amant, își îndreptă privirea spre sud și văzu o umbră înaintînd pe șinele lucioase.

Atunci ridică pe brațe femeia goală și o duse pe iarba uscată la cîțiva pași de linie.

Marele expres al Africii Occidentale apăru, trecu, dispăru, împrăștiind cîteva petice din sfîșiata *lingerie mauve agrémentée* cu *plissé*-uri de *organdi*.

Cocaina deschise ochii și văzu ghirlanda de lumini depărtîndu-se în întuneric, lăsînd în urmă barele infinite de oțel lucios.

Trenul învăluia însăși scînteile sale.

Fără să spună un cuvînt, Titu o ajută să se îmbrace, să prindă cu ace rochița ruptă, și reluară drumul spre oraș, spre hotel.

Se sărutară încă odată în pragul camerei ei.

În după-amiaza zilei următoare, Maud bea o înghețată topită la o serbare în onoarea ei, iar Titu se îmbarca pe un vapor care pleca spre Genova. În clipa plecării, în timp ce elicele începeau să cînte romanța melancolică și veselă a despărțirilor, Titu, vîrînd mîna în buzunar; găsi o carte de vizită.

— Cine e acesta ? Unde l-am întîlnit ?

Și apoi își aduse aminte.

Era europeanul, acela, care, puțin după debarcarea sa, îi făcuse elogiul femeilor berbere și îi declarase că-i ține cîteva la dispoziție, dintre care cea mai bătrînă avea șaptesprezece ani.

Titu reciti biletul surîzînd.

Și gîndi:

„Dacă mă luam după el, planurile mele de sinucidere ar fi dispărut.

Și de data aceasta, gelozia mea era produsă de abstinența prea îndelungată".

Și își aduse aminte că, în ajun, se simțise foarte bine, pe cînd se întorcea cu Cocaina la hotel. Se gîndise că, poate, a doua zi ea s-ar fi dat altuia, și nu simțise nici o suferință.

Dakar era departe. Titu, în picioare, la pupă, evoca timpurile în care alerga să-și înăbușe gelozia în carnea Kalantanei. Încă de pe atunci știa că gelozia este un fenomen fizic, glandular. Știa că ea dispărea după golirea glandelor.

Și totuși, uitase aceasta de cîteva ori, de prea multe ori ...

Acum, simțurile sale erau liniștite, fiindcă în noaptea aceea își împrăștiase toată gelozia pe bara aceea nesfîrșită de oțel, sub suflarea brizei și în așteptarea morții.

Dar acum ? Acum, cînd vasul se îndepărta, acum cînd timpul, parfumul excitant al mării, amintirea, erotismul care umple coridoarele, sălile, cabinele transatlanticelor erau pe punctul de a face ca gelozia să renască; acum, după ce văzuse reînnoirea frumuseții lui Maud, acum, după ce o văzuse dansînd minunat, acum, cînd Cocaina îi plăcea cum nu-i plăcuse niciodată, cum ar mai fi putut să trăiască ?

Și acum, după ce încercase să moară cu ea, cum ar fi găsit curajul să înfrunte moartea singur ?

Privi iar spre Dakar. Nu se mai vedea.

Vasul era în mijlocul oceanului, și firmamentul se întindea deasupra capului său,ca un clopot cu marginile circulare, cum îl văzuse și în ajun, răsturnat deasupra capului său; deasupra Cocainei albă ca un cadavru, deasupra ultimei lor îmbrățișări.

Și repetă mării numele dulce: « Cocaina ! »

Cocaina, palidă ca praful care îmbată și ucide; Cocaina, femeie pasivă, iresponsabilă ca un obiect, ca o priză de otravă, care nu caută pe nimeni, dar care ucide dacă este luată; Cocaina, ființă inertă, care acceptase să moară cînd îi propusese Titu, și care se resemnase să trăiască, fiindcă Titu nu mai voise să moară; Cocaina, care se dăduse tuturor acelora care o luaseră, care nu se refuzase nimănui, fiindcă refuzul este obositor; Cocaina, femeie plămădită cu otravă albă și delicioasă; otrava timpurilor noastre, aceea care insinuează moartea cea mai dulce.

Titu avu norocul ca marea să fie de astă dată foarte agitată, astfel încît să-l silească să nu iasă deloc din cabină.

Și, deoarece este mai bine să lași în pace pe nenorociții care suferă, rog pe cititor să iasă, un moment, din cabină, cu atît mai mult că trebuie să-i spun ceva.

Iată ce este:

Marele Expres al Africii Occidentale nu există. Dar eu nu sînt de vină.

Mie îmi convenea ca el să treacă pe la Dakar.

Și, deoarece am început să ne facem mărturisiri reciproce, trebuie să recunosc că în *Place Vendôme* nu există nici un *Hôtel Napoleon*. Aș fi putut să situez acțiunea la *Hôtel Bristol*, sau la stereotipul și snobul *Hôtel Ritz*; dar eu nu vreau să fac reclamă hotelurilor, mai ales pentru că ele nu au nevoie de reclama mea.

Și acum, să intrăm iar în cabina lui Titu, care își pregătește valizele, deoarece portul Genovei a apărut la orizont.

XIII

După cum prevăzuse Titu, amintirea Cocainei îl asaltă după cîteva zile de la despărțire. Cîteodată se oprea pe stradă, își scotea din buzunar, cu gesturi abile, ca să nu fie observat, fotografia Cocainei, goală, și o contempla.

— Te-ai întors iar la Torino ? — îl întreabă Nocera.

— Vezi bine.

— De ce ai mai venit ?

— Am venit să mor aici !

— Și nu puteai să mori acolo ?

— N-am putut.

— Ai dreptate, e prea cald în Senegal, și viața e mai puțin obositoare.

Nocera glumea fiindcă nu credea în planurile de sinucidere ale lui Titu. Prea vorbise mult de ele ! Cine este hotărît să se sinucidă, face ca să nu dea aproapelui său posibilitatea de a-i zădărnici sau de a-i preveni gestul. Cine este hotărît să se sinucidă, se omoară și fără reclamă.

Într-o zi, spusese:

— Am gustat totul în viață ; dragostea, jocul, excitantele, stupefiantele, munca, trîndăvia, furtul ; am văzut femei din toate rasele, bărbați de toate culorile. Un singur lucru mi-e necunoscut : moartea. Vreau s-o gust și pe ea.

Pietro Nocera, văzînd în aceste cuvinte mai mult o frazeologie inutilă decît o convingătoare bine determinată și irevocabilă, îi răspunse :

— Nu face pe tragicul, Titule ! Nu vorbi de moarte. Viața e o farsă, o mîzgălitură.

— Știu. Dar, odată ce eu mă distrez, plec înainte de sfîrșitul reprezentației.

— Cearșaful tău funebru are multe pete literare, — spuse Nocera. Tu nu te vei ucide. Vorbești de moarte cu prea multă

insistență; chiar și în cuvintele tale cauți un sprijin de care să te cramponezi ca să-ți demonstrezi ție însuți că n-ai dreptate. Tot ceea ce îmi spui are o singură țintă: să provoci, din partea mea, o obiecție, la care să poți răspunde triumfător: „Ai dreptate; m-ai convins; nu mă mai omor". Eu însă, dragă Titule, îți răspund: da, bine faci: omoară-te.

— Bravo, Nocera! De la tine voiam să aud un cuvînt de încurajare. Singurul lucru pentru care nu sînt încă hotărît, este felul de moarte pe care trebuie să-l aleg. Să mă asfixiez cu gaz aerian? E prea încet. Nu este politicos să ții moartea prea mult timp în anticameră, mai ales cînd am poftit-o noi; nu poți s-o faci să intre pe scara de serviciu, ci trebuie să intre deodată, pe ușa principală. Ideal ar fi să mori în plin ocean. E moartea cea mai frumoasă. Să fii într-un salon de prima clasă, într-o noapte fantasmagorică, într-una din acele serbări oceanice, pline de muzică, de aur, de depărtări și de viteză. Să fii în mijlocul miliardarelor decoltate, îmbrăcate numai cu funde și diamante; femei frumoase care cu acest prilej, s-au încărcat cu nestemate și s-au ușurat de ani. Bărbații în ținută, care încheie afaceri între un continent și altul. Șampanie, orchestră, o dansatoare care își cambrează formele internaționale pe o estradă înconjurată cu palmieri și luminată de ghirlande de becuri. Zumzet cosmopolit; chinezi, negri, mulatri, negustori, *viveurs*, diplomați, cocote, care schimbă continentul ca să sporească tarifùl sau ca să se revirgineze. Lume adunată de soartă, de fatalitate, cu pretexte diferite, dar cu același scop: moartea.

Deodată, o zguduitură; mii de existențe care strigă; cîteva focuri de revolver; și apa intră, acoperă pe toți, sufocă strigătele, face să plutească mesele și să se umfle covoarele; stinge toate luminile. Și, repede, se scufundă; ești înmormîntat sub un val de apă albastră, în timp ce urechile aud, încă, ecoul muzicii de dans care îți ține loc de marș funebru. Eu cred că aș putea să mor aproape fără să mă zbat; în timp ce ceilalți s-ar zbate, delirînd, eu m-aș simți în stare, dacă nu să aprind o țigară, desigur să mestec flegmatic o bucată de *chawing-gum*.

Dar ce vrei, dragă Nocera? Eu nu pot să aleg acest fel de moarte pentru că sufăr de răul de mare.

Trebuie să renunț, deci, la această moarte, dar, crede-mă, este cu mult mai elegant să fii înmormîntat în ocean, decît să mai suferi umilința de a fi ambalat în sicriu și să fii îngropat în pămînt!

Pe tine o să te însărcinez cu soarta cadavrului meu. Vreau să fiu ars la crematoriu.

— Ce prostie!

— Știu; Jean Moréas a spus: vreau să fiu ars tocmai fiindcă acesta este un lucru stupid.

— Întrucît mă privește, — comentă Nocera, — prea puțin îmi pasă dacă mă vor arunca într-o mlaștină sau dacă mă vor înmormînta în catedrala de la Westminster.

— Dimpotrivă, — replică Titu, — mie îmi surîde foarte mult ideea de a trage chiulul numeroaselor insecte subterane care se și pregăteau să benchetuiască pe cadavrul meu. Este respingător să fii devorat, după moarte. Cînd ești viu, nu. Ce animal nobil e stridia, care e mîncată vie! O să te interesezi, deci, cu cremarea mea; e un spectacol interesant; l-ai mai văzut vreodată? Corpul pare încă viu, se ridică, se zbate, îngenunche, îndoaie brațele, ia atitudini caraghioase, obscene.

— Nu-i adevărat.

— Cînd o să vezi cum voi fi chemat eu, te vei convinge și-mi vei da dreptate. Dar să nu deviem. Indică-mi, mai bine, o moarte originală.

— Aruncă-te de la etajul al cincilea.

— Pot să cad pe balconul altuia.

— Aruncă-te sub tren.

— Am mai încercat odată. Nu-mi place. Și apoi, cu întîrzierile de acum...

Pietro Nocera își pierdu răbdarea:

— Nu mai știu cum să te sfătuiesc. Cînd ești așa de dificil, nu trebuie să ceri sfaturi și nu te mai omorî. Trăiește, mai bine.

Atunci, începu să se gîndească singur, și după, reflexii îndelungate, hotărî:

„Dacă înghit o otravă puternică sau dacă îmi trag cinci gloanțe de revolver, sînt prea sigur că o să mor. Eu, însă, aș vrea să aleg un mijloc care să ofere și cîteva șanse de scăpare sau, ca să fim mai limpezi, un gen de violență împotriva mea, care să îngăduie destinului, dacă există un destin, să mă scape. Dacă înghit cîteva pastile de sublimat, mor îndată; și destinul nu se poate împotrivi; soarta nu poate fi alta. Dacă mă arunc de pe o clopotniță, îmi sparg capul pe trotuar și soarta, întîmplarea, Dumnezeu, nu mă pot suspenda în aer.

Eu vreau să las întîmplării posibilitatea să mă scape, dacă întîmplarea va voi să scap."

Titu făcea considerațiile acestea mergînd spre spital.

Citi cîteva tăblițe, intră pe poartă, se adresă unui servitor, respiră mirosul de acid fenic și de curățenie, urcă o scară, apucă pe un coridor.

Doctorița pe care o căuta îi ieși în cale cu mîinile întinse, îmbrăcată cu un halat de laborator care păstra intactă grația femeiască a studentei frumoase.

Fuseseră colegi de Universitate; lucrau la aceeași masă anatomică, mergeau împreună de la o clinică la alta. Ceva mai mult, într-o vreme, Titu simțise o dragoste vagă pentru colega lui; într-o altă vreme, ea îl iubi pe Titu, dar cu o dragoste ușoară, mai mult din glumă decît din sentiment. Dar împrejurările nu favorizaseră mărturisirea reciprocă. Cînd Titu părăsi Universitatea, îi promisese că se vor revedea. Îi trimisese, de la Paris, o ilustrată cu Turnul Eiffel, și ea îi răspunsese cu vederea catedralei de la Superga și cu o întrebare: „Ce mai faci? la care el nu mai trimisese nici un răspuns.

— Da, Arnaudi, am fi putut da o altă adresă vieții noastre. Îmi aduc aminte că într-o dimineață de iarnă mergeam împreună la clinica dermosifilopatică. Îmi spuseseși cîteva cuvinte drăguțe, cu o timiditate mișcătoare. Era frig; pomii de pe alee erau goi și ramificați ca bronhiile de pe planșele anatomice. Deodată, dumneata ai intrat într-o tutungerie; eu am așteptat afară. Cînd o să se întoarcă — mă gîndeam, — o să-i spun că-l iubesc. Dar dumneata ai ieșit mormăind împotriva statului sau împotriva tutunului, și convorbirea noastră a deviat. Și clinica dermosifilopatică era aproape. Am intrat și totul s-a sfîrșit.

— Aș fi fost mai fericit! — mărturisi Titu cu tristețe. — Toată existența noastră poate să depindă de împrejurarea că te-ai urcat într-un tramvai în loc de altul, că ai intrat într-o tutungerie sau că ai ieșit cu o clipă mai devreme sau mai tîrziu.

Titu adăugă că cei care au fost siliți să-și schimbe meseria sau ramura de studii regretă mereu cărțile sau instrumentele părăsite; ea și cu prima dragoste; n-o uiți niciodată, fiindcă pare singura care a fost demnă. Îi povesti cum viața sa era amărîtă de nostalgia microscopului, eprubetelor, ascultațiilor, analizelor, reacțiilor. Și îi ceru voie să viziteze laboratoarele, aparatele, sălile de operație.

— Îmi pare așa de bine că pot să te mulțumesc. Vrei să mergem?

Ieșiră din laborator, traversară un hol alb, cu ferestre mari, cu geamuri mate. Înfirmiere tăcute. Miros de bucătărie și de dezinfectante. Trecură printre șirurile de paturi albe, egale, deosebindu-se numai prin însemnările de pe tăbliță. Se apropiară de cazurile cele mai tipice, de formele cele mai curioase. Cîte boli diferite nu se adăposteau în paturile acelea egale; ce destine diferite întîlneai în sălile acelea uniforme și simetrice! Domnișoara îl conducea pe Titu încoace și încolo, oprindu-se la bolnavii mai interesanți ca să-i explice ultimele metode diagnostice și ultimele tratamente.

În secția chirurgicală, unde mirosea a cloroform, o soră încuraja pe un pacient care aiura:

— Gîndește-te, — îi spunea, — că un picior de al tău este în rai și că te vei întîlni în curînd cu el.

Trecură în altă sală.

Alte paturi, alți bolnavi. Infirmiere tăcute, halate albe, ferestre înalte cu geamuri mate.

În capela mortuară, pe un pat jos, zăcea cadavrul unui colonel cu decorații și sabie. Lîngă cap, pe pernă, chipiul.

— Pălăria pe pat aduce ghinion, — spuse Titu, surîzînd.

— Ce i s-ar mai putea întîmpla, acum, după moarte?

— Să învieze.

Intrară în amfiteatru. Cu cîți ani în urmă, Titu șezuse pe băncile acelea semicirculare?

— Ședeam mereu aci, — spuse domnișoara. — Îți mai aduci aminte? Eu aci, și dumneata la dreapta mea.

Se urcară la etaj, vizitară alte săli, puseră în mișcare cîteva aparate și se întoarseră în laborator.

Într-o vitrină erau înșirate cîteva borcane, pline cu alcool galben, și fiecare conținea un fetus omenesc; fetus de trei luni, de patru, cinci, șase, șapte, opt luni; cîțiva cu cordonul ombilical răsucit ca o buclă, alții cu un surîs ironic, alții cu o expresie de batjocură. Dar toți cu o mutră veselă, și cu un gest zeflemist al mîinilor, ca și cînd ar fi vrut să se strîmbe la cei vii.

Sala vecină adăpostea mari vitrine pline cu vase și cu eprubete, acoperite cu cîte un smoc de vată în loc de dop.

— Sînt culturi de microbi?

— Da, — răspunse domnișoara. — Difterie, pneumonie, malarie, tifos,... — și arăta diferitele eprubete care purtau fiecare cîte o etichetă. În timp ce-i vorbea de colorarea ba-

cililor pentru preparațiile microscopice, trecu un om cu picioare enorme, ascunse sub halatul alb.

— Doctore, — spuse domnișoara despărțindu-se de Titu, care rămase singur în fața eprubetelor cu bacili. — Au telefonat de la Institutul de anatomie; cer un cadavru de femeie, tînără, dacă se poate.

— Deocamdată n-am nimic, — răspunse medicul după un scurt răgaz de reculegere, — dar sper să fac rost pînă diseară. Ați spus de femeie? Am ceea ce le trebuie. Răspundeți profesorului că sper să-l pot trimite diseară.

Și trecu în cealaltă cameră.

Titu profitase de lipsa momentană a domnișoarei ca să sustragă una dintre eprubete și s-o vîre în buzunar.

Mai stătu puțin de vorbă, ascultînd, distrat și nerăbdător, explicațiile frumoasei călăuze. Și cînd putu s-o șteargă, o luă repede spre casă, mîngîind, pe dinafara hainei, cultura de bacili.

— Tifos! tifos! Bacili de tifos. Beau lichidul acesta și mă apropii de moarte cu iuțeală vertiginoasă. Felul de moarte pe care îl căutam. Dacă destinul va voi să mă salveze, o să mă facă să nimeresc un medic capabil să mă scape.

Agită substanța lichidă și mucilaginoasă, o turnă într-un pahar și bău. Avea un gust sălciu și acidulat.

— Nu-s chiar așa de rele culturile de bacili.

Și bău și un păhărel de *chartreuse*.

Scoase din portofel fotografia Cocainei, goală, o privi, o puse la loc.

Întinse pe masă o coală de hîrtie albă și scrise:

Mă omor fiindcă mi-e scîrbă să trăiesc. Fiecare om inteligent care a împlinit douăzeci și opt de ani ar trebui să facă la fel.

Nu vreau popi la înmormîntarea mea. Dar, deoarece popii nu servesc morților, ci celor vii, dacă vor fi și popi, vreau să vie și un rabin și un pastor calvin. Am o mare simpatie pentru preoții tuturor religiilor, pentru că, sau sînt de bună credință, și atunci îi consider demni de admirație, sau sînt de rea-credință, și în cazul acesta sînt niște mistificatori extrem de abili.

Vreau să fiu pus în sicriu îmbrăcat cu o pijama verde și cu mîinile în buzunare.

Cer să fiu ars.

Cu cenușa mea se vor umple două urne cinerare, sferice și multicolore; una o las ca amintire prietenului meu Pietro Nocera; cealaltă lui Maud Fabrège.

Lui Pietro Nocera îi las și toate cărțile și costumele mele. Prietenului călugăr îi las potirul de argint aurit. Lui Maud Fabrège (Magdalena Panardi) puținele mele bijuterii.

Banii îi las Societății pentru protecția animalelor.

Se iscăli, dată, puse coala într-un plic ministerial care necesită o doză îndoită de scuipat, și scrise: «Testamentul meu. Se va deschide după moartea mea».

Și ca să scape de malancolie, ieși din casă, uitîndu-se în dreapta și în stînga ca să nu fie călcat de mașini.

Își vîrî în nas cîteva prize de coco și intră într-un cinematograf. Dar nu văzu nimic.

Cînd îi spuneam mamei mele că mă doare un dinte, mă ducea la dentist să mi-l extragă; cînd mă durea un furuncul, mi-l storcea; cînd îi mărturiseam că sufeream pentru o femeie, mă făcea prost. Puțin timp după nașterea mea, tata a trimis după un popă; deoarece tatăl meu a chemat pe acel popă în loc să cheme pe altul, a trebuit să cinstesc un Dumnezeu în loc să cinstesc pe concurentul său; cînd mi-am schimbat religia, m-au făcut renegat, fiindcă nu mai voiam să mă servesc de același popă de care se servea tatăl meu. Cînd eram copil, m-au învățat cum trebuie să mă port; dar educația nu e decît o minciună; să te prefaci că nu știi lucrurile pe care alții ar prefera să nu le știi...; să surîzi persoanelor pe care le-ai scuipa bucuros în față; să spui mulțumesc cînd ai vrea să spui «crapă!». După cîțiva ani m-am revoltat împotriva educației, și am filfîit bucuria sincerității. Mai tîrziu, însă, m-am convins că sinceritatea nu poate pricinui decît pagubă. Și am început iar să mint. Tot mai bine era să mă iau după învățămintele din copilărie. Mai întîi îmi spuseseră că *vox populi*, gura lumii, opinia publică, spune adevărul; am făcut cercetări pe cont propriu în cîteva cazuri care mă priveau în chip deosebit și am descoperit că opinia publică mințea; dar apoi am intensificat cercetările și a trebuit să admit că opinia publică avea dreptate. Cînd toată lumea spune că Cutare este un excroc și Cutare este o stricată, nu crezi; dar după al treilea an de cunoștință, bagi de seamă că el este cam pungaș și ea cam stricată. Mai bine ar fi dat, deci, crezare celor auzite de la început. La douăzeci de ani mi-au spus să jur credință Regelui. Am jurat fiindcă așa a trebuit să fac. Dacă nu mă sileau să jur, nu juram. Și apoi m-au

trimis să omor pe niște indivizi pe care nici măcar nu-i cunoșteam, și care erau îmbrăcați și ei aproape ca și mine. Într-o zi, mi-au spus: «Vezi? Acela e dușmanul tău. Trage în el». Eu trag. Nu-l lovesc; el trage în mine. Mă rănește. Nu știu pentru ce, mi-au spus că e o rană glorioasă."

În timpul acesta, filmul rula; actele treceau, spectatorii se perindau, și Titu rămînea nemișcat pe scaunul său. Aspirase tot praful din cutiuță. Un plasator veni să-l trezească și să-i atragă atenția că văzuse de trei ori spectacolul.

Pe stradă continuă să mediteze asupra lucrurilor celor mai eterogene; se gîndi că avea douăzeci și opt de ani, vîrsta tragică a amanților de sex masculin; nu mai ai vigoarea amantului tînăr și n-ai încă banii amantului bătrîn. Se gîndi că femeia care era în stare să facă pentru el orice sacrificiu, cînd îl iubea, cînd nu-l mai iubea ar fi fost capabilă să-i facă orice rău ca să dea drumul supapei bestialității sale; e în stare să creeze calomnii, să urzească conspirații, să se facă complice a curselor care ți se întind. Risc de idealuri; chiar și în cea mai nobilă străduință, în cea mai curată aspirație, licărește reflexul metalic al banului. Simți cum renăștea, în el, emoții dispărute de demult; nu există dragoste fără gelozie; numai femeile și proxeneții susțin contrariul. Studie forme noi de sinucideri; să te arunci din galeria unui teatru peste capetele spectatorilor din staluri. Femeile care se dau oricui, din ziua în care nu mai iubesc pe omul care le iubește, i se refuză cu îndărătnicie; în ziua în care ți se dau ție, parcă ar cădea din cer grația pe care ți-o fac; dar cînd le reproșezi că s-au dat altora, îți răspund că acel contact a fost un incident fără nici o însemnătate.

Cutreieră cafenelele frecventate de negustori.

„N-am putut să înțeleg niciodată cum poți trăi din negustorie, adică vînzînd cu o sută ceea ce ai cumpărat pe cincizeci. Ori de cîte ori a trebuit să vînd ceva, am dat pe zece ceea ce mă costa o sută cincizeci."

Gîndi că dacă s-ar mai fi născut o dată, s-ar fi făcut cerșetor sau vagabond. „Banii au valoare numai în măsura în care îi poți cheltui. Dacă trebuie să muncești, n-ai timp să cheltuiești banii cîștigați. Trebuie să te naști bogat sau să furi. Ce e omorul unui om? În cinci minute ai tot timpul să premeditezi, să-l săvîrșești, să te căiești și să uiți. Ce e operație dureroasă (pentru altul) care nu ține mai mult decît treizeci de secunde, față de fericirea întregii mele vieți?"

Din cînd în cînd își aducea aminte că e aproape de moarte. Bacilii își începuseră deja opera lor binefăcătoare. Simțea că se strecoară din viață obosit și plictisit ca din patul unei curtezane, și îi părea bine că se plictisise mereu; fericiți aceia care s-au plictisit, căci vor ieși din viață fără păreri de rău.

Și deoarece motorul întregii sale vieți fusese femeia, gîndurile dezorganizate se întorceau mereu la ea.

„Ne batem capul mereu, — medita Titu, — care sînt pricinile psihologice, patologice, fiziologice, degenerative pentru care ne înșeală amanta. Dar, de cele mai multe ori, femeia se dă numai pentru că vrea să i se admire jartierele noi.

Evocă, dar fără durere, cîteva frînturi din viața sa de amant. Cocaina, scumpa lui Cocaină, îi dădea exaltări de o oră; după ce o poseda, simțea frenezia de a crea ceva, entuziasmul de a trăi; dar, după o oră, soseau ideile negre, plictiseala de viață, gelozia, teama de a o pierde, descurajarea incurabilă. Femeia și drogul îi dăduseră mereu același fenomene de otrăvire care trebuiau să-l tîrască spre sfîrșit. Dacă n-ar fi întîlnit pe femeia aceea, acum ar fi fost doctor, s-ar fi uitat în microscop fără să vadă nimic; sau ar fi văzut totul, căci ochii orbi ai unui poet ca Homer sau Milton văd mai mult decît pretențioasele instrumente de precizie.

Îi apăru în minte imaginea Cocainei, îmbătrînită, urîtă, dar fardată cu îndemînare. „Nefericirea mea purcede dintr-un tub de roșu de buze, un creion albastru și o cutie cu pudră".

Avu o vagă părere de rău că nu primise invitația prietenului călugăr. „Acum aș putea fi un mistic. Misticismul nu e decît un semn de virilitate în lichidare.

Dar de ce fac aceste reflexii fantastice? Mi se pare că am călduri, — își zise, pipăindu-și pulsul, în timp ce urca treptele casei. Într-un sertar găsi un termometru; îl puse sub braț; treizeci și nouă.

Puse termometrul pe noptieră, își scoase o ghetă, apoi pe cealaltă, apoi restul și se culcă.

Boala se prezenta cu simptome de angină; febră, slăbiciune generală... „Dar cum, angină? „Am înghițit bacili de tifos".

Își recapitulă programul: „Vreau să las soartei cea mai deplină libertate de a mă ucide sau de a mă salva; mă voi purta ca un bolnav oarecare; voi chema un doctor, îi voi dezvălui simptomele, voi urma cura. Dacă soarta va voi să

trăiesc, o să mă facă să trăiesc. N-o să mă opun. Dacă va voi să mor, nu mă voi împotrivi morții mai mult decît s-ar împotrivi un pacient obișnuit. Nu voi spune în ce fel am dobîndit boala. Dacă destinul va voi ca medicul să înțeleagă va înțelege și singur."

Dormi cîteva ore un somn agitat de friguri.

Cînd se trezi văzu la căpătîiul său pe Pietro Nocera, pe proprietăreasă și pe Maud.

Maud, care sosise cu cîteva ore mai devreme din Senegal îl căutase imediat.

La revederea femeii, o vagă dorință de a trăi se trezi în Titu. Își aducea aminte că pentru tifos se pun pungi cu gheață pe stomac și ceru o pungă cu gheață, în așteptarea doctorului.

— Îi fac un *vin* fiert, domnule Nocera?

— Da, — aprobă Nocera.

— Nu, — se opuse bolnavul, reamintindu-și că la tifos se prescrie dietă absolută. Dietă și gheață pe stomac. Gheață pe stomac și dietă.

— A venit doctorul, — anunță Maud, care se dusese să deschidă.

Intră faimosul profesor Libani, tînăr savant modern cu părul blond, ochelarii de aur și multe bijuterii etalate pe pîntece și pe degete.

Se așeză, privi pe pacient cu ochiul său clinic; luă pulsul, dete cearșafurile la o parte, ridică cămașa, pipăi, ascultă privi, și se așeză din nou ca să dea răspunsul științei cu cuvinte sonore.

Cînd savantul deschise gura, Titu crezu că va auzi un singur cuvînt: tifos.

Însă doctorul spuse:

— Dumneata bei lapte de capră.

— Nu domnule.

— Da. Dumneata bei lapte de capră.

— Imposibil, doctore.

— Ce știi dumneata? Dumneata bei ceea ce îți dă lăptarul.

— Lăptarul nu-mi dă nimic pentru că nu pot să sufăr laptele, acea scîrboasă secrețiune de glande. Am băut cînd eram copil, pînă la vîrsta de zece luni, fiindcă nu-mi dădeau altceva. Dar abia am început să raționez...

— N-are importanță, — admise medicul, grav. Dumneata ai...

Și Titu se așteptă iar să audă cuvîntul fatal: tifos.

— Dumneata ai o septicemie de coli, adică o infecție a sîngelui.

— E grav? — întrebă Maud tremurînd.

— Nu, — încurajă medicul. — Cura e aceasta: înainte de toate să aruncăm punga cu gheață: apoi să facem niște clistire de mare presiune ca să golim intestinele.

— Clistire cu ce? — întrebă proprietăreasa.

— Cîțiva litri de ser fiziologic, adică apă cu sare. Cînd febra cedează, poți mînca tot ce poftești.

Titu căscă ochii nemăsurat.

„Dar cum? — gîndi el. Tifosul produce leziuni intestinale. Ca să nu se irite sau rupe aceste leziuni, se prescrie dieta. Acesta, dimpotrivă, îmi dă voie să mănînc, și-mi prescrie clistire cu mare presiune care îmi vor balona intestinul ca o cameră de automobil. Nu face nimic. Nu vreau să îngreunez opera întîmplării; întîmplarea m-a făcut să nimeresc un doctor care greșește diagnosticul și stabilește un regim opus celui care ar putea să mă salveze. Voi mînca, voi face clistire, voi plezni".

Totuși, îndrăzni să facă o ipoteză:

— Scuzați, doctore, nu s-ar putea să fie tifos?

— Exclus. Lipsesc simptomele generale ale tifosului, cefalee, amorțire, dureri de oase; splina e impalpabilă, nu există rozeolă pe stomac, pulsul e prea frecvent în raport cu temperatura. Știți desigur, că la tifos pulsul e invers proporțional cu temperatura; ori, dumneata ai 39 de grade și 100 de pulsații. Dar, dacă voiți să fiți și mai sigur să facem serodiagnoza. Mă voi întoarce cu cele necesare.

Se spălă pe mîini, și le șterse cu gravitate, și ieși foarte respectuos.

În anticameră, Nocera, Maud și proprietăreasa îl mai întrebară ceva cu glasul înăbușit, și se întoarseră la patul bolnavului să-l întrebe ce voia mai întîi; să mănînce sau să să...

— Mi-e egal, — se resemnă Titu care, cunoscînd adevărata natură a bolii sale, știa că atît una cît și cealaltă i-ar fi fost deopotrivă de fatale.

— Atunci să facem operația hidraulică — zise Nocera — în timp ce doamna îți va pregăti o fleică respectabilă.

— Bine, — acceptă pacientul cu stoicism.

Și se culcă, ferm hotărît să se supună și să primească cele două kilograme de apă care năvăleau zgomotos în intesti-

nele sale fragile. Cocheta țeavă de sticlă care atîrna de perete îi aducea aminte de narghilele pe care le fumau negrii bogați la Dakar, șezînd pe rogojinele din fața colibelor.

— Acum întoarce-te și vezi; căci trebuie să mănînci, — zise Nocera.

Condamnatul se întoarse, se așază și luă fleica din mîna lui Nocera, cum luase Socrate cucuta din mîinile slujitorului celor Unsprezece. După ce o mîncă pe toată, se culcă și își închipui drumul pe care îl urma carnea: „Acum a parcurs esofagul, trece cardiasul, intră în stomac, este sărbătorită de sucurile gastrice, e zguduită puțin de mișcările peristaltice, este prin pilorus, intră în duoden, colindă prin ileu. Dacă sufăr de ileotifos, cine știe peste cîți bacili dă fleica mea! A, am ajuns la ascendent; apendicea vermiformă atenție la acest pasaj de nivel; e pericol de apendicită; am trecut; intestinul transversal, intestinul descendent... Dar cum de a ajuns așa de repede pînă aici? Cine știe cum a fost primită de bacilii aceia simpatici care se agitau și dădeau din coadă în lichidul pe care l-am băut! O vor fi mîncat bacilii Dacă e așa, n-au să-mi mai ruineze intestinele slăbite. Acum ar fi trebuit să fiu deja cadavru. Pentru ce nu mor?"

— Calmează-te, calmează-te, scumpule!— imploră Maud văzîndu-l atît de agitat.

Febra lui ușoară îi dădea aceleași aiureli pe care le resimțise la prima bețic de cocaină, în hotelul din Place Vendôme. Și medita:

„Nu, Dumnezeu nu e un mare umorist. E un umorist mic neînsemnat. Are mentalitatea unui agronom. Ca să ucidă popoarele, se servește de războaie și epidemii. N-are măcar simțul nedreptății estetice! Singurele curiozități pe care le face, singurele strengării cu care se distrează, sînt furturile în biserici, în timp ce păgubașul se roagă; niciodată n-are vreo idee grandioasă. Dacă aș fi în locul său, aș elimina deodată forța de gravitate. Omul ar încerca să arunce un muc de țigară, și mucul i-ar rămîne în mînă. Ar încerca să coboare o scară, și s-ar pomeni silit să îngenunche, cu capul în jos, făcînd mari sforțări, obosindu-se mai mult să coboare decît să urce scările. Sau aș accelera puterea centrifugă a pămîntului. În loc de a face o învîrtitură în douăzeci și patru de ore, l-aș face să se învîrtească într-un ceas. Și totul ar fi proiectat la distanțe enorme, într-o dezordine catastrofală.

Pagode japoneze aruncate pe ghețarii din Elveția, minaretele musulmane care s-ar muia ca niște pesmeți în craterul

Vezuviului, piramida lui Cheops lansată pe Place de la Concorde. Dumnezeu nu e înzestrat cu o fire de artist. Ca să ucidă un om, apelează la sicari nesfîrșit de mici, care nici măcar nu se știe dacă sînt ființe animale sau vegetale. Ce minte mărginită! Și ce lipsă de demnitate!"

— Calmează-te, calmează-te, dragă! — continua să-i spuie amanta. — Are febră. Doctore, n-ar fi bine să-i facem o injecție de morfină?

— Nu e nevoie. Acum să ne ocupăm de serodiagnoza. În felul acesta, — explică savantul legîndu-i brațul spre a face să i se umfle vena, — vom avea certitudinea că nu sînten în fața unui caz de tifos. Dealtfel, eu sînt convins că ni lipsește umflătura la splină, lipsește rozeola...

Și Titu care mai prindea cîte o frază, în clipele de luci ditate, cînd auzi că pomenea de rozeolă, spuse:

— Lipsește rozeola, dar există bacilii. Cine știe cîte mili oane am înghițit!

Cînd vena fu bine umflată, chirurgul înfipse acul une seringi Pravaz și vărsă sîngele extras într-o eprubetă steri lizată.

Și o luă cu sine.

Se întoarse ziua următoare, (Titu dormea foarte bin anunțînd că serodiagnoza fusese negativă pentru diferitel tipuri de tifos, paratifos A și paratifos B.

— Putem deci să fim liniștiți în această privință; nu tifos. Totuși, ca să fim și mai siguri, putem, eventual, s facem și așa-zisa diazoreacție a lui Ehrlich.

- Să facem și diazoreacția.

— O vom face. Deocamdată, însă să continuie să mănînc și să insiste cu clistirele.

Titu se credea încă sub acțiunea halucinantă a cocaine era convins că avea o boală care se tratează lăsînd organismu în cea mai mare liniște, și totuși, deși îl inundau cu clistir și îl sileau să mănînce, nu murea. Făcea tocmai împotriva celor prescrise de știință în asemenea cazuri, și starea lui ni se înrăutățea deloc.

— Și diazoreacția e negativă, — proclamă triumfător medicul la a patra vizită. — De altfel, excluseserm imediat posibilitatea unui caz de tifos. Am și plăcerea de a nota o simțitoare îmbunătățire.

— Da, — spuse Maud. — Este agitat dimineața și seara, dar după-amiaza e calm.

— S-ar spune, — întrerupse Titu, — că microbii își fac somnul de după-amiază.

— Totuși, febra rămîne.

— O să plece, — zise medicul punîndu-și pardesiul.

După ce ieși doctorul, Nocera zise lui Maud:

— Nu văd nici un progres. Mi se pare că este tot așa de rău ca și în prima zi.

— Să ascultăm și un alt doctor?

— Cred că n-ar strica.

Titu nu se opune. Dacă i-ar fi propus să bea vitriol sau să cheme pe un electrician, ar fi consimțit.

Veni un alt doctor. Era tipul vechiului diagnostician, al doctorului serios. Acesta rămase în picioare lîngă pat, cu mîinile încrucișate pe stomac, ca și cînd ar fi fost rezemat de o fereastră. Luă pulsul, se uită la limbă, la ceasornic, la termometru, făcu gesturile ceremonialului obișnuit.

— Cine e medicul d-voastră?

Nocera zise un nume. Doctorul se strîmbă ca să-i arate părerea.

— Și ce-a spus?

— Infecția sîngelui. Septicemie de coli.

— Aș, — rîse doctorul serios. — Domnul e bolnav de...

Pacientul văzu cum se formează pe buzele medicului serios un singur cuvînt: tifos.

— Cînd colo, el spuse:

— E bolnav de febră mediteraneană.

— Cum spuneți?

— Febră de Malta.

— E ceva grav?

— Nu. La boala aceasta, seroterapia face minuni. Se tratează cu vaccinul lui Wright. Dar trebuie făcut imediat tratamentul acesta. Mai înainte de toate, suspendați tratamentul de pînă acum. Pînă atunci, mă duc să iau vaccinul și mă întorc. Peste un ceas sînt aci.

Acest medic serios citea revistele de specialitate și era îndrăgostit de ultimele descoperiri și de metodele cele noi. Cu șase luni mai înainte îi murise un pacient de febră mediteraneană, și de atunci nu vedea decît febră mediteraneană la toți clienții.

— E foarte simplu, — explică el lui Titu. — Eu injectez în sîngele dumitale cîteva miliarde de bacili atenuați; vezi eprubeta aceasta? Conține trei miliarde de bacili.

Infirmul își păstră atitudinea de martir. Îl lăsă să-i injecteze bacilii, fără să arate cel mai mic semn de emoție nici pe față, nici pe partea unde îi injecta bacili.

Se mulțumi să spună:

— Doctore, dumneata mi-ai injectat bacili febrei de Malta?

— Da.

— Dacă, într-o injecție eu n-aș avea febra aceasta, injecția mi-ar produce contaminarea?

— Se înțelege.

— Așa că, dacă d-voastră ați fi greșit diagnoza, și eu aș fi bolnav, spre pildă de tifos, acum aș avea două boli.

— Desigur. Dumneata n-ai tifos.

— Știu, știu, — se grăbi să răspundă infirmul. — Făceam o simplă ipoteză.

Acum Titu știa că are două boli: tifos și febră de Malta. — „Una dintre ele, — gîndea — o să mă dea gata".

Febra care scăzuse, se urcă iar cu cîteva linii, Titu simți dureri puternice în tot trupul.

— Nu-i nimic, — răspunse medicul serios. În cazurile pozitive de febră de Malta, vaccinul lui Wright cauzează exact aceste reacții. Totul e normal și demonstrează la lumina științei că diagnoza mea era dreaptă. Nu-mi rămîne decît să trag foloase.

Maud și Nocera nu erau tocmai mulțumiți nici de prima nici de a doua cură.

— Cum a greșit primul medic, poate să fi greșit și al doilea.

Primul găsește o boală; face reacțiile: reacțiile îi dau dreptate.

Al doilea descoperă altă boală; face reacțiile; și reacțiile îi dau și lui dreptate. Eu aș fi de părere să chemăm și un al treilea medic. Și așa chema fără multă discuție, pe cel mai celebru doctor din localitate.

În aceeași zi intră în camera lui Titu celebrul profesor; infailibilul; fala medicinii; matadorul științei.

Strînse cu un aer de superioritate mîna celorlalți doi doctori și spuse:

— Tifos! Și un dentist poate să vadă!

— Imposibil! — excluse primul medic.

— Ați făcut serodiagnoza lui Vidal?

— Da.

— De cîte ori?

— O dată.

— Nu e de ajuns, — declară celebritatea medicală. — Trebuie făcută încă o dată.

În sfîrșit, Titu găsise medicul trimis de soartă să-l scape. Iar îi extraseră sînge din venă. De astă dată serodiagnoza era pozitivă: «1 : 100».

— Tifos? — întrebă Titu.

— Tifos, — aprobară toți trei.

Și Titu gîndi: „Pînă acum nu mă însănătoșeau pentru că nu-mi cunoșteau boala. Acum au descoperit-o și îmi vor prescrie cura precisă care mă va scăpa".

— Să nu mai mănînce! — spuse medicul celebru.

Și Titu gîndi: „Știam eu că nu trebuie să mănînci cînd ai tifos".

— Să nu-i mai faceți enteroclisme!

Și Titu se bucură în secret: „Spuneam eu că intestinul trebuie lăsat să stea liniștit".

Într-adevăr, profesorul se adresă celorlalți doi:

— Dacă îi mai face o enteroclismă, moare la sigur! Asta ar înțelege-o și o moașă!

„Totuși mi-au făcut douăzeci și cinci și n-am murit — gîndi Titu. — Și doar păreau cascadele Niagarei."

— Ca să calmăm febra, va face băi reci. Ați înțeles?

— Da, domnule doctor, — răspunseră Maud, Nocera și proprietăreasa.

— După baie, să se culce. Mîine dimineață ne întoarcem iar.

Și plecară.

Bolnavul simțea că învie. Nu trebuie să te miri că o cură este neeficace atunci cînd nu se cunoaște adevărata natură a bolii. Dar cînd diagnoza e exactă... Și în cazul lui, diagnoza era foarte exactă; el știa doar că băuse o cultură dintr-o repubetă pe care scria : «Tifos».

Totuși nu putea să-și explice cum de fripturile și clistirele zilnice de cîte doi litri de «ser fiziologic», cum spunea medicul, nu-l omorîseră cu mare viteză.

În mîinile celor trei doctori i se părea că era apucat de picioare și aruncat în vid de trei acrobați atîrnați de tavanul unui circ și i se părea că face zboruri amețitoare și că era prins din zbor la întîmplare.

Prietenul și prietena îl scoaseră din meditație, și îl băgară binișor în apa înghețată a băii.

— E îngrozitor! — striga Titu zbătîndu-se și scrîșnind din dinți.

— Ai răbdare dragă!

— Ai răbdare, scumpule!

— Încă un minut! — se ruga proprietăreasa cu ceasul în mînă.

— O să te scape de călduri — zicea Nocera.

— O să te însănătoșească, — gemu Maud.

— Îngheț aici, — urla Titu.

Îl șterseră superficial și-l duseră, vînăt ca un înecat, să-l culce în pat.

— Acum o să te încălzești dragă!

Dar în loc să se încălzească, îi era mai frig în pat decît în baie, și simțea un junghi dureros în flancul drept.

Și tuși.

Iar tuși.

Apoi scuipă sînge.

Primul doctor, sosit cînd îl scoteau din baie, spuse că junghiul nu era decît o simplă durere intercostală.

Medicul ilustru, fala științei, îi calmă pe toți:

— Nu-i nimic grav. Un acces la oase cauzat de tifos. Ar înțelege și un medic militar.

Titu, însă, înțelese că prinsese o pneumonie galopantă...

Maud ieși să cheme iar pe doctori, care se eclipseseră de la primele scuipături.

Deodată, Titu se pomeni cu un popă lîngă pat, negru și solemn, care îi vorbea grav.

— Cine v-a chemat? — întrebă pacientul.

— Nimeni, — minți proprietăreasa.

— Popii simt mirosul de agonie, — zise Titu cu un pic de glas.

— Sînt ca muștele care își depun ouăle pe nările agonizanților. Dar dacă ați venit, puteți să și rămîneți.

Preotul îi arătă un crucufix, și-l făcu să murmure, după el, o rugăciune.

— Părinte, — gemu Titu, — în sertarul acela e o cutie și în cutie o fotografie. Fii așa bun și adu-mi fotografia.

Preotul îi aduse cutia. Titu scoase din ea fotografia lui Maud, în întregime goală.

— Sper că o vei distruge! — spuse preotul cu ochii încruntați.

— Vreau s-o mai văd o dată. — suspină Titu cu ochii senini.

— Dar în această clipă supremă, Dumnezeu se află lîngă patul tău! — amenință părintele.

— Bine, o s-o vădă și el.

— Și acum, spovedește-te, — impuse preotul, smulgîndu-i din mînă fotografia obscenă și punînd-o între filele cărții de rugăciuni.

— Să mă spovedesc? Este chiar așa de necesară această imonadă purgativă pentru suflet?

— Nu blestema, nenorocitule!

— Atunci șterge-o, imbecilule!

Și se întoarse pe partea cealaltă, întorcînd către popă partea unde îi injectaseră trei miliarde de bacili atenuați (vaccinul lui Wright).

Popa ieși. Pe scară desfăcu cartea de rugăciuni, roșind și ferindu-se să nu fie văzut.

Nocera intră cu o mătușă a lui Titu, o javră pe care o vedea foarte rar. În toate familiile există cel puțin cîte o javră. Și în familia mea la fel.

Era fericită că Titu murea. Și totuși plîngea cu hohote.

— Dacă plîngi, — îi zise Titu, — înseamnă că trebuie să mă însănătoșesc; dacă aș fi pe ducă, ai rîde de fericire.

Un om aduse trei bombe de oxigen.

— Trei? Și pentru ce trei— întrebă javra de mătușă, una dintre acele javre de mătuși care fericesc orice familie (și pe a mea). — Pentru ce trei? Și dacă nu se consumă decît una? Farmacistul nu dă banii înapoi pentru cele neîntrebuințate.

— Da.

— Și nu scade nimic din prețul cu care le-a vîndut?

— Nu.

— Ascultă, Nocera, — strigă cu ultima suflare bietul Titu. — Ia-o de aici pe scîrba aceea de femeie, că dacă nu, mă răzbun, îi arăt că nu mor.

Intră matadorul științei.

— Cum mai merge boala? Pleacă?

— Da, plec.

Și muri.

Nocera, Maud proprietăreasa îngenuncheară în jurul patului, cu fruntea pe cuvertură, ca în cromolitografiile care reprezintă moartea lui Napoleon la Sfînta Elena sau a lui Camillo Benso conte de Cavour.

Și iată cum poți să te însănătoșești dacă ai înghițit bacili de tifos și ai fost tratat pentru septicemie, și apoi pentru febră de Malta. Dar dacă faci cura clasică a tifosului, poți muri de pneumonie galopantă.

XIV

La deschiderea testamentului, săvîrșită de Pietro Nocera, asistă numai Maud, cu ochii roșii de plîns.

Titu scrisese clar «Mă ucid». Și se omorîse pentru ea. Pentru prima dată, Maud avea remușcări.

— Dacă aș fi fost mai credincioasă, sau, cel puțin, dacă i-aș fi dat aparența că-i sînt credincioasă, acum...

— Nu vă mai necăjiți, dudue, — o încuraja Nocera. — Remușcarea e zadarnică. Mai bine duceți-vă acasă și dormiți. Eu voi avea grijă de înmormîntare.

Maud mai sărută o dată fruntea lui Titu, își fardă puțin buzele și se duse acasă, în cămăruța sa de fată, cu fereastra spre curte, în clădirea în care etajele de mai jos exalau mirosul bucătăriilor savante.

Cu respectul datorit morților, tatăl o întrebă dacă în trusoul mortului nu s-ar putea găsi un demi-palton pentru el.

La domiciliul răposatului veniră medicul legist, care plecă imediat, și un popă care stătu o jumătate de ceas.

— Bietul meu prieten era ateu, — obiectă Nocera.

— Nu e nevoie ca mortul să fi fost credincios — declară preotul. — E de ajuns ca cei care rămîn să fie credincioși.

— Drept să vă spun, eu...

— Dumneata nu, dar....

— În fine, cît o să coste?

— Douăzeci și cinci de lire de fiecare preot.

— Cîți preoți trebuie să fie pentru ca peisajul să se prezinte bine?

— Cel puțin opt.

— Deci, două sute de lire.

— Plus călugărițele.

— Alea cît costă?

— Două lire de fiecare, cu lumînările întrebuințate; trei lire cu lumînările neîntrebuințate.

— Și cîte trebuiesc?

— Asta face două sute de lire.

— Dar nu cu lumînări noi.

— Odată ce trebuie să le aprindă, mi se pare că dacă au mai fost aprinse...

— Mai trebuiesc adăugate cincizeci de lire pentru covoarele de pluș roșu.

— Necesare?

— Indispensabile. Apoi slujba cu binecuvîntarea.

— Să facem un preț global. Știți, strictul necesar.

— Slujbă, binecuvîntări, covoare, o sută de lire. Preoții și călugărițele separat.

— Perfect.

— Puteți să-mi dați un acont pentru primele cheltuieli?

— Ajung două sute?

— Da.

— Ai mata grijă de tot?

— Da. Atunci pe mîine, la patru?

— La patru, părinte.

Apoi veni agentul Companiei de Pompe Funebre să se-nvoiască în privința dricului și cailor. Nocera telefonă Crematoriului, primi pe un funționar și introduse și pe un oarecare, ce era, în același timp profesor și maestru.

— Eu sînt primul clarinet al muzicii «Armonia» și pot să vă fac prețuri reduse. Avem un repertoriu ales de marșuri funebre; Gounod, Donizetti, Wagner, Petrella, Grieg și Chopin. Avem și un drapel social învechit, pe care nu se mai vede ce e scris; pare drapelul unei societăți de binefacere, căreia răposatul l-ar fi lăsat printr-un legat, cu titlu de donație. Fiecare muzicant are un chipiu și, ca un mic supliment, și sabia.

— Cît costă cu sabie cu tot?

— Două sute de lire.

— Ne-am înțeles. Pe mîine, deci.

— Ați ales bucățile?

— Ce bucăți?

— De muzică.

— Alege dumneata. Cele mai frumoase pe care le ai în prăvălie.

Aduseră sicriul.

Nocera scoase o pijama de mătase verde și începu să îmbrace mortul.

Apoi îl puseră în sicriu.

— Închidem chiar acum?

— Să închidem, dacă nu mai trebuie adăugat nimic.

Dricul staționa la poartă. Cioclii coborîră sicriul și-l băgară în dric cu eleganță și precizie, și cortegiul porni. Balcoanele erau pline de curioși, iar negustoresele flecăreau în fața prăvălioarelor.

Un cioclu cu mustăți stufoase deschidea cortegiul.

Apoi venea muzica, formată din

opt flaute
un clarinet
două trompete
două tromboane
baterie și triunghi
o tobă mare
un bas.

Apoi urmau călugărițele îmbrăcate în verde.

Păreau o salată ambulantă.

La rîndul lor, veneau opt popi cîntînd psalmi. Unul dintre ei era șchiop.

Dricul, foarte respectuos și încoronat cu crizanteme moi ca penele de struț. Cai acoperiți de draperii galonate.

Maud, în doliu.

Nocera.

Multe femei, mulți bărbați pe care Nocera nu-i văzuse niciodată.

Tatăl lui Maud, cu demiul lui Titu care îi stătea de minune.

Cîteva femei din popor își făcură cruce la trecerea carului.

Alături de muzică înainta un băiat călare pe o bicicletă, șezînd cu o pulpă pe șea, cu ambele picioare de aceeași parte, și pedalînd cu un singur picior.

Doi cîini care își făceau anchete reciproce își continuară nestingheriți ocupația.

— E sora mortului — zise cineva arătînd-o pe Maud.

— Soția.

— Amanta.

— E pasabilă.

— Are un ...

— Și niște ...

— E bătrînă.

— Nu cred. Treizeci și cinci.

— Și mai mult.
— Ce face ?
— Face pe ...
— Ah, așa a fost mereu.
— Și el ?
— Închidea un ochi.
— Și deschidea punga.
— Dar cu eleganță.
— Toți băgau de seamă.
— A fost și în pușcărie.
— Polițe false.
— Și din ce a murit ?
— Ofticos.
— Sifilis.
— Adevărat ?
— Și încă altceva ...
— American.
— Rusesc.
— A umplut-o și pe ea.
— Ba a luat-o el de la ea.
— Adevărat ?
— Toată lumea știe.
— Cunosc pe doctorul care îi trata pe amîndoi.
— Ce rușine !

Muzica, popii, călugărițele, cortegiul se opriseră. Cioclii scoaseră sicriul și-l duseră în biserică; apoi îl scoaseră și-l băgară iar în dric.

Și iar la drum.

Încet, încet.

Prea încet.

Înmormîntarea ar trebui să fie făcută cu benzină; mortul în automobil și cortegiul în motocicletă. Călugărițele în motocicletă, muzicanții în motocicletă, rudele inconsolabile în motocicletă.

Nocera se uită în urmă. Lumea se rărise, dar, totuși, mai rămăsese îndeajuns.

Orice nenorocit care n-a primit niciodată un cuvînt de încurajare sau n-a reușit să obțină, vreodată, un împrumut de două lire, e condus la cimitir de o falangă de persoane inconsolabile și pe veci nemîngîiate. Institutorul de clase primare primește elogiul funebru al inspectorului sau revizorului; avocatul de judecătorie de ocol primește salutul suprem de la decanul baroului; doctorul de plasă este deplîns

ca o pierdere pentru știință. Acela pe care, toată viața, îl vedeai citind gazeta, singuratic, pe băncile din grădinița publică, după moarte va fi condus la «lăcașul de veci» de vreo sută de prieteni intimi.

În timpul vieții, omul e mereu ceva nesigur și periculos; poate să fie vătămător, să trădeze, să-și schimbe opiniile, să-și refacă testamentul. Mortul, însă, e ceva definitiv.

Dricul e urmat întotdeauna de toți inamicii intimi ai răposatului; soțul de amantul soției; omul ucis în duel e condus de adversarul care l-a ucis; debitorul, de creditor.

Și trecătorii își scot pălăriile.

Și cortegiul trece mai departe.

— Mi-e milă de ea.

— O să se consoleze.

— Dar nu îndată.

— Cînd o să-și găsească altul.

— Poate că-l și are la îndemînă.

— Numai unul ?

— Bărbații se agață de orice.

— Mai ales de astfel de femei.

— Așa fardată !

— Și cu dinți falși

— Și perucă.

— Ce lucrează ?

— Lucruri pentru bărbați.

Cimitirul era aproape. Crematoriul își înălța coșul de cărămidă albă.

Trecură de grilaj, se îndreptară spre cuptoare.

Stop .

Se scoate sicriul. Un domn pe care nu-l văzuse nimeni niciodată ține un discurs.

Mai vorbește cineva ?

Nimeni.

Doi servitori ai crematoriului iau sicriul, intră într-o sală albă, îl pun pe un cărucior care pornește cu electricitate.

Supraveghetorul anunță că intimii răposatului puteau să rămînă. Maud rămase în capelă să se roage, iar Nocera se instală în fața ferestruicii prin care se puteau vedea flăcările distrugătoare.

— O să dureze cel puțin un ceas, — spuse funcționarul.

Nocera îi dădu douăzeci de lire:

— Să fie bine copt.

— Lăsați pe mine.

Nocera nu vedea nimic. Deodată, cadavrul intră, gol de tot. Dar flăcările nu-l cuprinseră; și totuși se mișca, se contracta, se ghemuia.

„Deci e adevărat, — gîndea Nocera privind cu nerăbdare, — se ridică, îngenuchează, se contractează, se mototolește, ia poziții obscene. Avea dreptate Titu. Păcat că nu e și el aci să vadă. S-ar distra de minune. Duce mîna la frunte, ca și cînd ar face salutul militar. Își apasă pumnii pe ochi, ca un foetus. Oare reînviază ?"

Cadavrul își schimba culoarea, se slutea, se prefăcea în cenușă, se consuma.

Cînd operația se sfîrși, scoaseră căruciorul și strînseră cenușa cu o mistrie de argint.

Nocera adusese cele două urne sferice, iridescente; puse să le umple pe amîndouă. Cîteva fragmente de oase fură închise într-o urnă de pămînt roșiatic și așezate într-un perete acoperit cu plăci de marmură sculptată.

Puse o urnă în buzunar, cealaltă în buzunarul de la pardesiu și oferi brațul lui Maud. Ceilalți se topiseră cu toții.

— Unde mergem ? — întrebă Nocera, ajutînd-o să se urce într-un taxi.

— Ar trebui să mă duc la croitoreasă pentru rochiile de doliu.

— Trebuie să vă aranjeze bine negrul.

— Așa sper și eu. Dar nu negrul opac. Îmi stă bine negrul lucios. O să-mi comand rochii de un negru lucios, așa nu par de doliu.

Șoferul pornise spre oraș fără să mai aștepte indicații.

— Mie nu mi-e foame, — zise Nocera.

— Eu n-aș putea să iau nimic — zise Maud. Nocera suspină, Maud suspină.

— De !

— Totuși, nu poți să postești o lună întreagă.

Mergem la restaurant ?

— Eu nu mănînc.

— Puțină supă.

— Un ou.

Nocera spuse șoferului numele unui restaurant, și Maud își aduse aminte că ar fi trebuit să plîngă puțintel.

Și plînse cîtva, în timp ce Nocera, tăcut, își aducea aminte de spectacolul dantesc al cadavrului în cuptor.

Și ajunseră la restaurant fără să bage de seamă. Toată ierarhia chelnerilor se repezi să ofere scaune și să ia paltoa-

nele. Lui Maud nu-i era foame. Mîncarea rămînea neatinsă. Nocera nu putea să mestece. Dar, totuşi mîncară.

Plata: o sută optzeci de lire. Nu era scump, fiindcă luaseră şi potîrnichi cu trufe şi lichioruri ca să poată stropi langusta.

— Ce trist e să te întorci acasă !

— Ce-ar fi dacă am merge la teatru ?

— Mi s-ar părea un sacrilegiu.

— Dar noi nu mergem ca să ne distrăm, ci să nu ne gîndim la durerea noastră.

— Ce joacă ?

— *Pilulele lui Hercule.*

— E pornografie ?

— Da.

După spectacol, Nocera o însoţi acasă, îi deschise poarta şi îi dădu să aleagă una dintre cele două urne.

— Mi-e egal, — zise ea, luînd una la noroc.

Niciodată nu s-a făcut mai uşor o împărţire de moştenire.

Nocera puse cealaltă urnă în buzunar şi se urcă iar în trăsură.

Biata femeie ! Ce sărăcăcioasă i se părea acum casa aceea modestă, acum, după ce se obişnuise cu marile hoteluri ale metropolelor streine şi cu vilele moderne ale bogătaşilor !

Se întorsese la Torino de cîteva săptămîni, după ce dansase sub cerul senegalez, şi puţină febră africană îi mai rămăsese în sînge. Se întorsese la Torino să se retragă din viaţa aceea frămîntată, ca să se sigileze în camera aceea simplă în care crescuse.

Găsi vechi cărţi poştale ilustrate, cutii goale de bomboane, romane răsfoite şi stupide, caiete îngălbenite de stenografie, ştofe de cămăşuţe, panglici decolorate. Regăsi în memorie şi amintiri vechi; punctul precis unde Titu îi dăduse prima sărutare, uşa de care o proptise un bărbat, pe care nici măcar nu-l cunoştea bine ca s-o aibă, în după-amiaza aceea de vară în care toate vinele ei erau înfierbîntate de dorinţi.

I se păru dulce, foarte dulce şi melancolic să se ascundă pentru totdeauna în camera aceea, să trăiască şi să moară din amintiri. Se închidea cu remuşcarea că nu-i fusese credincioasă lui Titu şi că nu-i dăduse, cel puţin, iluzia că-i era credincioasă. Dar acum îi ofera toată dragostea nesfîrşită şi monopolul etern. Titu ar fi fost *ultimul amant*, cum dorise el în viaţă.

Întinse pe pat blana de *chinchilla*, pregăti un culcuș pentru cățelușul viu care imita la perfecție cățeii împăiați și era nemîngîiată pentru plecarea Pierinei, camerista enciclopedică.

Camera era plină de cufere acoperite de etichetele multicolore ale vapoarelor și hotelurilor. Blănurile și mantourile răspîndeau efluvii de *Avatar*.

Puse fotografia lui Titu pe o măsuță, alături de urna cinerară, sferică și iridescentă, plină de cenușă.

Cenușa aceea era Titu. Un picior ? Capul și un braț ? Cine știe ce părți îi reveniseră, prin împărțire ! Două pulpe și gîtul ? Și acum, totul își pierduse forma și se transformase în praful acela cenușiu-gălbui care părea pudra *Rachel*.

„În mijlocul acestor amintiri, — gîndea Maud, — mă pot pregăti de moarte".

Nocera plăti doctorii, farmacistul. Compania de Pompe Funebre și se duse la Parohie.

— Cît face ?

Socoteala era gata pregătită și chitanțată. Plăti fără să mai ceară vreo reducere, deși un popă era șchiop.

Plăti și pe celelalte persoane care se deranjaseră pentru înmormîntare. Cine știe pentru ce trebuiesc puse în mișcare atîtea persoane cînd moare cineva ! O să vie și ziua cînd cadavrele se vor arunca în canal, ca pisicile moarte.

Îndeplini ultimele dispoziții ale răposatului, trimise cîteva bilete de mulțumire, strînse ultimele lucruri din camera lui Titu. Sub pat mai era încă o pereche de ghete.

Ah, ce spectacol dureros oferă ghetele morților ! Obiectele acelea negre care păstrează încă forma a ce nu mai există!

Pietro Nocera nu avusese niciodată prilejul s-o vadă pe Maud ; dacă ar fi văzut-o în mijlocul parizienelor electrizante, i-ar fi părut o provincială neînsemnată.

Însă, deoarece o văzuse prima dată la Torino, se simți învăluit de farmecul ei de călătoare impregnată de parfumul Parisului. Dragostea ei față de amantul bolnav îl mișcă; și de la acest sentiment pînă la dorința de a o poseda, distanța e foarte mică.

Într-o dimineață, — trei zile după înmormîntare — Magdalena își lua cafeaua cu lapte pe balconul dinspre curte,

cînd îi aduseră o scrisoare. O citi o singură dată și scrise cu creionul, pe prima bucată de hîrtie ce-i căzu în mînă:

„Scumpe Nocera,

Corpul meu e ofilit. Nu mai pot să iubesc și nu mai vreau să fiu iubită. Bietul Titu va fi ultimul meu amant, și îi voi rămîne credincioasă pe veci".

Ziua următoare se aștepta la o altă scrisoare, dar nu primi nimic. Aștepta două zile, cu o vie neliniște epidermică.

De ce nu mai insistă Nocera ?

— A venit o scrisoare pentru tine, Magdaleno.

— Mersi, papa.

Era o ultimă scrisoare înflăcărată a lui Nocera care o implora să se ducă la el acasă, pe o stradă aproape poetică dintr-un cartier liniștit. Îi spunea că o iubește, că o dorește, că are nevoie de ea, de carnea, de parfumul ei.

Magdalena rămase cîteva clipe pe gînduri, apoi luă un cartonaș și un plic, și scrise calmă, cu un surîs primăvăratec: „Voi veni la tine la ora patru. Sărută-mă".

Căută o coală sugătoare. Nu găsi niciuna. Se uită în jurul ei. Nu găsi nici măcar puțin nisip. Dar pe masă strălucea o sferă de sticlă, sidefoasă și iridescentă, plină cu un praf cenușiu-gălbui, ca pudra *Rachel*.

Magdalena o ridică îndată cu degetele ei delicate, o vărsă pe cerneală, agită praful, și îndoind cartonașul, o vărsă la loc, în urnă. Puse biletul în plic, îl dădu comisionarului, și rămase o clipă gînditoare.

Își mușcă buza de jos ca s-o umezească, o șterse cu cea de sus, apoi le fardă încet, savant, cu ruj.

Alese o cheiță dintr-o legătură de chei; cheița care descidea valiza plată, de cabină.

Se simțea cu sufletul ușor și luminos ca o mantilă andaluză.

Fredonă o șansonetă cu gura închisă, și, îngenuncheată înaintea nenumăratelor perechi de ciorapi, căută pe cei mai străvezii, acei care lasă carnea mai goală.

SFÎRȘIT

MINOTAUR

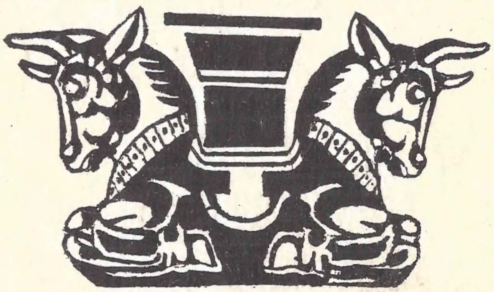

COLECȚIA

**LUCRĂRI ALE EDITURII „TENZI"
ÎN COLECȚIA „MINOTAUR".**

1. Captivă în insula vampirilor — Felix Celval — apărută.
2. Tiranul — Edgar Wallace — apărută.
3. Ucigașul misterios — W. S. Masterman — apărută.
4. Gentlemanul — Edgar Wallace — apărută.
5. Vrăjitorul — Edgar Wallace — sub tipar.
6. Vegetarienii amorului — Pitigrilli — sub tipar.
7. Lupul singuratic — J. Vance — sub tipar.
8. Căpcăunul — R. Machard — sub tipar.
9. Inimă furată — Gaston Leroux — sub tipar.

editura TENZI

ISBN 973-9017-11-8

Prețul 88 lei
T. L. 2 lei
Total 90 lei